

Brüssel, 27. november 2023
(OR. en)

15808/23

Institutsioonidevaheline
dokument:
2023/0053(COD)

TRANS 524
CODEC 2222

ARUANNE

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Saaja: Nõukogu

Eelmise dok nr: 15402/23

Komisjoni dok nr: 6795/1/23 REV1 + ADD1 REV1

Teema: Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, milles käsitletakse juhilubasid ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2022/2561, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2018/1724 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/126/EÜ ja komisjoni määrus (EL) nr 383/2012

– Üldine lähenemisviis

I. SISSEJUHATUS

1. Komisjon esitas 1. märtsil 2023 nõukogule ettepaneku juhilube käsitleva direktiivi täielikuks läbivaatamiseks, mis on kõnealuse direktiivi neljas reform.
2. Ettepanek, mis võeti vastu komisjoni REFITi algatuste ja liiklusohutuse paketi osana, on asjakohane rohkem kui 250 miljoni sõidukijuhi jaoks ELis ja EMPs. Selle eesmärk on parandada liiklusohutust ja hõlbustada kodanike vaba liikumist ELis. Peamised uued elemendid on järgmised:
 - „mobiilse“ (st digitaalse) juhiloa kasutuselevõtmine,

- samm liikmesriikides kohaldatavate arstlike kontrollide menetluste ühtlustamise suunas,
- juhiloaga sõitmine saatjaga alates 17. eluaastast,
- algajate juhtide katseaeg,
- sihipärased tehnilised kohandused, et veelgi vähendada ühest liikmesriigist teise liikuvatel kodanikel lubadele juurdepääsul esinevaid takistusi, ning kolmanda riigi maanteetranspordiraamistiku tsentraliseeritud hindamine seoses juhilubade välja vahetamisega liikmesriigis, ning
- juhiloa saamiseks sooritatavate eksamite nõuete ning juhi füüsilise ja vaimse sobivuse nõuete sihipärane ajakohastamine.

II. TÖÖ TEISTES INSTITUTSIOONIDES

3. Euroopa Parlament on määranud selle ettepaneku eest vastutavaks komisjoniks transpordi- ja turismikomisjoni (TRAN) ja raportöör on Karima DELLI (Rohelised/EVF, FR). Esialgse kava kohaselt hääletatakse komisjonis tema raporti üle 7. detsembril 2023.
4. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis oma arvamuse vastu 14. juunil 2023. Regioonide Komitee otsustas arvamust mitte esitada. Euroopa Andmekaitseinspektor esitas oma arvamuse 25. aprillil 2023.

III. TÖÖ NÕUKOGUS JA SELLE ETTEVALMISTAVATES ORGANITES

5. Komisjon tutvustas liiklusohutuse paketti põhjalikult maismaatranspordi töörühma 2. märtsi 2023. aasta koosolekul. Seejärel tutvustati ja analüüsiti mõjuhinnangut 8. märtsil 2023. Artiklite kaupa läbivaatamine töörühmas algas 8. märtsil 2023, mille tulemusena koostati mitu küsimusi ja vastuseid sisaldavat kokkuvõtet. Eesistujariik Rootsi koostas esimese kompromissettepaneku, milles käsitletakse juhilubade väljaandmise halduslikke osi (artiklid 8–13 ja I lisa) ning saatjaga sõitmist, katseaega ja eksamite nõudeid; eesistujariik arendas kompromissi edasi kuni töörühma 21. juuni 2023. aasta koosolekuni.

6. Nõukogu pidas 1. juunil 2023 poliitilise mõttevahetuse. Ministrid tervitasid ettepanekut, mida nad pidasid asjakohaseks oma jõupingutustes teha edusamme liiklusohutuse tegevuskavade osas. Eelkõige peeti vajalikuks keskenduda noortele sõidukijuhtidele seoses käitumise, teadmiste ja oskustega ning suuremalt jaolt oldi põhimõtteliselt nõus saatjaga sõitmise ja katseaja ühtsete reeglitega. Samas erinesid seisukohad üksikasjade suhtes märkimisväärselt ning suurimad lahknevused olid seotud ettepaneku nende elementidega, mis on pühendatud eakate arstlikule kontrollile ning füüsilise ja vaimse tervise jälgimisele. Üldiselt tervitati eesmärki võtta kasutusele digitaalne juhiluba ja muuta see aja jooksul vaikimisi kasutatavaks „tooteks“. Sellega seoses käsitlesid ministrid ELi digiidentiteedikukrut, digitaalse loa sisu, kontrollimist ilma võrguühenduseta, kasutajasõbralikkust, IT-turvalisust ja ülevõtmise aega.
7. Eesistujariik Hispaania jätkas tööd ja hõlmas kompromissi üle 10. juulist kuni 13. novembrini 2023 toimunud aruteludesse kõik muud ettepaneku osad.
8. Töörühma viimasel koosolekul (13. novembril 2023) tervitasid delegatsioonid tehtud edusamme ja valdav enamus pidas võimalikuks teha detsembris ettevalmistusi üldiseks lähenemisviisiks. Seni püsivad analüüsi reservatsioonid puudutavad peamiselt komisjoni õigust võtta vastu delegeeritud õigusakte II, III, IV ja VI lisa muutmiseks (artikli 10 lõige 8) ja tervislikku seisundit (III lisa). Delegatsioonid kordasid mõningaid oma muresid seoses ettepaneku eri osadega, näiteks seoses teatavate sõidukitüüpide massiga seotud piirangute või kategooria laiendamise reeglitega (artiklid 6 ja 9, V lisa), juhilubade standardse kehtivusajaga (artikkel 10), terviseseisundi kontrollimisega (artikkel 10a) või saatjaga sõitmise (artikkel 14).
9. Pärast kõnealust koosolekut kompromisstekstis tehtud täiendavaid muudatusi kinnitas alaliste esindajate komitee 22. novembril 2023 teksti nõukogu istungi ettevalmistamiseks. Teksti toetas valdav enamus liikmesriike. Mõned delegatsioonid osutasid allesjäänud muredele seoses ettepaneku teatavate osadega, näiteks seoses saatjaga sõitmise ambitsioonikusega (artikkel 14). Komisjoni esindaja toetas eesistujariigi tööd ja väljendas eelistust, et saatjaga sõitmine jääks kohustuslikuks võimaluseks ka raskeveokite puhul.

10. Olulised muudatused võrreldes komisjoni ettepanekuga võib kokku võtta järgmiselt.
- Eakate inimeste juhilubade kehtivusaja vabatahtlik lühendamine (artikli 10 lõige 2).
 - Selgemad reeglid, mis puudutavad sõiduki juhtimiseks vajaliku füüsilise ja vaimse sobivuse kontrollimist enne juhilubade väljaandmist ja uuendamist, lähtudes liikmesriikides välja töötatud erinevatest süsteemidest (artikkel 10a).
 - Mobiilsete juhilubade tehniliste elementide vastavusse viimine eIDAS2 määruse eelseisva vastuvõtmisega¹ ning parem seos rakendusaktide vastuvõtmise ja liikmesriikide rakendamiskohustuse vahel (artiklid 3 ja 5, I lisa C osa).
 - B-kategooria autoelamute massi piirangute vastavusse viimine haagiselamute suhtes kehtiva piiranguga (artikli 6 lõige 1).
 - Üksikasjalikumad suunised kolmandate riikide liiklusohutuse raamistiku hindamiseks komisjoni poolt (artikkel 12).
 - Saatjale esitatavate nõuete täpsustamine saatjaga sõitmise puhul; saatjaga sõitmise võimaluse loomine on kohustuslik ainult B-kategooria juhiloa puhul (artikkel 14).
 - Katseaja tingimuste ümbersõnastamine, võttes arvesse liikmesriikide pädevust ja väljakujunenud tavaid (artikkel 15).
 - Kodaniku võimalus sooritada teatavatel tingimustel teoreetiline eksam kodakondsusjärgses liikmesriigis, kui see erineb elukohaliikmesriigist, kuid praktilise eksami puhul sellist võimalust ei ole (artikkel 17).

¹ Läbirääkimiste tulemusel tehtud muudatuste tekst on esitatud dokumendis ST 15149/23.

IV. KOKKUVÕTE

11. Eeltoodut arvesse võttes palutakse nõukogul (transport, telekommunikatsioon ja energeetika) leppida oma 4. detsembri 2023. aasta istungil kokku üldises lähenemisviisis käesolevale aruandele lisatud kompromissteksti suhtes.
-

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV,

milles käsitletakse juhilubasid ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2022/2561, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2018/1724 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/126/EÜ ja komisjoni määrus (EL) nr 383/2012 (EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 91 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust,²

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust,³

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist,

[NB! põhjendusi kohandatakse hilisemas etapis]

² ELT C , , lk .

³ ELT C , , lk .

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1

Reguleerimise ja kohaldamisala

1. Käesoleva direktiiviga kehtestatakse ühised normid järgmise kohta:
 - a) juhilubade mudelid, standardid ja kategooriad;
 - b) juhilubade väljastamine, kehtivus, uuendamine ja vastastikune tunnustamine;
 - c) juhilubade vahetamise, asendamise, äravõtmise, piiramise, peatamise ja tühistamise teatavad aspektid;
 - d) algajate juhtide suhtes kohaldatavad teatavad aspektid.

2. Käesolevat direktiivi ei kohaldata mootori jõul liikuvate ratastel või roomikutel sõidukite suhtes, millel on vähemalt kaks telge ja mille tähtsaim omadus on veojõud ning mis on konkreetselt ette nähtud vedama, lükkama, kandma või kasutama teatavaid põllumajanduses või metsanduses kasutatavaid tööriistu, masinaid või haagiseid ja mille puhul on sõitjate või kaupade transportimine teel või sõitjate või kaupade transportimiseks kasutatavate sõidukite vedamine teel teisejärguline ülesanne.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- (1) „juhiluba“ – dokument, mis tõendab mootori jõul liikuva sõiduki juhtimise õigust ja milles sätestatakse tingimused, mille alusel juhiloa omanikul on juhtimisõigus. Dokument võib olla nii füüsilises, digitaalses kui ka mõlemas vormingus;

- (2) „füüsiline juhiluba“ – füüsiline juhiluba, mis on väljastatud kooskõlas artikliga 4;
- (3) „mobiilne juhiluba“ – digitaalne juhiluba, mis on väljastatud kooskõlas artikliga 5;
- (4) „mootori jõul liikuv sõiduk“ – teel oma jõuallika abil iseliikuv sõiduk, välja arvatud rööbassõiduk;
- (5) „kaherattaline sõiduk“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 168/2013⁴ artikli 4 lõike 2 punktis a osutatud sõiduk;
- (6) „kolmerattaline sõiduk“ – määruse (EL) nr 168/2013 artikli 4 lõike 2 punktis b osutatud sõiduk;
- (7) „kerge neljarattaline sõiduk“ – määruse (EL) nr 168/2013 artikli 4 lõike 2 punktis f osutatud sõiduk;
- (8) „mootorratas“ – määruse (EL) nr 168/2013 artikli 4 lõike 2 punktides c ja d osutatud kaherattalised sõidukid (külghaagisega või ilma);
- (9) „kolmerattaline mootorsõiduk“ – määruse (EL) nr 168/2013 artikli 4 lõike 2 punktis e osutatud kolme sümmeetriliselt paikneva rattaga sõiduk;
- (10) „mootorsõiduk“ – mootori jõul liikuv sõiduk, mida tavaliselt kasutatakse sõitjate ja kaupade transportimiseks teel või sõitjate ja kaupade transportimiseks kasutatavate sõidukite vedamiseks teel. See mõiste hõlmab trolle, see tähendab elektrikontaktliiniga ühendatud sõidukeid, mis ei ole rööbassõidukid;
- (11) „raske neljarattaline sõiduk“ – määruse (EL) nr 168/2013 artikli 4 lõike 2 punktis g osutatud sõiduk;

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. jaanuari 2013. aasta määrus (EL) nr 168/2013 kahe-, kolme- ja neljarattaliste sõidukite kinnituse ja turujärelevalve kohta (ELT L 60, 2.3.2013, lk 52).

- (12) „juhtimiskeeld“ – otsus, mis toob kaasa mootori jõul liikuva sõiduki juhtimise loa või juhtimise õiguse äravõtmise, tühistamise, piiramise või peatamise ning mis on täitmisele pööratav. See meede võib olla esmane, teisene või täiendav karistus või ohutusmeede;
- (13) „autoelamu“ – määruse (EL) 2018/858 artiklis 4 ja I lisa punktis 5.1 osutatud M-kategooria eriotstarbeline sõiduk, mis on ehitatud nii, et selles on majutusvõimalus, mille varustusse kuuluvad vähemalt:
- istmed ja laud,
 - magamisasemed, mis võivad olla ka istmest magamisasemeks muudetavad,
 - toiduvalmistamise seadmed ja
 - panipaigad.
- Nimetatud varustus peab olema eluruumis kindlalt kinnitatud, välja arvatud laud, mis võib olla lihtsasti eemaldatav;
- (14) „kiirabiauto“ – määruse (EL) 2018/858 artiklis 4 ja I lisa punktis 5.3 osutatud M-kategooria sõiduk, mis on ette nähtud haigete või vigastatud inimeste veoks ja millel on selleks vajalik erivarustus.

Artikkel 3

Liidu standardnõuded juhilubadele ja juhilubade vastastikune tunnustamine

1. Liikmesriigid tagavad, et nende riiklikud juhiload väljastatakse kooskõlas käesoleva direktiivi sätetega ning et need vastavad liidu standardnõuetele ja muudele kriteeriumidele vastavalt
 - a) artiklile 4 füüsiliste juhilubade puhul,
 - b) artiklile 5 mobiilsete juhilubade puhul.
2. Liikmesriigid tagavad, et samale isikule väljastatud füüsiline ja mobiilne juhiluba on omavahel täielikult samaväärsed ning et mõlemad annavad täpselt samad õigused ja tingimused, mille alusel sellel isikul on juhtimisõigus, ning et neil on sama kehtivusaeg.

3. Liikmesriigid ei nõua teises vormis juhiloa väljastamisel, asendamisel, uuendamisel või vahetamisel taotlejalt füüsilise või mobiilse juhiloa omamist. See ei piira olemasolevate lubade käsitlemist vahetamise ja asendamise korral vastavalt artikli 11 lõigetele 3 ja 4.
4. Viis aastat pärast rakendusaktide vastuvõtmist kooskõlas artikli 5 lõikega 7 tagavad liikmesriigid, et vaikumisi antakse välja ainult mobiilseid juhilube. Kuni selle kuupäevani võivad liikmesriigid otsustada väljastada mobiilseid juhilube.
5. Erandina lõikest 4 võimaldavad liikmesriigid taotleja taotlusel väljastada füüsilise juhiloa mobiilse juhiloa asemel või sellega koos.
6. Liikmesriikide väljastatud juhilube tunnustatakse vastastikku. Artikli 5 kohaselt väljastatud mobiilseid juhilube tunnustatakse vastastikku pärast lõikes 4 sätestatud kuupäeva.

[...]

Artikkel 4

Füüsilised juhiload

1. Liikmesriigid väljastavad füüsilised juhiload, mis põhinevad I lisa A1 osas esitatud liidu standardnõuetel.
2. Liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed juhilubade, sealhulgas enne 19. jaanuari 2023 väljastatud juhilubade võltsimise riski vältimiseks. Nad teatavad sellest komisjonile.

Füüsiline juhiluba peab olema muudetud võltsimiskindlaks, kasutades I lisa A2 osas esitatud liidu standardnõudeid. Liikmesriigid võivad kehtestada lisaturvaelemente.

3. Kui sellise kehtiva füüsilise juhiloa omanik, mille suhtes ei kohaldata halduskehtivuse perioode, asub elama muus kui juhiloa väljastanud liikmesriigis, võib vastuvõttev liikmesriik kohaldada juhiloa suhtes artikli 10 lõikes 2 sätestatud halduskehtivuse perioode, uuendades juhiluba kahe aasta jooksul alates kuupäevast, mil juhiloa omanik asus alaliselt elama tema territooriumile.
4. Liikmesriigid tagavad, et hiljemalt 19. jaanuariks 2033 vastavad kõik väljastatud või kasutusel olevad füüsilised juhiloa kõikidele käesoleva direktiivi nõuetele.
5. Liikmesriigid võivad otsustada lisada füüsilisele juhiloale andmekandja (mikrokiibi). Kui liikmesriik otsustab lisada füüsilisele juhiloale mikrokiibi, võib ta juhul, kui see on juhilube käsitlevate siseriiklike õigusaktidega ette nähtud, otsustada salvestada mikrokiibile lisaks I lisa D osas täpsustatud andmetele ka täiendavaid andmeid.

Kui liikmesriigid lisavad füüsilisele juhiloale mikrokiibi, peavad nad kohaldama I lisa B osas esitatud tehnilisi nõudeid. Liikmesriigid võivad kehtestada täiendavaid turvaelemente.

Liikmesriigid teatavad komisjonile otsusest lisada füüsilisele juhiloale mikrokiip või kõikidest sellise otsusega seotud muudatusest kolme kuu jooksul alates otsuse vastuvõtmisest. Liikmesriigid, kes on juba lisanud oma füüsilistele juhilubadele mikrokiibi, teatavad sellest komisjonile kolme kuu jooksul alates käesoleva direktiivi jõustumisest.

6. Liikmesriigid võivad otsustada nende poolt välja antud füüsiliste juhilubade mikrokiibi jaoks ette nähtud kohale graveerida ruutkoodi mikrokiibi asemel või sellele lisaks. Ruutkood võimaldab kontrollida füüsilisel juhiloal esitatud teabe autentsust.

7. Liikmesriigid tagavad, et kontrollija ei säilita füüsilisel juhiloal esitatud teabe kontrollimiseks vajalikke isikuandmeid, välja arvatud juhul, kui säilitamine on lubatud liidu või liikmesriigi õigusega, ning et juhiluba väljastavat asutust ei teavitata kontrollimisprotsessist.

Komisjon võtab vastu rakendusaktid, millega kehtestatakse üksikasjalikud sätted koostalitlusvõime ja turvameetmete kohta, mida tuleb füüsilistele juhilubadele graveeritavate ruutkoodide puhul järgida. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

Liikmesriigid teatavad komisjonile kõigist meetmetest, mille eesmärk on lisada juhiloale ruutkood, või kõigist nende meetmetega seotud muudatustest kolme kuu jooksul alates meetme vastuvõtmisest.

8. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 21 vajaduse korral vastu delegeeritud õigusakte I lisa A, B ja D osa muutmiseks, et võtta arvesse teaduse, tegevuse või tehnika arengut.

Artikkel 5

Mobiilsed juhiload

1. Liikmesriigid väljastavad mobiilsed juhiload, mis põhinevad I lisa C osas esitatud liidu standardnõuetel.
2. Ilma et see piiraks siseriiklike eeskirjade kohaldamist, mille kohaselt nõutakse juhiloa väljastamise eest tasu, tagavad liikmesriigid, et mobiilsete juhilubade elektrooniline väljavõte on tasuta isikutele, kellele liikmesriigid on väljastanud mobiilse juhiloa.

Mobiilsed juhiloa kantakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 910/2014⁵ kohaselt elektrooniliste atribuudidõenditena Euroopa digiidentiteedikukrusse.

3. [...] Liikmesriigid tagavad, et mobiilsed juhiloa ei sisalda rohkem andmeid, kui on osutatud I lisa D osas, ning et sel eesmärgil ei töödelda muid isikuandmeid peale nende, mis on vajalikud juhiloa omaniku juhtimisõiguse kontrollimiseks.
4. [...] Liikmesriigid tagavad, et kontrollija ei säilita mobiilse juhiloa omaniku juhtimisõiguse kontrollimiseks vajalikke isikuandmeid, välja arvatud juhul, kui säilitamine on lubatud liidu või liikmesriigi õigusega.
5. Liikmesriigid edastavad komisjonile loetelu mobiilsete juhilubade väljastajatest ja ajakohastavad seda. Komisjon teeb kõnealused loetelud turvalise kanali kaudu avalikkusele kättesaadavaks automaatseks töötlemiseks sobivas, elektrooniliselt allkirjastatud või e-templiga varustatud formaadis.
6. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 21 vajaduse korral vastu delegeeritud õigusakte I lisa C osa muutmiseks, et võtta arvesse teaduse, tegevuse või tehnika arengut.
7. Hiljemalt [jõustumise kuupäev + 18 kuud] võtab komisjon vastu rakendusaktid, millega kehtestatakse üksikasjalikud sätted mobiilsete juhilubade välimuse, koostalitlusvõime, andmete ja registrite ajakohastamise standardite, turvalisuse, isikuandmete töötlemise ja kaitse organisatsioonilise korralduse, katsetamise ning vahetamise tehniliste ja turvastandardite, sealhulgas kontrollifunktsioonide ja riiklike süsteemide liidese kohta. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 2014. aasta määrus (EL) nr 910/2014 e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste kohta siseturul (ELT L 257, 28.8.2014, lk 73).

Artikkel 6

Lubade kategooriad

1. Juhiluba annab õiguse juhtida mootori jõul liikuvaid sõidukeid, mis kuuluvad järgmistesse kategooriatesse:

a) mopeedid:

AM-kategooria:

- kahe- või kolmerattalised sõidukid valmistajakiirusega kuni 45 km/h (välja arvatud sõidukid valmistajakiirusega kuni 25 km/h);
- kerged neljarattalised sõidukid;

b) mootorrattad ja kolmerattalised mootorsõidukid:

i) A1-kategooria:

- mootorrattad, mille silindrite töömaht ei ületa 125 cm³, mille võimsus on kuni 11 kW ja mille võimsuse/massi suhe ei ületa 0,1 kW/kg;
- kolmerattalised mootorsõidukid, mille võimsus on kuni 15 kW;

ii) A2-kategooria:

mootorrattad, mille võimsus ei ületa 35 kW ja mille võimsuse/massi suhe ei ületa 0,2 kW/kg ja mis ei ole ümber ehitatud sõidukist, mille võimsus on vähemalt 70 kW;

iii) A-kategooria:

- mootorrattad;
- kolmerattalised mootorsõidukid, mille võimsus on üle 15 kW;

Punktides a ja b osutatud kategooriatesse kuuluvaid mootorsõidukeid võib kombineerida haagisega, mille lubatud täismass ei ületa poolt veduki tühimassist. Liikmesriigid võivad liiklusohutuse kaalutlustel kohaldada nende poolt väljastatud lubade suhtes lisatingimusi;

c) mootorsõidukid:

i) B1-kategooria:

- rasked neljarattalised sõidukid.

B1-kategooria on vabatahtlik; liikmesriikides, kus selle kategooria juhiluba ei kehtestata, nõutakse selliste sõidukite juhtimiseks B-kategooria juhiluba. Need liikmesriigid võivad keelduda B1-kategooria juhiloa vahetamisest;

liikmesriigid võivad samuti otsustada kehtestada selle kategooria oma territooriumil juhtimiseks üksnes artikli 9 lõike 4 esimese lõigu punktis c osutatud sõidukitele kõnealusel lõikes sätestatud tingimustel ja lisatingimustel, et kõnealuse kategooria juhiloa väljastamise ajal on juht alla 21-aasta vanune, et selle kategooria juhiloa kehtivusaeg lõpeb, kui juhiloa omanik saab 21-aastaseks, ning et juhiluba ei ole selle kategooria puhul uuendatav. Kui liikmesriik otsustab seda teha, märgib ta selle asjaolu juhiloale liidu koodiga 60.03;

ii) B-kategooria:

- mootorsõidukid, mille lubatud täismass ei ületa 3 500 kg ja mis on kavandatud ja valmistatud vedama lisaks juhile veel kuni kaheksat sõitjat;
- selle kategooria mootorsõidukeid võib kombineerida määruse (EL) 2018/858 artiklis 4 osutatud O1-kategooria haagisega.

Ilma et see piiraks asjaomaste sõidukite tüübikinnituse eeskirjade kohaldamist, võib selle kategooria mootorsõidukeid kombineerida määruse (EL) 2018/858 artiklis 4 osutatud O2-kategooria haagisega, või võib olla autoelamu, mille lubatud täismass ületab 3 500 kg, tingimusel et sellise autorongi või autoelamu lubatud täismass ei ületa 4 250 kg. Kui selline autorong või autoelamu ületab 3 500 kg, nõuavad liikmesriigid vastavalt V lisa sätetele, et **selle** juhtimise õigus saadakse pärast seda, kui:

- koolitus on läbi viidud või
- oskuste ja käitumise eksam on sooritatud.

Liikmesriigid võivad samuti nõuda nii koolituse läbimist kui ka oskuste ja käitumise eksami sooritamist.

Samadel tingimustel, ja ilma et see piiraks asjaomaste sõidukite tüübikinnituse eeskirjade kohaldamist, võib selle kategooria mootorsõiduk olla kiirabiauto, mille lubatud täismass on üle 3 500 kg, kuid mitte üle 4 250 kg.

Liikmesriigid teevad sellise autorongi, autoelamu või kiirabiauto juhtimise õiguse kohta juhiloale märke I lisa E osas täpsustatud asjakohase liidu koodi abil;

iii) BE-kategooria:

- ilma et see piiraks asjaomaste sõidukite tüübikinnituse eeskirjade kohaldamist, autorongid, mis koosnevad B-kategooria vedukist ning määruse (EL) 2018/858 artiklis 4 osutatud O2-kategooria haagisest;

iv) C1-kategooria:

- muud kui D1- või D-kategooria mootorsõidukid, mille lubatud täismass on üle 3 500 kg, kuid mitte üle 7 500 kg, ning mis on kavandatud ja valmistatud vedama lisaks juhile veel kuni kaheksat sõitjat.
- Selle kategooria mootorsõidukeid võib kombineerida määruse (EL) 2018/858 artiklis 4 osutatud O1-kategooria haagisega;

v) C1E-kategooria:

- ilma et see piiraks asjaomaste sõidukite tüübikinnituse eeskirjade kohaldamist, autorongid, mis koosnevad C1-kategooria vedukist ning selle haagisest või poolhaagisest, mille lubatud täismass ületab 750 kg, tingimusel et veduki ja haagise või poolhaagise lubatud täismass kokku ei ületa 12 000 kg;
- ilma et see piiraks asjaomaste sõidukite tüübikinnituse eeskirjade kohaldamist, autorongid, mis koosnevad B-kategooria vedukist ning selle haagisest või poolhaagisest, mille lubatud täismass ületab 3 500 kg, tingimusel et veduki ja haagise või poolhaagise lubatud täismass kokku ei ületa 12 000 kg;

- vi) C-kategooria:
- muud kui D1- või D-kategooria mootorsõidukid, mille lubatud täismass on üle 3 500 kg ning mis on kavandatud ja valmistatud vedama lisaks juhile veel kuni kaheksat sõitjat.
 - Selle kategooria mootorsõidukeid võib kombineerida määruse (EL) 2018/858 artiklis 4 osutatud O1-kategooria haagisega;
- vii) CE-kategooria:
- ilma et see piiraks asjaomaste sõidukite tüübikinnituse eeskirjade kohaldamist, autorongid, mis koosnevad C-kategooria vedukist ja selle haagisest või poolhaagisest, mille lubatud täismass ületab 750 kg;
- viii) D1-kategooria:
- mootorsõidukid, mis on kavandatud ja valmistatud vedama lisaks juhile rohkem kui 8 ja kuni 16 sõitjat ning mille pikkus ei ületa 8 m.
 - Selle kategooria mootorsõidukeid võib kombineerida määruse (EL) 2018/858 artiklis 4 osutatud O1-kategooria haagisega;
- ix) D1E-kategooria:
- ilma et see piiraks asjaomaste sõidukite tüübikinnituse eeskirjade kohaldamist, autorongid, mis koosnevad D1-kategooria vedukist ja selle haagisest, mille lubatud täismass on üle 750 kg;
- x) D-kategooria:
- mootorsõidukid, mis on kavandatud ja valmistatud vedama lisaks juhile rohkem kui kaheksat sõitjat. Mootorsõidukeid, mida võib juhtida D-kategooria juhiloaga võib kombineerida määruse (EL) 2018/858 artiklis 4 osutatud O1-kategooria haagisega;
- xi) DE-kategooria:
- ilma et see piiraks asjaomaste sõidukite tüübikinnituse eeskirjade kohaldamist, autorongid, mis koosnevad D-kategooria vedukist ja selle haagisest, mille lubatud täismass on üle 750 kg;

2. Komisjon hindab kavandatava meetme mõju liiklusohutusele ning liikmesriigid võivad komisjoni eelneval nõusolekul jätta käesoleva artikli kohaldamisalast välja teatavad eri liiki mootori jõul liikuvad sõidukid, näiteks puuetega inimeste erisõidukid.

Liikmesriigid võivad käesoleva direktiivi kohaldamisalast välja jätta sellist tüüpi sõidukid, mida kasutatakse relva- ja tsiviilkaitsejõudude poolt või nende kontrolli all. Nad teatavad sellest komisjonile.

Artikkel 7

Vanuse alampiir

1. Juhiloa väljastamise vanuse alampiir on järgmine:
- a) AM-, A1- ja B1-kategooria puhul 16 aastat;
 - b) A2-, B-, BE-, C1- ja C1E-kategooria puhul 18 aastat;
 - c) A-kategooria puhul:
 - i) mootorrattad 20 aastat. Selle kategooria mootorrattaste juhtimise õiguse saamiseks nõutakse mootorrattaste juhtimise kogemust vähemalt kahe aasta jooksul A2-kategooria juhiloa alusel. Kaheaastase juhtimiskogemuse nõudest võidakse loobuda, kui juhiloa taotleja on vähemalt 24-aastane;
 - ii) kolmerattalised mootorsõidukid võimsusega üle 15 kW 21 aastat;
 - d) C-, CE-, D1- ja D1E-kategooria puhul 21 aastat;
 - e) D- ja DE-kategooria puhul 24 aastat.
2. Liikmesriigid võivad juhiloa väljastamiseks vajalikku vanuse alampiiri tõsta või alandada järgmiselt:
- a) AM-kategooria puhul alandada alampiiri kuni 14. eluaastani või tõsta kuni 18. eluaastani;

- b) B1-kategooria puhul tõsta alampiiri kuni 18. eluaastani;
 - c) A1-kategooria puhul tõsta alampiiri kuni 18. eluaastani, eeldusel et täidetud on mõlemad järgmised tingimused:
 - i) kui A1-kategooria vanuse alampiiri ja A2-kategooria vanuse alampiiri vaheline erinevus on kaks aastat;
 - ii) nõutav on vähemalt kaheaastane A2-kategooria mootorrataste juhtimise kogemus, enne kui saab anda A-kategooria mootorrataste juhtimise õiguse, nagu on osutatud lõike 1 punkti c alapunktis i;
 - d) B- ja BE-kategooria puhul võib alandada alampiiri kuni 17. eluaastani.
3. Liikmesriigid võivad alandada vanuse alampiiri C-kategooria puhul 18. eluaastani ja D-kategooria puhul 21. eluaastani järgmiste sõidukite korral:
- a) tuletõrjeteenistuste ning korrakaitseorganite kasutatavad sõidukid;
 - b) sõidukid, millega tehakse remondi või hoolduse eesmärgil teekatsetusi.
4. Lõigete 2 ja 3 kohaselt väljastatud juhiloa kehtivad üksnes juhiloa väljastanud liikmesriigi territooriumil seni, kuni juhiloa omanik jõuab lõikes 1 sätestatud vanusesse.
- Liikmesriigid võivad tunnustada lõikes 1 esitatud vanuse alampiirist noorematele juhtidele väljastatud juhilubade kehtivust oma territooriumil.
5. Erandina käesoleva artikli lõike 1 punktidest d ja e on juhul, kui juhiloa taotlejal on direktiivi (EL) 2022/2561 artiklis 6 osutatud kutsetunnistus, juhiloa väljastamise vanuse alampiir järgmine:
- a) C- ja CE-kategooria puhul direktiivi (EL) 2022/2561 artikli 5 lõike 2 punkti a alapunktis i sätestatud vanuse alampiir;

- b) D1- ja D1E-kategooria puhul kõnealuse direktiivi artikli 5 lõike 3 punkti a alapunkti i teises lõigus sätestatud vanuse alampiir;
- c) D- ja DE-kategooria puhul kõnealuse direktiivi artikli 5 lõike 3 punkti a alapunkti i esimeses lõigus ning punkti a alapunkti ii esimeses lõigus ja punktis b sätestatud vanuse alampiir.

Kui vastavalt direktiivi (EL) 2022/2561 artikli 5 lõike 3 punkti a alapunkti i teisele lõigule või artikli 5 lõike 3 punkti a alapunkti ii teisele lõigule lubab liikmesriik selliseid sõidukeid oma territooriumil juhtida nooremaealistel, kehtib juhiloa üksnes selle väljastanud liikmesriigi territooriumil seni, kuni juhiloa omanik on jõudnud käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud asjaomasesse vanusesse ja tal on kutsetunnistus.

Artikkel 8

Tingimused ja piirangud

1. Liikmesriigid märgivad isikule väljastatud juhiloale ühe või mitu tingimust, mille kohaselt tal on juhtimisõigus. Selleks kasutavad liikmesriigid I lisa E osas esitatud vastavaid liidu koode. Nad võivad kasutada ka riigisiseseid koode tingimuste puhul, mida ei ole I lisa E osas esitatud.

Kui füüsilisest seisundist tulenevalt on lubatud juhtida ainult teatavat liiki sõidukeid või sellise seisundi jaoks kohandatud sõidukeid, tuleb artikli 10 lõikes 1 sätestatud oskuste ja käitumise eksam sooritada sellise sõidukiga.

2. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 21 vajaduse korral vastu delegeeritud õigusakte I lisa E osa muutmiseks, et võtta arvesse teaduse, tegevuse või tehnika arengut.

Artikkel 9

Juhtimisõiguse järkjärguline omandamine ja kategooriate vastavus

1. BE-, C1-, C1E-, C-, CE-, D1-, D1E-, D- ja DE-kategooria juhiluba väljastatakse ainult nendele juhtidele, kellel on juba õigus juhtida B-kategooria sõidukeid.
2. Juhiloa kehtivus määratakse kindlaks järgmiselt:
 - a) C1E-, CE-, D1E- või DE-kategooria jaoks väljastatud juhiluba kehtib ka BE-kategooria autorongide puhul;
 - b) CE-kategooria jaoks väljastatud juhiluba kehtib ka DE-kategooria puhul, kui juhiloa omanikul on õigus juhtida D-kategooria sõidukeid;
 - c) C1E- või CE-kategooria jaoks väljastatud juhiluba kehtib ka D1E-kategooria puhul, kui juhiloa omanikul on õigus juhtida D1-kategooria sõidukeid;
 - (c1) CE- ja DE-kategooria jaoks väljastatud juhiluba kehtib ka vastavalt C- ja C1-, D- ja D1-kategooria puhul;
 - d) CE- ja DE-kategooria jaoks väljastatud juhiluba kehtib ka vastavalt C1E- ja D1E-kategooria autorongide puhul;
 - (d1) C1E- ja D1E-kategooria jaoks väljastatud juhiluba kehtib ka vastavalt C1- ja D1-kategooria puhul;
 - e) mis tahes kategooria jaoks väljastatud juhiluba kehtib ka AM-kategooria puhul. Oma territooriumil väljastatud juhilubade puhul võivad liikmesriigid AM-kategooria puhul piirata vastavuse A1-, A2- ja A-kategooriale, kui kõnealune liikmesriik kehtestab AM-kategooria juhiloa saamise tingimuseks praktilise eksami sooritamise;
 - f) A2-kategooria jaoks väljastatud juhiluba kehtib ka A1-kategooria puhul;

- g) A-, B-, C- või D-kategooria jaoks väljastatud juhiluba kehtib ka A1- ja A2-, B1-, C1- ja D1-kategooria puhul;
- h) kaks aastat pärast B-kategooria juhiloa esmakordset väljastamist kehtib see ka nõukogu direktiivi 96/53/EÜ⁶ artiklis 2 osutatud alternatiivkütusel töötavate sõidukite puhul, mille lubatud täismass ilma haagiseta on üle 3 500 kg, kuid mitte üle 4 250 kg.

3. Liikmesriigid võivad oma territooriumil lubada järgmisi vastavusi:

- a) kolmerattaliste mootorsõidukite puhul B-kategooria juhiluba; kui kolmerattalise mootorsõiduki võimsus on üle 15 kW, peab B-kategooria juhiloa omanik olema vähemalt 21-aastane;
- b) A1-kategooria mootorrattaste jaoks B-kategooria juhiluba.

Esimeses lõigus sätestatud vastavust tunnustavad liikmesriigid, kes need välja andsid.

Liikmesriigid ei tee juhiloale märget, et juhiloa omanikul on lubatud juhtida esimeses lõigus osutatud sõidukeid, välja arvatud I lisa E osas täpsustatud asjakohaste liidu koodide abil.

Liikmesriigid teatavad viivitamata komisjonile nende territooriumil lubatud esimeses lõigus osutatud vastavustest, sealhulgas riigisisestest koodidest, mida võidi kasutada enne käesoleva direktiivi jõustumist. Komisjon teeb selle teabe liikmesriikidele kättesaadavaks, et hõlbustada käesoleva lõike kohaldamist.

⁶ Nõukogu 25. juuli 1996. aasta direktiiv 96/53/EÜ, millega kehtestatakse teatavatele ühenduses liikuvatele maantesõidukitele siseriiklikus ja rahvusvahelises liikluses lubatud maksimaalmõõtmed ning rahvusvahelises liikluses lubatud täismass (EÜT L 235, 17.9.1996, lk 59).

4. Liikmesriigid võivad lubada oma territooriumil juhtida järgmiste kategooriate sõidukeid:
- a) D1-kategooria sõidukid, mille lubatud täismass on 3 500 kg (välja arvatud puuetega sõitjate veoks ettenähtud spetsiaalsed seadmed), kui juhiloa omanik on üle 21 aasta vana ja tal on B-kategooria juhiluba olnud vähemalt kaks aastat pärast selle juhiloa esmakordset väljastamist ning tingimusel, et neid sõidukeid kasutavad mittetulunduslikud asutused sotsiaalsetel eesmärkidel ning juht osutab teenuseid vabatahtlikult;
 - b) sõidukid, mille lubatud täismass on üle 3 500 kg, kui juhiloa omanik on üle 21 aasta vana ja tal on B-kategooria juhiluba olnud vähemalt kaks aastat pärast selle juhiloa esmakordset väljastamist ning tingimusel, et on täidetud kõik järgmised tingimused:
 - i) sõidukid on ette nähtud koolitus- või vaba aja veetmise piirkonnas kohapeal kasutamiseks;
 - ii) neid kasutavad mittetulunduslikud asutused sotsiaalsetel eesmärkidel;
 - iii) neid on muudetud nii, et neid ei saa kasutada rohkem kui üheksa inimese või muude kui nende kasutuse seisukohast tingimata vajalike kaupade veoks;
 - c) B-kategooria sõidukid, mille lubatud täismass ei ületa 2 500 kg ja suurim tehniliselt piiratud kiirus on 45 km/h, kui juhil on B1-kategooria juhiluba, mis on väljastatud artikli 6 lõike 1 punkti c alapunktis i sätestatud tingimustel.

Liikmesriigid ei tee juhiloale märget, et juhiloa omanikul on lubatud juhtida esimese lõigu punktides a ja b osutatud sõidukeid, välja arvatud asjakohaste riigisiseste koodide abil.

Liikmesriigid teatavad komisjonile viivitamata kõigist käesoleva lõigu kohaselt antud lubadest.

Artikkel 10

Juhiloa väljastamine, kehtivus ja uuendamine

1. Juhiluba väljastatakse ainult neile taotlejatele, kes vastavad järgmistele tingimustele:

- a) nad on sooritanud oskuste ja käitumise eksami ja teooriaeksami ning nad vastavad juhtimiseks vajaliku füüsilise ja vaimse sobivuse miinimumnõuetele vastavalt II ja III lisa sätetele;
- b) nad on AM-kategooria puhul sooritanud üksnes teooriaeksami; liikmesriigid võivad nõuda, et taotlejad sooritaksid oskuste ja käitumise eksami ning kohaldada selle kategooria puhul artikli 10a sätteid.

Selle kategooria kolme- ja neljarattaliste sõidukite puhul võivad liikmesriigid kehtestada eraldi oskuste ja käitumise eksami. AM-kategooria sõidukite eristamiseks võib juhiloale kanda riigisisese koodi;

- c) nad on A2- või A-kategooria puhul ja tingimusel, et neil on vähemalt kaheaastane A1- või A2-kategooria mootorratta juhtimise kogemus, kas
 - i) sooritanud ainult oskuste ja käitumise eksami või
 - ii) läbinud VI lisa kohase koolituse;
- d) nad on läbinud koolituse või sooritanud oskuste ja käitumise eksami või B-kategooria puhul läbinud koolituse või sooritanud V lisa kohase oskuste ja käitumise eksami artikli 6 lõike 1 punkti c alapunkti ii kolmandas ja viiendas lõigus osutatud autorongi, autoelamu või kiirabiauto juhtimiseks;
- e) nende alaline elukoht on juhiloa väljastava liikmesriigi territooriumil või nad suudavad tõendada, et nad on taotluse esitamise ajal seal õppinud vähemalt viimased kuus kuud.

2. Liikmesriikide väljastatud juhilubade halduskehtivus on järgmine:

- a) AM-, A1-, A2-, A-, B-, B1- ja BE-kategooria puhul 15 aastat. Liikmesriigid võivad seda kestust lühendada kümne aastani, kui nende siseriiklikud õigusaktid lubavad juhiluba kasutada ka isikut tõendava dokumendina;
- b) C-, CE-, C1-, C1E-, D-, DE-, D1- ja D1E-kategooria puhul viis aastat.

Juhiloa uuendamisega võib kaasnedu uue halduskehtivuse perioodi algus teise kategooria või teiste kategooriate jaoks, millesse kuuluvaid sõidukeid on juhiloa omanikul õigus juhtida, kui see on kooskõlas käesolevas direktiivis sätestatud tingimustega.

Artikli 4 vastavate lõigetega 5 ja 6 ettenähtud mikrokiibi või ruutkoodi olemasolu ei ole juhiloa kehtivuse eeldus. Mikrokiibi või ruutkoodi kadumine või loetamatuks muutumine või muul viisil kahjustamine ei mõjuta juhiloa kehtivust.

Liikmesriigid võivad piirata algajatele juhtidele väljastatud mis tahes kategooria juhilubade halduskehtivust, et kohaldada selliste juhtide suhtes konkreetseid meetmeid, mille eesmärk on parandada liiklusohutust.

Liikmesriigid võivad halduskehtivust piirata vastavalt artikli 6 lõike 1 punkti c alapunkti i teisele lõigule.

Liikmesriigid võivad piirata mis tahes kategooria juhilubade halduskehtivust, kui peetakse vajalikuks kohaldada suurema sagedusega arstlikke kontrole või muid konkreetseid meetmeid, sealhulgas liikluseeskirjade rikkujate suhtes kohaldatavaid piiranguid.

Liikmesriigid võivad lühendada esimese lõigu punktides a ja b sätestatud halduskehtivust juhilubade puhul, mille omanikud elavad liikmeriigi territooriumil ja on saanud vähemalt 65-aastaseks, et kohaldada suurema sagedusega arstlikke kontrole, meditsiinilisi enesehinnanguid või muid konkreetseid meetmeid, sh täiendkursusi. Lühendatud halduskehtivust võib kohaldada ainult juhiloa uuendamisel.

Liikmesriigid võivad lühendada käesolevas lõikes sätestatud halduskehtivust nende isikute juhilubade puhul, kellele on antud ajutine elamisluba või kellele on tagatud ajutine kaitse või liikmesriigi õiguse alusel tema territooriumil piisav kaitse. [...]

3. Kui juhiloa halduskehtivus lõpeb, uuendatakse seda eeldusel, et täidetud on mõlemad järgmised tingimused:
 - a) III lisas esitatud juhtimiseks vajaliku füüsilise ja vaimse sobivuse miinimumnõuded on jätkuvalt täidetud;
 - b) taotluse esitamise ajal on taotleja alaline elukoht juhiluba väljastava liikmesriigi territooriumil või taotleja suudab tõendada, et ta on seal õppinud vähemalt viimased kuus kuud.
4. [...]
5. Ilma et see piiraks liikmesriikide kriminaalõiguse ja korrakaitsealaste õigusaktide kohaldamist, võivad liikmesriigid kohaldada juhilubade väljastamise suhtes oma siseriiklikke eeskirju, mis käsitlevad muid kui käesolevas direktiivis osutatud tingimusi. Nad teatavad sellest komisjonile.
6. [...]
7. Igal isikul võib olla ainult üks juhiluba. Mobiilset juhiluba võib kuvada mitmes kaasaskantavas seadmes. [...]

Liikmesriik keeldub juhiloa väljastamisest, kui ta teeb kindlaks, et taotlejal on juba teise liikmesriigi väljastatud juhiluba.

Liikmesriigid võtavad eelmise lõigu kohaldamiseks vajalikud meetmed. Juhiloa väljastamise, asendamise, uuendamise või vahetamisega seoses on nõutav, et kontrollitaks ka teiste liikmesriikide andmeid, kui on piisavalt alust kahtlustada, et taotleja juba omab teist juhiluba. Selleks kasutavad liikmesriigid artiklis 19 osutatud ELi juhilubade võrgustikku.

Ilma et see piiraks artikli 3 lõike 6 kohaldamist, võtab juhiluba väljastav liikmesriik kõik vajalikud meetmed tagamaks, et taotleja täidab käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud nõuded, ning kohaldab juhiloa või juhtimisõiguse tühistamisel või äravõtmisel siseriiklikke sätteid, kui tehakse kindlaks, et luba on väljastatud, ilma et kõnealused nõuded oleksid täidetud.

8. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 21 vajaduse korral vastu delegeeritud õigusakte II, III, V ja VI lisa muutmiseks, et võtta arvesse teaduse, tegevuse või tehnika arengut.

Artikkel 10a

Vastavus füüsilise ja vaimse sobivuse miinimumnõuetele

1. Enne juhiloa esmakordset väljastamist läbivad mis tahes juhiloa taotlejad tervisekontrolli, mis vastab füüsilise ja vaimse sobivuse miinimumnõuetele ning hõlmab kõiki III lisas nimetatud terviseprobleeme. See kehtib AM-kategooria juhilubade väljastamise kohta üksnes siis, kui liikmesriigid seda nõuavad vastavalt artikli 10 lõike 1 punktile b. C-, CE-, C1-, C1E-, D-, D1-, DE- või D1E-kategooria juhiloa taotlemisel on nõutav tervisekontroll, olenemata sellest, kas tervisekontroll on läbitud mõne teise kategooria puhul.
2. Juhiloa omanik peab enne juhiloa uuendamist läbima tervisekontrolli, mis hõlmab kõiki III lisas nimetatud terviseprobleeme. See kehtib AM-kategooria juhilubade uuendamise kohta üksnes siis, kui liikmesriigid seda nõuavad vastavalt artikli 10 lõike 1 punktile b.
3. Erandina lõigetest 1 ja 2, ning kui III lisas ei ole sätestatud teisiti, võivad liikmesriigid AM-, A-, A1-, A2-, B-, B1- ja BE-kategooria puhul tervisekontrolli nõudmise asemel:
 - a) nõuda taotlejalt või juhiloa omanikult juhiloa väljastamisel või uuendamisel enesehinnangu küsimustiku täitmist, mis hõlmab kõiki III lisas nimetatud terviseprobleeme; või

b) kehtestada riikliku mehhanismi, millega tagatakse, et III lisas sätestatud füüsilise ja vaimse sobivuse miinimumnõuete täitmiseks reageeritakse olulistele muutustele füüsilises või vaimses sobivuses pärast seda, kui taotlejale on väljastatud luba pärast tervisekontrolli või enesehinnangut.

Liikmesriik võib kohaldada üht või mõlemat alternatiivset meetet.

4. Liikmesriigid võivad sätestada tagajärjed enesehinnangu nõude täitmata jätmisele või enesehinnangus tahtlikult ebaõige või mittetäieliku teabe esitamisele.
5. Liikmesriigid võivad korraldada lõike 3 punkti b kohase alternatiivse meetme nii, et see võimaldab uuendamise perioodidel jälgida sõidukijuhtimise sobivust.
6. Kui lõikes 3 sätestatud alternatiivsete meetmete raames saadud teabe põhjal selgub, et taotlejal või juhiloa omanikul võib olla üks või mitu III lisas nimetatud terviseprobleemi, tagavad liikmesriigid, et taotleja või juhiloa omanik läbib tervisekontrolli enne juhiloa saamist või uuendamist.

Artikkel 10b

Kehtivuse pikendamine kriisi korral

1. Kriisi korral võivad liikmesriigid pikendada selliste juhilubade halduskehtivust, mis muidu aeguksid, maksimaalselt kuue kuu võrra. Kriisi jätkumise korral võib pikendamist korrata.
2. Iga sellist pikendamist tuleb nõuetekohaselt põhjendada ja sellest tuleb viivitamata komisjonile teatada. Komisjon avaldab selle teabe viivitamata *Euroopa Liidu Teatajas*. Liikmesriigid tunnustavad selliste juhilubade kehtivust, mille halduskehtivust on käesoleva artikli alusel pikendatud.

3. Kui kriis mõjutab mitut liikmesriiki, võib komisjon võtta vastu rakendusakte, et pikendada kõigi või teatavate kategooriate juhilubade halduskehtivust, mis muidu aeguksid. Pikendamine ei tohi ületada kuut kuud ja seda võib kriisi jätkumise korral korrata. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22 lõikes 3 osutatud kontrollimenetlusega.
4. Kui liikmesriiki ei mõjuta ega tõenäoliselt ei hakka mõjutama raskused, mis muudaksid kolmandas lõigus osutatud kriisi tõttu juhilubade uuendamise praktiliselt võimatuks, või kui liikmesriik on võtnud asjakohaseid riiklikke meetmeid kriisi mõju leevendamiseks, võib kõnealune liikmesriik pärast komisjoni teavitamist otsustada, et ta ei kohalda lõikes 3 osutatud rakendusaktiga kehtestatud pikendamist. Komisjon teatab sellest teistele liikmesriikidele ja avaldab *Euroopa Liidu Teatajas* sellekohase teate.
5. Käesoleva artikli kohaldamisel tähendab kriis liidus või väljaspool seda toimuvat erandlikku, ootamatut ja äkilist looduslikku või inimtegevusest tingitud sündmust, mis on oma laadilt ja ulatuselt erakorraline ning millel on märkimisväärne otsene või kaudne mõju maanteetranspordi valdkonnale ning mis takistab või märkimisväärselt piirab ka juhiloa omanike või asjaomaste riiklike asutuste võimalust viia läbi juhiloa uuendamiseks vajalikke menetlusi.

Artikkel 11

Liikmesriikide väljastatud juhilubade vahetamine ja asendamine

1. Kui ühe liikmesriigi väljastatud kehtiva juhiloa omanik on asunud alaliselt elama teise liikmesriiki, võib ta taotleda, et tema juhiluba vahetataks samaväärse juhiloa vastu. Luba vahetav liikmesriik peab kontrollima, millise kategooria jaoks esitatud juhiluba veel kehtib.

2. Kui kriminaalõiguse ja korrakaitsealaste õigusaktide territoriaalsuse põhimõttest ei tulene teisiti, võib teises liikmesriigis väljastatud juhiloa omaniku alalise elukoha liikmesriik tema suhtes kohaldada juhtimisõiguse piiramist, peatamist, äravõtmist või tühistamist käsitlevaid siseriiklikke sätteid ja vajaduse korral selleks juhiloa välja vahetada.
3. Füüsilist juhiluba vahetav liikmesriik tagastab endise juhiloa selle väljastanud liikmesriigile ja esitab põhjenduse.

Mobiilset juhiluba vahetav liikmesriik teavitab sellest juhiloa väljastanud liikmesriiki ja esitab põhjenduse; viimane tagab, et varasemat mobiilset juhiluba ei saa enam kuvada selle mobiilseadme kaudu, mida omanik sel eesmärgil kasutab. Teabevahetuse eesmärgil kasutavad liikmesriigid artikli 19 lõikes 1 osutatud ELi juhilubade võrgustikku.
4. Kahjustatud, kaotatud või varastatud füüsilise juhiloa ning kuritarvituslikult kasutatud füüsilise või mobiilse juhiloa asendavad ainult juhiloa omaniku alalise elukoha liikmesriigi pädevad asutused. Need asutused asendavad juhiloa olemasoleva teabe või vajaduse korral algse juhiloa väljastanud liikmesriigi pädevate asutuste tõenduse alusel. Kui juhiloa asendas muu kui selle väljastanud liikmesriik ja asendatud juhiluba on endiselt juhiloa omaniku valduses või juhiloa omanikul on võimalik seda kuvada, kohaldatakse lõikes 3 sätestatud korda.

Artikkel 12

Kolmandate riikide väljastatud juhilubade vahetamine

1. Kui liikmesriik pakub võimalust vahetada välja juhiluba, mille kolmas riik on väljastanud juhiloa omanikule, kes on asunud alaliselt elama tema territooriumile, vahetab see liikmesriik juhiloa välja vastavalt käesoleva artikli sätetele.

2. Kui liikmesriik vahetab välja sellise kolmanda riigi poolt väljastatud juhiloa, kelle kohta ei ole tehtud lõikes 7 osutatud rakendusotsust, tehakse sellise vahetuse kohta märge kõnealuse liikmesriigi väljastatud juhiloale I lisa E osas esitatud asjakohase koodi abil; sama tehakse ka iga hilisema uuendamise või asendamise korral. Kui selle juhiloa omanik asub alaliselt elama teise liikmesriiki, ei pea kõnealune liikmesriik kohaldama artikli 3 lõikes 6 sätestatud vastastikuse tunnustamise põhimõtet.

Liikmesriigid kohaldavad sellise vahetamise suhtes oma siseriiklikke õigusakte vastavalt käesolevas lõikes sätestatud tingimustele.

3. Kui juhiluba on väljastatud sellises kategoorias ja kolmandas riigis, mille kohta on tehtud lõikes 7 osutatud rakendusotsus, märgitakse selline vahetus asjaomase liikmesriigi väljastatud juhiloale, kasutades I lisa E osas esitatud asjakohast koodi. Sellistel juhtudel vahetavad liikmesriigid juhiloa välja vastavalt asjaomases rakendusotsuses sätestatud tingimustele.

4. Kui liikmesriigi väljastatud juhiluba vahetati välja kolmanda riigi väljastatud juhiloa vastu, ei või liikmesriigid nõuda muude kui artikli 10 lõike 3 punktis a sätestatud tingimuste täitmist ega märkida mis tahes lisateavet selle juhiloa väljavahetamise kohta nende poolt väljastatud juhiloa vastu seoses esialgse juhiloa kategooriatega.

Esimeses lõigus osutatud olukorras, kui taotleja soovib vahetada juhiluba, mis kehtib ka kategooriates, mille jaoks ta on omandanud juhtimisõiguse kolmandas riigis, kohaldatakse järgmisi sätteid:

- a) kui juhiluba väljastatakse sellise kategooria jaoks ja sellise kolmanda riigi poolt, mille kohta on tehtud lõikes 7 osutatud rakendusotsus, kohaldatakse lõiget 3;
- b) kui selline rakendusotsus puudub, kohaldatakse lõiget 2.

5. Lõigetes 2, 3 ja 4 osutatud vahetamine saab toimuda üksnes juhul, kui kolmanda riigi väljastatud juhiluba on loovutatud vahetust sooritava liikmesriigi pädevatele asutustele.
6. Komisjon võib kindlaks teha, et kolmandal riigil on maanteetranspordiraamistik, mis tagab täielikult või osaliselt liidu omaga võrreldava liiklusohutuse taseme, mis võimaldab vahetada selle kolmanda riigi väljastatud juhilube vastavalt lõikele 3, kui see on vajalik pärast teatavate eelnevalt kindlaksmääratud tingimuste täitmist.

Kui komisjon teeb kindlaks sellise kolmanda riigi, võib ta koostöös liikmesriikidega hinnata kolmanda riigi maanteetranspordiraamistikku. Komisjon annab liikmesriikidele vähemalt kuus kuud aega, et esitada kindlaksmääratud kolmandas riigis kehtiva maanteetranspordiraamistiku kohta oma arvamus. Komisjon jätkab hindamist pärast seda, kui ta on saanud kõigi liikmesriikide arvamuse või kui arvamuste saatmise tähtaeg on möödunud, olenevalt sellest, kumb on varasem.

Kolmandas riigis kehtiva maanteetranspordi raamistiku hindamisel võtab komisjon arvesse vähemalt järgmist:

- a) kehtivad juhilube käsitlevad nõuded, nagu juhiloakategooriate liigitamine, vanuse alampiiri nõuded, koolitus- ja sõidueksamite nõuded ja tingimused ning meditsiinilised nõuded juhiloa väljastamiseks;
- b) kas kolmas riik väljastab mobiilseid juhilube, ning kui väljastab, siis süsteemi käitamiseks kohaldatavad tehnilised ja struktuurilised üksikasjad;
- c) mil määral on ringluses võltsitud juhilube ja milliseid meetmeid võetakse, et vältida juhilubade võltsimist ja juhilubadega seotud korrupsiooni;
- d) kolmanda riigi väljastatud juhilubade halduskehtivus;
- e) kolmanda riigi liiklusolud ja see, kas need on võrreldavad liidu teedevõrgus valitsevate liiklusoludega;

- f) kolmanda riigi liiklusohutuse tase;
- g) ELi juhilubade vahetamise tava kolmandas riigis.

7. Komisjon võib pärast lõikes 6 osutatud hindamist ja rakendusotsuste abil otsustada, et kolmandal riigil on maanteetranspordiraamistik, mis tagab täielikult või osaliselt liidu omaga võrreldava liiklusohutuse taseme, mis võimaldab vahetada selle kolmanda riigi väljastatud juhilube vastavalt lõikele 3.

Rakendusotsus peab sisaldama vähemalt järgmist:

- a) artiklis 6 osutatud juhiloakategooriad, mille puhul võib vahetuse teha vastavalt lõikele 3;
- b) kolmanda riigi juhilubade väljastamise kuupäevad, millest alates võib vahetuse teha vastavalt lõikele 3;
- c) kõik üldtingimused, mida tuleb täita vahetatava ametliku dokumendi autentsuse kontrollimiseks;
- d) kõik üldtingimused, mida taotleja peab enne vahetust täitma, tõendamaks, et ta vastab III lisas esitatud meditsiinilistele nõuetele.

Kui taotleja juhiluba ei võimalda täita käesoleva lõike teise lõigu punkti a või b, võivad liikmesriigid otsustada juhiloa vahetada vastavalt lõikele 2. Kui taotleja ei suuda täita käesoleva lõike teise lõigu punkti c või d, võivad liikmesriigid juhiloa vahetamisest keelduda. Mis tahes lisatingimusega, mida rakendusotsus võib sisaldada, nähakse ette kas liikmesriigi siseriiklike sätete kohaldamine vastavalt lõikele 2 või juhiloa vahetamisest keeldumine, kui taotleja ei ole neid tingimusi täitnud.

Kõnealused rakendusotsused võetakse vastu kooskõlas artikli 22 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

8. Lõikes 7 osutatud rakendusotsusega nähakse ette, et komisjon kontrollib koostöös liikmesriikidega vähemalt iga nelja aasta järel korrapäraselt asjaomase kolmanda riigi liiklusohutuse olukorda ja muid lõikes 6 mainitud elemente. Sõltuvalt kontrolli tulemustest jätab komisjon lõikes 7 osutatud rakendusotsuse jõusse, muudab seda või peatab selle vajalikus ulatuses või tunnistab selle kehtetuks.
9. Komisjon avaldab Euroopa Liidu Teatajas ja oma veebisaidil loetelu kolmandatest riikidest, kelle kohta on tehtud rakendusotsus vastavalt lõikele 7, ning avaldab ka kõik lõike 8 kohaselt tehtud asjakohased muudatused.
10. Komisjon loob teadmusvõrgustiku, et koondada, töödelda ja levitada teadmisi ja teavet välisriikidest pärit elukutseliste juhtide siseturule integreerimise parimate tavade kohta. Võrgustikku kuuluvad liikmesriikide asjaomased ametiasutused, tippkeskused, ülikoolid ja teadlased, sotsiaalpartnerid ja muud maanteetranspordisektori asjaomased osalejad.

Artikkel 13

Juhtimisõiguse või juhiloa piiramise, peatamise, äravõtmise või tühistamise mõju⁷

1. Liikmesriik keeldub väljastamast juhiluba taotlejale, kelle juhiluba on teises liikmesriigis piiratud, peatatud, ära võetud või tühistatud.
2. Liikmesriik keeldub tunnustamast ükskõik millise teise liikmesriigi väljastatud juhiloa kehtivust sellise isiku puhul, kelle juhiluba või juhtimisõigus on nimetatud teise liikmesriigi territooriumil piiratud, peatatud, ära võetud või tühistatud.

⁷ **MÄRKUS:** Seda artiklit on vaja uuesti hinnata, kui töötatakse välja ettepanekut, mis käsitleb juhtimisõiguse äravõtmist.

3. Juhiluba või juhtimisõigus loetakse käesoleva artikli kohaldamisel piiratuks, peatatuks, äravõetuks või tühistatuks seni, kuni asjaomane isik ei täida liikmesriigi kehtestatud tingimusi, mida ta peab järgima selleks, et saada tagasi juhtimisõigus või juhiluba või taotleda uut.

Liikmesriigid tagavad, et mis tahes tingimused, mille nad kehtestavad selleks, et juhiloa omanik saaks tagasi juhtimisõiguse või juhiloa või et ta saaks taotleda uut, on proportsionaalsed ja mittediskrimineerivad teise liikmesriigi väljastatud juhilubade omanike suhtes ning need ei too iseenesest kaasa seda, et juhiloa väljastamisest või teise liikmesriigi väljastatud juhiloa tunnustamisest keeldutakse määramata ajaks.

4. Kui see on isiku käitumise või füüsilise või vaimse sobivuse põhjal õigustatud, võivad liikmesriigid keelata sellel isikul määramata ajaks oma territooriumil sõidukit juhtida, andmata talle võimalust saada tagasi juhtimisõigus või juhiluba või taotleda uut.

Erandina lõikest 1 võivad teised liikmesriigid pärast käesolevas lõikes osutatud tähtajatu keelu kehtestanud liikmesriigiga konsulteerimist väljastada sellisele isikule juhiloa.

Viimati nimetatud liikmesriik võib siiski keelduda määramata ajaks tunnustamast teise liikmesriigi väljastatud juhiloa kehtivust oma territooriumil.

Artikkel 14

Saatjaga sõitmine

1. Erandina artikli 7 lõike 1 punktist b väljastavad liikmesriigid kooskõlas artikli 10 lõikega 1 I lisa E osas täpsustatud liidu koodiga 98.02 märgistatud B-kategooria juhiloa taotlejatele, kes on saanud 17-aastaseks.

1a. Erandina artikli 7 lõike 1 punktidest b ja d võivad liikmesriigid oma territooriumil juhtimiseks väljastada kooskõlas artikli 10 lõikega 1 I lisa E osas täpsustatud liidu koodiga 98.02 märgistatud C1- ja C-kategooria juhiloa taotlejatele, kes on saanud 17-aastaseks, tingimusel et juhil on direktiivi (EL) 2022/2561 artikli 6 kohaselt välja antud kutseoskuse tunnistus.

Esimese lõigu kohaselt väljastatud lubasid tunnustavad liikmesriigid, kes selliseid lubasid välja annavad.

2. Liidu koodiga 98.02 märgistatud juhiloa omanikud, kes ei ole saanud 18-aastaseks, juhivad sõidukit ainult koos saatjaga, kes istub esiistmel ja on võimeline juhti sõidu ajal juhendama. Saatev isik peab järgima õigusnorme, mis käsitlevad sõidukijuhtimist alkoholi- või narkojoobes. Saatev isik peab vastama järgmistele tingimustele:

a) ta on vähemalt 24-aastane;

b) tal on asjaomase kategooria juhiluba, mis on väljastatud rohkem kui viis aastat tagasi;

c) tema suhtes ei ole loa väljastanud liikmesriigis viimase viie aasta jooksul kohaldatud juhtimiskeeldu;⁸ [...]

3. Liikmesriigid võivad nõuda lõikes 2 osutatud saatja isiku tuvastamist, et tagada käesoleva artikli järgimine. Liikmesriigid võivad piirata võimalike saatjate arvu.

Liikmesriigid võivad oma territooriumil kohaldada lisatingimusi, mida peab täitma nende väljastatud juhiloa omanikku saatev isik. Nad teatavad sellest komisjonile. Komisjon avalikustab kõnealuse teabe.

⁸ **MÄRKUS:** Punktis c võib tingimusele lisada juhtimiskeelu, mille on kehtestanud teine liikmesriik, kui on kokku lepitud direktiivis juhtimisõiguse teatava äravõtmise kogu liitu hõlmava mõju kohta.

4. Liikmesriigid võivad kohaldada liidu koodiga 98.02 märgistatud juhiloa väljastamise suhtes lisatingimusi taotlejate puhul, kes ei ole saanud 18-aastaseks. Nad teatavad sellest komisjonile. Komisjon avalikustab kõnealuse teabe.

Muudatused põhjenduses 28:

“(28) Liiklusohutuse parandamiseks tuleks teatavate juhiloakategooriate jaoks kehtestada kogu liitu hõlmav saatjaga sõitmise süsteem. Sellise süsteemi reeglite kohaselt peaksid taotlejad saama omandada asjaomaste kategooriate juhiluba enne nõutava miinimumvanuse saavutamist. Nende juhilubade kasutamise tingimuseks peaks siiski olema see, et sõidetakse koos saatjaga, näiteks pereliikmega, kes on kogunud juht. Sellistes olukordades peaks liikmesriikidel olema liiklusohutuse huvides lubatud kehtestada oma territooriumil nende väljastatud juhilubade jaoks rangemad tingimused ja eeskirjad.“

Uus põhjendus:

„(29a) Saatjaga sõitmine ei piira liikmesriikide olemasolevaid võimalusi alandada B-kategooria juhiloa vanuse alampiiri ja kohaldada sellega seotud tingimusi liikmesriigi tasandil.“

Artikkel 15

Katseaeg

1. Juhiloa suhtes, mis on välja antud pärast artikli 10 lõike 1 punktis a nõutud sõidueksami sooritamist, kohaldatakse katseaega. Kui juhiloa omanikul on juba mõne muu kategooria juhiluba, hõlmab katseaeg üksnes seda, mis võib jääda olemasoleva juhiloa katseajaks, välja arvatud juhul, kui olemasolev juhiluba on välja antud ainult AM-kategooria jaoks.

Katseaja kestuse määrab kindlaks juhiluba väljastav liikmesriik ja see ei tohi olla lühem kui kaks aastat.

2. Liikmesriigid kehtestavad algajatele juhtidele alkoholijooobes juhtimise eest rangemad normid või karistused või mõlemad, kui kogunud juhtidele ning võtavad kõik vajalikud meetmed nende rakendamise tagamiseks.

Liikmesriigid võtavad meetmeid, et vähendada algajate juhtide seas autojuhtimist uimastite mõju all.

Muudatused põhjenduses 30:

„(30) Tuleks tagada, et juhid, kes saavad esimest korda juhiloa, ei ole liiklusohutlikud. Nendele algajatele juhtidele tuleks kehtestada vähemalt kaheaastane katseaeg, mille jooksul tuleks alkoholijooobes juhtimise eest kohaldada rangemaid norme või karistusi, ilma et see piiraks liikmesriikide pädevust reguleerida juhtide käitumist. Sellised rangemad normid võiksid hõlmata algajate juhtide erikoolitust, milles nad saavad täiendavaid juhiseid riskiteadlikkuse kohta ja mis võiks neid panna oma käitumise üle järgi mõtlema. Samuti tuleks kehtestada erimeetmed tagamaks, et algajate juhtide seas väheneb autojuhtimine uimastite mõju all. Sellised meetmed võiksid hõlmata rangemaid norme või sanktsioone, algajate juhtide riskiteadlikkuse erikoolitust, sihipärast jõustamist ja kampaaniate alaseid pingutusi. Liikmesriikidel peaks olema lubatud vabalt rakendada algajate sõidukijuhtide suhtes lisanorme oma territooriumil, et parandada liiklusohutust.“

3. Liikmesriigid võivad liiklusohutuse parandamiseks kehtestada nende territooriumil algajate juhtide suhtes kohaldatavad täiendavad eeskirjad, mis võivad hõlmata erinevale kategooriale teise katseaja kehtestamist. Nad teatavad sellest komisjonile.
- 3a. Kui alalise elukoha liikmesriigi pädev asutus otsustab õigusvastase tegevuse tõttu katseaga pikendada, tagab ta, et uus ajavahemik märgitakse juhiloale.
4. Liikmesriigid märgivad katseajal väljastatud juhilubadele I lisa E osas täpsustatud liidu koodi 98.01.

[...]

Artikkel 16

Sõidueksami vastuvõtjad

1. Sõidueksami vastuvõtjad peavad vastama IV lisa esitatud miinimumnõuetele.

Enne 19. jaanuar 2013 sõidueksami vastuvõtjatena juba töötavad isikud peavad ainult tõendama oma kvalifikatsiooninõuete täitmist ning osalema korrapäraselt koolitustel.
2. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 21 vastu delegeeritud õigusakte IV lisa muutmiseks, et võtta arvesse teaduse, tegevuse või tehnika arengut.

Artikkel 17

Alaline elukoht

1. Käesoleva direktiivi kohaldamisel tähendab „alaline elukoht“ kohta, kus isik tavaliselt elab iga viimase 365 päeva jooksul vähemalt 185 päeva seoses isiklike ja tööalaste sidemetega, või kui tööalased sidemed puuduvad, seoses isiklike sidemetega, millest ilmneb nimetatud isiku märkimisväärne seos tema elukohaga.

Kui isiku ametialased sidemed on mujal kui isiklikud sidemed ning ta viibib seetõttu kordamööda kahes või enamas liikmesriigis asuvates eri kohtades, käsitatakse tema alalise elukohana isiklike sidemetega seotud kohta tingimusel, et kõnealune isik viibib seal korrapäraselt. Viimati nimetatud tingimus ei pea olema täidetud, kui isik elab liikmesriigis kindla kestusega ülesande täitmiseks. Koolis või ülikoolis õppimine ei tähenda alalise elukoha muutust.
2. Artikli 10 lõike 3 punkti b ja artikli 11 lõike 4 kohaldamisel käsitatakse kolmandatesse riikidesse akrediteeritud liidu või selle liikmesriikide diplomaatiliste teenistuste töötajate või nende leibkondadesse kuuluvate pereliikmete alalist elukohta selliste liikmesriikide territooriumil asuvana, kes väljastasid juhiloa, mida uuendatakse või asendatakse.

Käesoleva artikli kohaldamisel hõlmavad „liidu diplomaatilised teenistused“ nõukogu peasekretariaadi ja komisjoni asjaomaste osakondade ametnikke, samuti liikmesriikide diplomaatilisest teenistusest lähetatud töötajaid ning kõiki muid töötajaid või töövõtjaid, kes töötavad liidu institutsioonides, organites ja asutustes välissuhete valdkonnas ning kes on oma lepinguliste kohustuste täitmiseks elanud viimase 365 päeva jooksul vähemalt 181 päeva väljaspool ELi.

3. Erandjuhtudel, kui juhiloa omanik ei suuda lõike 1 alusel tõendada, et tema alaline elukoht on konkreetses liikmesriigis, võib juhiloa omanik oma juhiluba uuendada või asendada liikmesriigis, kes selle algselt väljastas.
4. Erandina artikli 10 lõike 1 punktist e ja B-kategooria juhiloa esmakordse väljastamise eesmärgil võib taotleja, kelle alalise elukoha liikmesriik ei ole tema kodakondsusjärgne liikmesriik, teha teoreetilise eksami viimati nimetatud liikmesriigis, kui alalise elukoha liikmesriik ei näe ette võimalust sooritada teoreetiline eksam ühes kodakondsusjärgse liikmesriigi ametlikus keeles või tõlgi abiga. Alalise elukoha liikmesriigi juhilubasid väljastavate asutuste taotlusel teavitab liikmesriik, mille kodanik taotleja on ja kus taotleja on sooritanud teooriaeksami, tehtud ja sooritatud eksamist esimesena nimetatud liikmesriiki, kasutades artikli 19 lõikes 1 osutatud ELi juhilubade võrgustikku. Vastuvõttev liikmesriik ei või nõuda taotleja teoreetiliste teadmiste täiendavat kontrollimist.

Artikkel 18

Liidu standarditele mittevastavate juhiloamudelite vastavus

1. Liikmesriigid kohaldavad komisjoni otsusega (EL) 2016/1945⁹ kehtestatud vastavusi enne 19. jaanuari 2013 saadud juhtimisõiguste ja käesoleva direktiivi artiklis 6 sätestatud kategooriate vahel.
2. Enne 19. jaanuar 2013 antud mis tahes juhtimisõigust ei võeta ära ning nende suhtes ei kohaldata kuidagi käesoleva direktiivi sätteid.

Artikkel 19

Vastastikune abi

1. Liikmesriigid abistavad üksteist käesoleva direktiivi rakendamisel. Nad vahetavad teavet juhilubade kohta, mille nad on väljastanud, vahetanud, asendanud, uuendanud, piiranud, peatanud, ära võtnud, tühistanud või kehtetuks tunnistanud, samuti juhtimiskeeldude kohta, mille nad on kehtestanud [või kavatsesid kehtestada]¹⁰, ning konsulteerivad üksteisega, kui on piisavalt alust kahtlustada, et juhiloa taotleja suhtes on mõnes teises liikmesriigis kehtestatud juhtimiskeeld. Liikmesriigid kasutavad selleks loodavat ELi juhilubade võrgustikku.
2. Liikmesriigid võivad kasutada ELi juhilubade võrgustikku ka selleks, et vahetada teavet järgmistel eesmärkidel:
 - a) võimaldada oma ametiasutustel kontrollida juhiloa kehtivust ja autentsust teeäärsete kontrollide käigus, uurimiste käigus või võltsimisvastaste meetmete osana;

⁹ Komisjoni 14. oktoobri 2016. aasta otsus (EL) 2016/1945 juhilubade kategooriate vahelise vastavuse kohta (ELT L 302, 9.11.2016, lk 62).

¹⁰ **MÄRKUS:** Sulgudes oleva teksti võib hiljem lisada sõltuvalt juhtimisõiguse äravõtmise ettepaneku edenemisest.

- b) hõlbustada uurimisi vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile (EL) 2015/413¹¹;
- c) ennetada, avastada ja uurida kuritegusid [PRÜM II VIIDE] artiklis 2 sätestatud eesmärkidel;
- d) jõustada direktiiv (EL) 2022/2561 ning kontrollida määruse (EÜ) nr 561/2006 ja määruse (EL) nr 165/2014 jõustamisel juhiloa kehtivust ja autentsust;
- [e) rakendada ja jõustada [UUS DIREKTIIV, MILLES KÄSITLETAKSE TEATAVATE JUHTIMISKEELDUDE KEHTESTAMIST KOGU LIIDUS]]¹⁰.

3. Juurdepääs võrgustikule peab olema turvaline. Võrgustik tagab nii sünkroonse (reaalajas) andmevahetuse kui ka asünkroonse andmevahetuse ning turvatud sõnumite, teadete ja manuste saatmise ja vastuvõtmise.

Liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed, tagamaks et võrgustiku kaudu vahetatav teave on ajakohane.

Liikmesriigid võivad anda juurdepääsu võrgustikule üksnes asutustele, kes on pädevad lõigetes 1 ja 2 osutatud eesmärkidel.

4. Liikmesriigid abistavad üksteist ka mobiilse juhiloa rakendamisel, eelkõige selleks, et tagada I lisa C osas osutatud rakenduste ja kontrollifunktsioonide sujuv koostalitlusvõime.

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/413, millega hõlbustatakse piiriülest teabevahetust liiklusohutusnõuete rikkumise kohta (ELT L 68, 13.3.2015, lk 9).

5. Selleks et tagada ELi juhilubade võrgustikuga ühendatud riiklike süsteemide vaheline koostalitlusvõime ja sellega seoses vahetatavate isikuandmete kaitse, võtab komisjon 6. juuniks 2026 vastu rakendusaktid, millega kehtestatakse ELi juhilubade võrgustiku üksikasjalikud talitus-, liideste ja tehnilised nõuded. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 22 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.
6. Liikmesriigid võivad teha koostööd juhtimisõiguse või juhiloa osalise piiramise, peatamise, äravõtmise või tühistamise kohaldamisel, eelkõige juhul, kui vastavad meetmed piirduvad teatavate juhiloakategooriatega või teatavate liikmesriikide territooriumiga, eelkõige nende poolt väljastatud juhilubadele kantud märke abil.

Artikkel 20

Läbivaatamine

Liikmesriigid teatavad komisjonile igal aastal iga kategooria kohta väljastatud, uuendatud, asendatud, äravõetud ja vahetatud juhilubade arvu. Mobiilseid juhilubasid ja füüsilisi juhilubasid käsitlevad andmed esitatakse eraldi.

Hiljemalt [jõustumise kuupäev + 5 aastat] ja seejärel iga viie aasta tagant esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande käesoleva direktiivi rakendamise, sealhulgas selle mõju kohta liiklusohutusele.

Artikkel 21

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.
2. Artikli 4 lõikes 8, artikli 5 lõikes 6, artikli 8 lõikes 2, artikli 10 lõikes 8 ja artikli 16 lõikes 2 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile viieks aastaks alates [*direktiivi jõustumise kuupäev*]. Komisjon esitab delegeeritud volituste kohta aruande hiljemalt üheksa kuud enne viieaastase tähtaja möödumist. Volituste delegeerimist pikendatakse automaatselt samaks ajavahemikuks, välja arvatud juhul, kui Euroopa Parlament või nõukogu esitab selle suhtes vastuväite, tehes seda hiljemalt kolm kuud enne iga ajavahemiku lõppemist.
3. Euroopa Parlament või nõukogu võib artikli 4 lõikes 8, artikli 5 lõikes 6, artikli 8 lõikes 2, artikli 10 lõikes 8 ja artikli 16 lõikes 2 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist Euroopa Liidu Teatajas või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.
4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.
5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

6. Artikli 4 lõike 8, artikli 5 lõike 6, artikli 8 lõike 2, artikli 10 lõike 8 ja artikli 16 lõike 2 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväiteid või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväiteid. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

Artikkel 22

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab juhilubade komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.
2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

Kui komitee arvamus saadakse kirjaliku menetlusega, lõpetatakse nimetatud menetlus ilma tulemust saavutamata, kui arvamuse esitamiseks ettenähtud tähtaja jooksul komitee eesistuja nii otsustab või lihtenamus komitee liikmetest seda taotleb.

Kui komitee arvamust ei esita, ei võta komisjon rakendusakti vastu ja kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artikli 5 lõike 4 kolmandat lõiku.

3. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 8.

Artikkel 23

Direktiivi (EL) 2022/2561 muutmine

Direktiivi (EL) 2022/2561 artikli 5 lõikesse 2 lisatakse punkt c:

„c) vähemalt 17-aastasena C1- või C-kategooria sõidukit, tingimusel et tal on artikli 6 lõikes 1 osutatud kutsetunnistus ja üksnes direktiivi [KÄESOLEVA DIREKTIIVI VIIDE] artikli 14 lõigetes 1a ja 2 sätestatud tingimustel.“

Artikkel 24

Määruse (EL) 2018/1724 muutmine

Määruse (EL) 2018/1724 II lisa muudetakse järgmiselt:

- a) teises veerus lisatakse reale „Kolimine“ järgmine lahter: „Juhiloa saamine ja pikendamine“;
- b) kolmandas veerus lisatakse reale „Kolimine“ järgmine lahter: „ELi juhiloa väljastamine, vahetamine ja asendamine“.

Artikkel 25

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid võtavad vastu ja avaldavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt [jõustumise kuupäev + 3 aastat]. Nad edastavad kõnealuste normide teksti viivitamata komisjonile.

Liikmesriigid kohaldavad neid norme alates [jõustumise kuupäev + 4 aastat].

Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad nendesse normidesse või nende normide ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastuvõetud põhiliste siseriiklike õigusnormide teksti.

Artikkel 26

Kehtetuks tunnistamine

1. Direktiiv 2006/126/EÜ tunnistatakse kehtetuks alates [jõustumise kuupäev + 4 aastat].

Viiteid direktiivile 2006/126/EÜ tõlgendatakse viidetena käesolevale direktiivile ja loetakse vastavalt VII lisas esitatud vastavustabelile.

2. Määrus (EL) nr 383/2012 tunnistatakse kehtetuks alates [jõustumise kuupäev + 4 aastat].
3. Viiteid määrusele (EL) 383/2012 tõlgendatakse viidetena käesoleva direktiivi I lisa B osale ja neid loetakse vastavalt VII lisas esitatud vastavustabelile.

Artikkel 27

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 28

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

I LISA

LIIKMESRIIKIDE VÄLJASTATUD JUHILUBASID KÄSITLEVAD SÄTTED

A1 OSA. FÜÜSILISE JUHILOA ÜLDNÕUDED

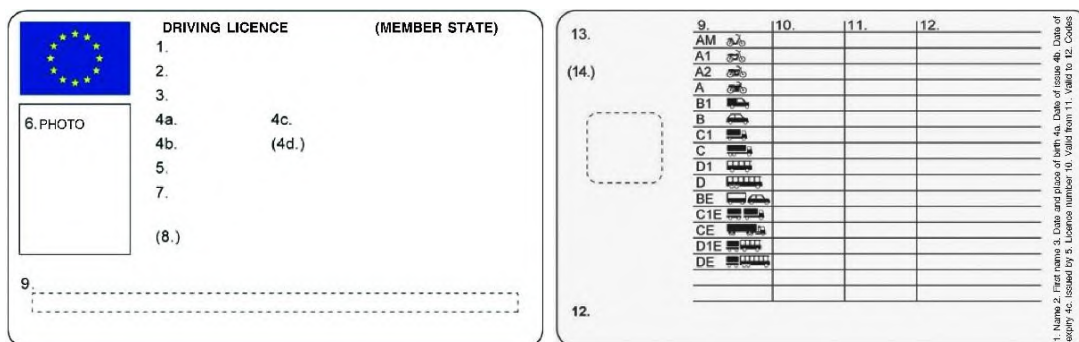
- 1) Liidu juhiloamudeli kaardi füüsilised omadused vastavad ISO 7810 ja ISO 7816-1 standarditele.

Kaart valmistatakse polükarbonaadist.

Meetodid, millega kontrollitakse juhilubade omadusi, et kinnitada nende vastavust rahvusvahelisele standardile, vastavad ISO 10373 standardile.

- 2) Juhiloal on kaks külge ja see vastab joonisel 1 esitatud näidisele.

EsikülgTagakülg

Joonis 1. ELi juhiloa näidis

- 3) Juhiluba sisaldab D osas täpsustatud teavet järgmiselt.

Esiküljel on

- suures kirjas sõna „juhiluba“ loa väljastanud liikmesriigi keeles või keeltes;
- juhiloa väljastanud liikmesriigi nimi (vabatahtlik);
- juhiloa väljastanud liikmesriigi tunnusmärk negatiivina sinises ristkülikus, mida ümbritseb 12 kollast tähte, nagu on sätestatud D osa punktis 1;
- väljastatud juhilooga seotud teave (väljad 1–9), nagu on sätestatud D osa punktis 3;

- e) sõnad „Euroopa Liidu mudel“ juhiloa väljastanud liikmesriigi keel(t)es ning sõna „juhiluba“ muudes Euroopa Liidu keeltes roosas trükis juhiloa taustana, nagu on sätestatud D osa punktis 2.

Tagaküljel on:

- f) väljastatud juhiloaga seotud kategooria teave (väljad 9–12), nagu on sätestatud D osa punktis 4;
- g) juhiloa haldamiseks vajalik teave (väljad 13 ja 14), nagu on sätestatud D osa punktis 5;
- h) juhiloa esi- ja tagaküljel olevate järgmiste nummerdatud väljade selgitus: 1, 2, 3, 4a, 4b, 4c, 5, 10, 11 ja 12.

Kui liikmesriik soovib teha kandeid riigikeeles, mis ei ole bulgaaria, eesti, hispaania, hollandi, horvaadi, iiri, inglise, itaalia, kreeka, leedu, läti, malta, poola, portugali, prantsuse, rootsi, rumeenia, saksa, slovaki, sloveeni, soome, taani, tšehhi või ungari keel, koostab ta juhiloa kahes keeles, kasutades üht eespool nimetatud keeltest, ilma et see piiraks muude käesoleva lisa sätete kohaldamist.

Liidu juhiloamudelil peab olema koht, kuhu saab lisada mikrokiibi või samalaadse elektroonilise seadise või printida ruutkoodi.

Värvid on järgmised:

- sinine: Pantone Reflex blue,
- kollane: Pantone yellow.

4) Erisätted

- a) Kui liikmesriigi poolt käesoleva lisa kohaselt väljastatud juhiloa omaniku alaline elukoht on teises liikmesriigis, võib nimetatud liikmesriik kanda juhiloale selle haldamiseks vajaliku teabe, tingimusel et ta kannab seda tüüpi teabe ka enda väljastatud juhilubadele ja et loal on selleks piisavalt ruumi.

- b) Liikmesriigid võivad lisada värve või märgistusi, näiteks vöotkoode või riiklikke sümboleid, ilma et see piiraks käesoleva lisa muude sätete kohaldamist. Liikmesriigid teatavad sellest komisjonile.

Juhilubade vastastikuseks tunnustamiseks ei või vöotkood sisaldada muud teavet peale selle, mis juhiloal juba olemas on või mis on vajalik loa väljastamiseks.

- c) Juhiloa esi- ja tagaküljel sisalduv teave peab olema selgesti loetav ning juhiloa tagaküljel väljadel 9–12 on tähtede minimaalne kõrgus 5 punkti.

A2 OSA. FÜÜSILISE JUHILOA VÖLTSIMISVASTASED NÖUDED

- 1) Juhilubade füüsilist turvalisust ohustavad:
 - a) völtkkaartide valmistamine: luuakse asjakohase dokumendiga väga sarnane uus kaart kas täiesti iseseisva objektina või originaaldokumenti kopeerides;
 - b) oluline muutmine: muudetakse mõnd originaaldokumendi omadust, näiteks sellele trükitud andmeid.
- 2) Üldine turvalisus sõltub süsteemist tervikuna, mis hõlmab taotlemist, andmete edastamist, kaardi valmistamiseks kasutatud materjali, trükitehnikat, minimaalset hulka erinevaid turvaelemente ja isikustamist.
- 3) Juhilubade materjal muudetakse völtsimiskindlaks järgmiste tehnikate abil (kohustuslikud turvaelemendid):
 - a) kaardi materjal on UV-kindel;
 - b) taustaturvamuster, mis on tänu mitmevärvilise turvalise trükivärviga iiristrüki ning positiivse ja negatiivse giljošštrüki kasutamisele kaitstud völtsimise eest skaneerimise, trükkimise või kopeerimise teel. Muster ei moodustu põhivärvidest (CMYK- tsüaan, magenta, kollane, must), sellel peab olema vähemalt kahevärviline kompleksne struktuur ja mikrokiri;
 - c) optiliselt muutuvad kujundid, mis pakuvad piisavat kaitset kopeerimise ja foto völtsimise vastu;
 - d) lasergraveerimine;
 - e) foto jaoks ettenähtud alal peaksid taustaturvamuster ja foto vähemalt selle serval kattuma (hajuv muster).

- 4) Lisaks sellele muudetakse juhilubade materjal võltsimiskindlaks, kasutades vähemalt kolme järgnevat tehnikat (lisaturvaelemendid):
- a) värvimuutvad tindid*,
 - b) termokromaatiline värv*,
 - c) spetsiaalsed hologrammid*,
 - d) muutuvad laserkujutised*,
 - e) nähtav ja läbipaistev ultravioletne fluorestseeriv värv,
 - f) pärlmuttertrükivärv,
 - g) digitaalne vesimärk taustal,
 - h) infrapunased või fosforestseeruvad pigmendid,
 - i) kombitavad märgid, sümbolid või mustrid*.
- 5) Liikmesriigid võivad kehtestada lisaturvaelemente. Üldiselt tuleks eelistada tärniga märgitud tehnikaid, kuna need võimaldavad õiguskaitseametnikel kontrollida kaardi ehtsust erivahenditeta.

B OSA. FÜÜSILISELE JUHILOALE LISATAVA MIKROKIIBI TEHNILINE KIRJELDUS

- 1) Mikrokiip ja selles sisalduvad andmed, sealhulgas riiklikes õigusaktides ette nähtud lisateave juhiloa kohta, peavad vastama B1 osa nõuetele.
- 2) Mikrokiibiga juhilubade suhtes kohaldatavate standardite loetelu on esitatud B2 osas.
- 3) Mikrokiibiga juhilubade suhtes kohaldatakse ELi tüübikinnitusmenetlust kooskõlas B3 osaga.
- 4) Kui mikrokiibiga juhiluba vastab kõigile asjakohastele ELi tüübikinnitusmenetluse sätetele kooskõlas punktidega 1–3, väljastavad liikmesriigid tootjale või tema esindajale ELi tüübikinnitustunnistuse.
- 5) Vajaduse korral ja eelkõige selleks, et tagada käesoleva osa järgimine, võib liikmesriik tühistada ELi tüübikinnitustunnistuse, mille ta on väljastanud.

- 6) ELi tüübikinnitustunnistustest ja nende tühistamisest teatatakse vastavalt B4 osas esitatud vormile.
- 7) Komisjoni teavitatakse kõigist väljastatud või tühistatud ELi tüübikinnitustunnistustest. Tühistamise korral esitatakse üksikasjalik põhjendus.

Komisjon teavitab liikmesriike kõigist ELi tüübitunnistuse tühistamisest.

- 8) Liikmesriikide väljastatud ELi tüübikinnitustunnistusi tunnustatakse vastastikku.
- 9) Kui liikmesriik teeb kindlaks, et märkimisväärne arv mikrokiibiga juhilubasid leitakse korduvalt olevat vastuolus I lisa käesoleva osaga, teatab liikmesriik sellest komisjonile. Märgitakse kõnealuste juhilubadega seotud vastava ELi tüübikinnitustunnistuse number ning kirjeldatakse nõuetele mittevastavust. Komisjon teavitab põhjendamatu viivitusega kõiki teisi liikmesriike talle käesoleva punkti kohaselt edastatud asjaoludest.
- 10) Kõnealused juhiloa väljastanud liikmesriik uurib probleemi viivitamata ja võtab sobivaid parandusmeetmeid, sh tühistab vajaduse korral ELi tüübikinnitustunnistuse.

B1 OSA. Mikrokiibiga juhilubade üldnõuded

Mikrokiibiga juhilubade üldnõuded, mida on kirjeldatud käesolevas lisa, põhinevad rahvusvahelistel standarditel, eriti ISO/IEC 18013 seeria standarditel. Need hõlmavad järgmist:

- a) mikrokiibi tehniline kirjeldus ja mikrokiibi loogiline andmestruktuur;
- b) salvestatavate ühtlustatud ja lisaandmete tehniline kirjeldus;
- c) mikrokiibil digitaalselt salvestatavate andmete kaitse mehhanismide tehniline kirjeldus.

1. LÜHENDID

Lühend	Tähendus
AID	rakenduse identifikaator
BAP	lihtpääsukaitse
DG	andmerühm
EAL 4+	hindamistagatise tase 4 (täiustatud)

EF	elementaarfail
EFID	elementaarfaili identifikaator
eMRTD	masinloetavad reisdokumendid
RKK	kiipkaart
ISO	Rahvusvaheline Standardiorganisatsioon
LDS	Loogiline andmestruktuur
PICC	viipekaart
PIX	valmistajaspetsiifilise rakendusidentifikaatori laiend
RID	registreeritud rakendusidentifikaator
SOd	dokumendi turvaobjekt

2. MIKROKIIBILE SALVESTATAVAD ANDMED

1) Kohustuslikud ja vabatahtlikud ühtlustatud andmed juhilubadel

Mikrokiibile salvestatakse D osa kohased ühtlustatud juhiloaandmed. Kui liikmesriik otsustab lisada juhiloale D osa kohaseid vabatahtlikke andmeelemente, salvestatakse ka need mikrokiibile.

2) Lisaandmed

Liikmesriigid võivad salvestada mikrokiibile lisaandmeid, mis on ette nähtud nende riiklikes juhilubasid käsitlevates õigusaktides. Nad teatavad sellest komisjonile.

3. MIKROKIIP

1) Andmekandja tüüp

Juhiloa andmekandja on B2 osa punkti 1 kohane kontaktliidesega, kontaktivaba või kaksikliidesega (kontaktliidesega ja kontaktivaba liidesega) mikrokiip.

2) Rakendused

Kõik mikrokiibil olevad andmed salvestatakse elektroonilistes rakendustes. Kõik mikrokiibi rakendused on identifitseeritavad B2 osa punkti 2 kohase kordumatu koodiga, mida nimetatakse rakenduse identifikaatoriks (AID).

a) ELi juhiloa rakendus

I lisa D osas osutatud kohustuslikud ja vabatahtlikud juhiloaandmed salvestatakse spetsiaalsesse ELi juhiloarakendusse. ELi juhiloarakenduse AID on:

„A0 00 00 04 56 45 44 4C 2D 30 31“,

mis koosneb kahest järgmisest elemendist:

- Euroopa Komisjoni RID: „A0 00 00 04 56“;
- ELi juhiloarakenduse PIX: „45 44 4C 2D 30 31“ (EDL-01).

Andmed koondatakse loogilise andmestruktuuri (LDS) osaks olevatesse andmerühmadesse (DG).

Andmerühmad salvestatakse ELi juhiloarakenduse elementaarfailides ja neid kaitstakse kooskõlas B2 osa punktiga 3.

b) Muud rakendused

Muud lisaandmed salvestatakse ühte või mitmesse ELi juhiloarakendusest erinevasse rakendusse. Iga selline rakendus on identifitseeritav kordumatu AID kaudu.

4. ELi JUHILOARAKENDUSE LOOGILINE ANDMESTRUKTUUR

1) Loogiline andmestruktuur

Juhiloa andmed salvestatakse mikrokiibile B2 osa punkti 4 kohase loogilise andmestruktuuri (LDS) osana. Selles punktis on esitatud lisanõuded kohustuslike ja lisaandmerühmade jaoks.

Iga andmerühm salvestatakse ühte elementaarfaili. ELi juhiloarakenduse jaoks kasutatavatele elementaarfailidele määratakse B2 osa punkti 5 kohased elementaarfailide identifikaatorid ja lühikesed elementaarfailide identifikaatorid.

2) Kohustuslikud andmerühmad

Kohustuslikud ja vabatahtlikud andmeelemendid salvestatakse järgmistes andmerühmades:

- a) DG 1: kõik kohustuslikud ja vabatahtlikud andmeelemendid, nagu on esitatud dokumendil, v.a näokujutis ja allkirja kujutis;
- b) DG 5: juhiloa omaniku allkirjakujutis;
- c) DG 6: juhiloa omaniku näokujutis;

DG 1 andmete struktuur vastab punktile 6 ja B2 osa punktile 6. Rühmades DG 5 ja DG 6 sisalduvaid andmeid salvestatakse vastavalt B2 osa punkti 7 nõuetele.

3) Lisaandmerühmad

Lisaandmeelemente, kui need on ette nähtud riiklikes juhilubasid käsitlevates õigusaktides, salvestatakse järgmistes rühmades:

- a) DG 2: juhiloa omaniku andmed, v.a biomeetrilised andmed;
- b) DG 3: juhiloa väljastanud ametiasutuse andmed;
- c) DG 4: portreefoto;
- d) DG 7: biomeetrilised andmed juhiloa omaniku sõrmejälgede kohta;
- e) DG 8: biomeetrilised andmed juhiloa omaniku vikerkesta kohta;
- f) DG 11: muud andmed, näiteks juhiloa omaniku täisnimi riigikeele tähemärkidega.

Neis andmerühmades olevad andmed salvestatakse vastavalt B2 osa punkti 8 nõuetele.

5. ANDMETURBEMEHHANISMID

Mikrokiibi ja sellel leiduvate andmete autentsuse ja tervikluse kontrollimiseks ning juhiloa andmetele juurdepääsu piiramiseks kasutatakse sobivaid mehhanisme.

Mikrokiibil olevaid andmeid kaitstakse vastavalt B2 osa punktis 3 sätestatud nõuetele.

Käesolevas jaos esitatakse lisanõuded, mida tuleb täita.

1) Autentsuse kontrollimine

a) Kohustuslik passiivautentimine

Kõiki ELi juhiloarakendusse salvestatud andmerühmi kaitstakse passiivautentimise abil.

Passiivautentimisega seotud andmed peavad vastama B2 osa punktis 9 sätestatud nõuetele.

b) Vabatahtlik aktiivautentimine

Vabatahtlikku aktiivautentimist kasutatakse selle tagamiseks, et algset mikrokiipi ei ole asendatud.

2) Pääsupiirang

a) Kohustuslik lihtpääsukaitse

Lihtpääsukaitset (BAP) kohaldatakse ELi juhiloarakenduse kõigi andmete suhtes.

Olemasolevate süsteemidega (nt masinloetavate reisidokumentide (eMRTD) süsteem) koostalitluse tagamiseks on kohustus kasutada B2 osa punkti 10 kohast üherealist masinloetavat ala (MRZ).

Kiibile juurdepääsuks kasutatav dokumendivõti Kdoc luuakse üherealisest masinloetavast alast, mida saab sisestada käsitsi või kasutades optilisel märgituvastusel (OCR) põhinevat lugejat. Kasutatakse B2 osa punkti 10 kohast üherealise masinloetava ala BAP 1 konfiguratsiooni.

b) Tingimuslik eripääsumehhanism

Kui mikrokiibile salvestatakse määruse (EL) 2016/679 artikli 9 lõikes 1 osutatud isikuandmeid, kaitstakse juurdepääsu sellistele andmetele lisameetmetega.

Eripääsumehhanismid peavad vastama B2 osa punkti 11 nõuetele.

c) Mikrokiibiga juhilubade avaliku võtme taristu (PKI)

Liikmesriigid kehtestavad kooskõlas ISO standardi 18013_3 A lisaga riiklikud avaliku võtme haldamise eeskirjad.

6. **ANDMETE ESITAMINE**

1) Andmerühma DG 1 andmete vormindamine

Silt	L	Väärtus	Kodeering	M/O				
61	V	DG 1 andmeelemendid (pesastatud)						
		Silt	L	Väärtus				
		5F 01	V	Tüübikinnituse number	ans	M		
		5F 02	V	Demograafilistest andmeelementidest konstrueeritud andmeobjekt		M		
				Silt	L	Väärtus		
				5F 03	3	Väljastav liikmesriik	a3	M
				5F 04	V	Juhiloa omaniku perekonnanimi/perekonnanimed	as	M
				5F 05	V	Juhiloa omaniku eesnimi/eesnimed	as	M
				5F 06	4	Sünniaeg (ppkkaaaa)	n8	M
				5F 07	V	Sünnikoht	ans	M
				5F 08	3	Kodakondsus	a3	O
				5F 09	1	Sugu	M/F/U	O
				5F 0A	4	Juhiloa väljastamise kuupäev (ppkkaaaa)	n8	M
				5F 0B	4	Juhiloa kehtivuse lõpp (ppkkaaaa)	n8	M
				5F 0C	V	Väljastav asutus	ans	M
				5F 0D	V	Haldusnumber (muu kui dokumendi number)	ans	O
				5F 0E	V	Dokumendi number	an	M
				5F 0F	V	Alaline elukoht või postiaadress	ans	O
		7F 63	V	Sõidukikategooriatest/piirangutest/tingimustest konstrueeritud andmeobjekt				M
				Silt	L	Väärtus (alljärgneva kodeeringuga)		

				02	1	Kategooriate/piirangute/tingimuste arv	N	M
				87	V	Kategooria/piirang/tingimus	ans	M
				87	V	Kategooria/piirang/tingimus	ans	O
			
				87	V	Kategooria/piirang/tingimus	ning	O

2) Loogilise kirje formaat

Andmeobjekt koostatakse sõidukikategooriatest, piirangutest või tingimustest järgmises tabelis esitatud struktuuri kohaselt.

Sõidukikategooria kood	Väljastamise kuupäev	Kehtivuse lõpp	Kood	Märk	Väärtus
------------------------	----------------------	----------------	------	------	---------

kus:

- sõidukikategooria koodid esitatakse artiklis 6 kindlaks määratud kujul (nt AM, A1, A2, A, B1, B jne);
- väljastamise kuupäeva formaat on sõidukikategooria puhul PPKKAAAA (päev kahekohaline, kuu kahekohaline, aasta neljakohaline);
- kehtivuse lõppkuupäeva formaat on sõidukikategooria puhul PPKKAAAA (päev kahekohaline, kuu kahekohaline, aasta neljakohaline);
- kood, märk ja väärtus osutavad sõidukikategooria või juhiga seotud lisateabele või piirangutele.

B2 OSA. Andmekandjaga juhilubade suhtes kohaldatavate standardite loetelu

Kirje	Teema	Nõue	Kohaldatav järgmise suhtes
1	Andmekandja liides, organisatsioon ja käsud	ISO/IEC 7816 seeria (kontaktiga), ISO/IEC 14443 seeria (kontaktivaba), nagu on osutatud ISO/IEC 18013-2:2008 standardi C lisas	B1 osa punkti 3 alapunkt 1
2	Rakenduse identifikaator	ISO/IEC 7816-5:2004	B1 osa punkti 3 alapunkt 2
3	Andmeturbemehhanismid	ISO/IEC 18013-3:2009	B1 osa punkti 3 alapunkti 2 alapunkt a B1 osa punkt 5
4	Loogiline andmestruktuur	ISO/IEC 18013-2:2008	B1 osa punkti 4 alapunkt 1
5	Elementaarfaili identifikaatorid	ISO/IEC 18013-2:2008 Tabel C.2	B1 osa punkti 4 alapunkt 1
6	DG 1 andmete esitus	ISO 18013-2:2008 lisa C.3.8	B1 osa punkti 4 alapunkt 2 B1 osa punkti 6 alapunkt 1
7	DG 5 ja DG 6 kohustuslike andmete esitus	ISO/IEC 18013-2:2008, lisa C.6.6 ja lisa C.6.7 näo- ja allkirjakujutis salvestatakse JPEG-vormingus või JPEG2000-vormingus	B1 osa punkti 4 alapunkt 2
8	Vabatahtlike ja lisaandmete esitus	ISO/IEC 18013-2:2008, lisa C	B1 osa punkti 4 alapunkt 3
9	Passiivautentimine	ISO/IEC 18013-3:2009, punkt 8.1, andmed salvestatakse elementaarfaili SODs (dokumendi turvalisuse objekt) loogilise andmestruktuuri osana.	B1 osa punkti 5 alapunkti 1 alapunkt a

10	Lihtpääsupiirang	ISO/IEC 18013-3:2009 ja selle muudatus 1	B1 osa punkti 5 alapunkti 2 alapunkt a
	Lihtpääsupiirangu konfiguratsioon	ISO/IEC 18013-3:2009, lisa B.8	
11	Laiendatud pääsupiirang	Tehnilised suunised TR-03110, Advanced Security Mechanisms for Machine Readable Travel Documents – Extended Access Control (EAC), versioon 1.11	B1 osa punkti 5 alapunkti 2 alapunkt a
12	Testimismeetodid	ISO 18013-4:2011	B3 osa punkt 1
13	Turvasertifikaat	Kõrgem turvaklass 4 (EAL 4+) või samaväärne	B3 osa punkt 2
14	Funktsionaalsertifikaat	Kiipkaardi testimine vastavalt ISO 10373 seeriale	B3 osa punkt 3

B3 OSA. Mikrokiibiga ELi juhilubade tüübikinnituse kord

1. ÜLDSÄTTED

Mikrokiibiga juhilubade jaoks ELi tüübikinnitust taotlevad tootjad esitavad turvasertifikaadi ja funktsionaalsertifikaadi.

Tootmisprotsessi igasugusest kavandatud muutmisest, sh tarkvara muutmisest, tuleb eelnevalt teatada tüübikinnituse andnud ametiasutusele. Kõnealune ametiasutus võib nõuda lisateavet ja katsete tegemist enne muudatuse heakskiitmist.

Katsete tegemisel järgitakse B2 osa punktis 12 sätestatud meetodeid.

2. TURVASERTIFIKAAT

Turvalisuse hindamiseks hinnatakse juhiloa mikrokiipe vastavalt B2 osa punktis 13 täpsustatud kriteeriumidele.

Turvasertifikaat antakse üksnes juhul, kui mikrokiibi vastupanuvõime andmete rikkumise või muutmise katsetele on saanud positiivse hinnangu.

3. FUNKTSIONAALSERTIFIKAAT

Juhilubade funktsionaalsertifikaati ja sealhulgas mikrokiipi testitakse laboris vastavalt B2 lisa punktis 14 esitatud kriteeriumidele.

Mikrokiibiga juhilube kasutavad liikmesriigid tagavad B1 lisa asjakohaste funktsionaalstandardite ja nõuete täitmise.

Tootjale antakse funktsionaalsertifikaat, kui täidetud on kõik järgmised tingimused:

- mikrokiibil on kehtiv turvasertifikaat;
- on tõendatud vastavus B2 osa nõuetele;
- funktsionaalsed testid on edukalt läbitud.

Funktsionaalsertifikaadi väljastamise eest vastutab liikmesriigi asjaomane asutus.

Funktsionaalsertifikaatidel on näidatud väljastava asutuse andmed, taotleja andmed ja mikrokiibi andmed ning testide üksikasjalik loetelu ja nende tulemused.

4. ELI TÜÜBIKINNITUSTUNNISTUS

1) Tunnistuse näidis

Liikmesriigid annavad ELi tüüvikinnitustunnistuse käesoleva lisa kohaste turva- ja funktsioonisertifikaatide esitamisel. ELi tüüvikinnitustunnistused peavad vastama B4 osas esitatud näidisele.

2) Nummerdussüsteem

ELi tüübikinnitussertifikaatide nummerdamise süsteem koosneb järgmisest:

a) e-täht, millele järgneb ELi tüübikinnituse andnud liikmesriigi tunnusnumber:

1 Saksamaa;

2 Prantsusmaa;

3 Itaalia;

4 Madalmaad;

5 Rootsi;

6 Belgia;

7 Ungari;

8 Tšehhi;

9 Hispaania;

12 Austria;

13 Luksemburg;

17 Soome;

18 Taani;

19 Rumeenia;

20 Poola;

21 Portugal;

23 Kreeka;

24 Iirimaa;

25 Horvaatia;

26 Sloveenia;

27 Slovakkia;

29 Eesti;

32 Läti;

34 Bulgaaria;

36 Leedu;

49 Küpros;

50 Malta;

- b) sidekriips ja tähed DL, seejärel käesolevale lisale või selle uusimale olulisele tehnilisele muudatusele määratud kahekohaline järjekorranumber. Käesoleva lisa järjekorranumber on 00;
- c) ELi tüübikinnituse kordumatu identifitseerimisnumber, mille on määranud väljastav liikmesriik.

ELi tüübikinnituse nummerdussüsteemi näide: e50-DL00 12345.

Iga sellise mikrokiibiga juhiloa tüübikinnituse number salvestatakse mikrokiibi andmegrupi DG 1 alla.

B4 OSA. Mikrokiibiga juhilubade ELi tüübikinnitustunnistuse vorm

Pädeva asutuse nimi: ...

Teatis (*):

– tüübikinnituse andmise kohta

– tüübikinnituse tühistamise kohta

seoses ELi juhiloaga, mille on mikrokiip

Tüübikinnituse nr: ...

1. Tootemark või kaubamärk: ...

2. Mudeli nimetus: ...

3. Tootja või (asjakohasel juhul) tema esindaja nimi: ...

...

4. Tootja või (asjakohasel juhul) tema esindaja aadress: ...

...

5. Laboritestide aruanded:

5.1 Security Certificate No: ... Kuupäev: ...

Väljastaja: ...

5.2 Functional Certificate No: ... Kuupäev: ...

Väljastaja: ...

6. Tüübikinnituse andmise kuupäev: ...

7. Tüübikinnituse tühistamise kuupäev: ...

8. Koht: ...

9. Kuupäev: ...

10. Lisas esitatud kirjeldavad dokumendid: ...

11. Allkiri: ...

(*) Märgistage asjakohane lahter.

C OSA. MOBIILSE JUHILOA TEHNILINE KIRJELDUS

- 1) Kooskõlas määrusega (EL) 910/2014 pakuvad Euroopa digiidentiteedikukrud volitatud isikutele vähemalt järgmisi funktsioone:
 - a) isiku juhtimisõigust tõendada võimaldavate andmete vaatamine ja säilitamine;
 - b) nende andmete kuvamine ja edastamine.
- 2) Mobiilsed juhiloa ja muud asjaomased süsteemid peavad vastama mobiilseid juhilubasid käsitlevale standardile ISO/IEC 18013-5 ja määrusele (EL) nr 910/2014.
- 3) Käesoleva lisa kohaldamisel käsitatakse käesoleva direktiivi kohaselt väljastatud mobiilse juhiloa omanikku volitatud kasutajana ainult siis, kui ta on sellena identifitseeritud. [...]
- 4) [...]
- 5) Liikmesriigid lubavad juhiloa omanikul saada mobiilse juhiloa oma Euroopa digiidentiteedikukrusse. [...]

Mobiilset juhiluba sisaldav Euroopa digiidentiteedikukkur võimaldab mobiilset juhiluba automaatselt või taotluse korral ajakohastada või uuesti väljastada.

Euroopa digiidentiteedikukkur võimaldab juhiloa omanikul kuvada või edastada kolmandale isikule kõik mobiilses juhiloas sisalduvad andmed või osa neist. Liikmesriikide pädevatel asutustel on õigus vaadata Euroopa digiidentiteedikukrust mobiilses juhiloas sisalduvaid andmeid, et teha kindlaks juhiloa omaniku juhtimisõigused (kontrollimine).

[...]

Euroopa digiidentiteedikukrusse kantud mobiilse juhiloa elektrooniliselt tõendilt otse saadud teave võimaldab pädevatel asutustel määrata kindlaks mobiilse juhiloa omaniku juhtimisõigused (kontrollimine), sealhulgas liidus või liikmesriigi territooriumil kohaldatavad piirangud. Liikmesriigid ei loe mobiilset juhiluba kehtivaks, kui see on aegunud või kehtetuks tunnistatud. Kui liikmesriik otsustab mobiilse juhiloa kehtetuks tunnistada, sisestab ta selle otsuse kohta teabe selle liikmesriigi hallatavasse kehtetuks tunnistamise nimekirja või teeb selle teistele liikmesriikidele kontrollimiseks muul tasuta ja koostalitlusvõimelisel viisil kättesaadavaks. Juhtimiskeelu kehtestanud liikmesriik, kes ei ole juhiloa väljastanud liikmesriik, teatab sellest viivitamata juhiloa väljastanud liikmesriigile.

- 6) [...]
- 7) [...]
- 8) [...]

D OSA. ELI JUHILOALE SISESTATAVAD ANDMED

1) Juhiloa väljastanud liikmesriigi tunnused on järgmised:

B: Belgia

BG: Bulgaaria

CZ: Tšehhi

DK: Taani

D: Saksamaa

EST: Eesti

GR: Kreeka

E: Hispaania

F: Prantsusmaa

HR: Horvaatia

IRL: Iirimaa

I: Itaalia

CY: Küpros

LV: Läti

LT: Leedu

L: Luksemburg

H: Ungari

M: Malta

NL: Madalmaad

A: Austria

PL: Poola

P: Portugal

RO: Rumeenia

SLO: Sloveenia

SK: Slovakkia

FIN: Soome

S: Rootsi

2) Sõna „juhiluba“, mis trükitakse juhilubadele liikmesriikide keel(t)es:

Свидетелство за управление на МПС

Permiso de Conducción

Řidičský průkaz

Kørekort

Führerschein

Juhiluba

Άδεια Οδήγησης

Driving Licence

Permis de conduire

Ceadúas Tiomána

Vozačka dozvola

Patente di guida

Vadītāja apliecība

Vairuotojo pažymėjimas

Vezetői engedély

Ličenzja tas-Sewqan

Rijbewijs

Prawo Jazdy

Carta de Condução

Permis de conduire

Vodičský preukaz

Vozniško dovoljenje

Ajokortti

Körkort;

3) Teave väljastatud juhiloa kohta on järgmine:

Andmeväli	Teave
1	Omaniku perekonnanimi
2	Omaniku eesnimi/eesnimed
3	Sünniaeg ja -koht
4a	Juhiloa väljastamise kuupäev
4b	Juhiloa kehtivuse lõppkuupäev
4c	Väljastava asutuse nimi
4d	Haldusotstarbeline number, mis ei ole väljal 5 näidatud number (vabatahtlik)
5	Juhiloa number
6	Juhiloa omaniku foto
7	Juhiloa omaniku allkiri
8	Alaline elukoht või postiaadress (vabatahtlik)
9	Sõiduki(te) kategooria, mida juhiloa omanikul on lubatud juhtida (riigisisised kategooriad trükitakse teistsuguses kirjas kui ühtlustatud kategooriad)

4) Kategooriateave väljastatud juhiloal on järgmine:

Andmeväli	Teave
9	Sõiduki(te) kategooria, mida juhiloa omanikul on lubatud juhtida (riigisisised kategooriad trükitakse (või mobiilsete juhilubade korral kuvatakse) teistsuguses kirjas kui ühtlustatud kategooriad)

10	Olemasolu korral iga kategooria jaoks juhiloa esmakordse väljastamise kuupäev (see kuupäev tuleb juhiloa edaspidise asendamise või vahetamise korral uuel juhiloal uuesti esitada); kuupäeva iga andmeväli koosneb kahest numbrist järgmises järjestuses: päev.kuu.aasta (PP.KK.AA)
11	Iga kategooria kehtivuse lõppkuupäev; kuupäeva iga andmeväli koosneb kahest numbrist järgmises järjestuses: päev.kuu.aasta (PP.KK.AA)
12	Lisateave/piirang(ud) koodina asjaomase kategooria all, nagu on sätestatud E osas

Kui E osas täpsustatud kood kehtib kõikide kategooriate puhul, mille jaoks juhiluba on väljastatud, võib selle trükkida väljadele 9, 10 ja 11.

5) Väljastatud juhiloa haldamiseks vajalik teave on järgmine:

Andmeväli	Teave
13	Vastuvõtva liikmesriigi võimalik A1 osa lõike 4 punkti a kohaldamisega seotud juhiloa haldamise seisukohalt oluline teave
14	Võimalik juhiloa haldamiseks vajalik või liiklusohutusega seotud teave juhiloa väljastanud liikmesriigilt (vabatahtlik); see teave võib eelkõige hõlmata juhtimisõiguse või juhiloa osalist piiramist, peatamist, äravõtmist või tühistamist, mis puudutab näiteks teatavaid kategooriaid või teatavate liikmesriikide territooriumi. Kui teave on seotud mõne käesolevas lisas kindlaksmääratud rubriigiga, peaks sellele eelnema kõnealuse välja number. Kirjalikul erikokkuleppel juhiloa omanikuga võib siia kanda ka teabe, mis ei ole seotud juhiloa haldamise ega liiklusohutusega; sellise teabe lisamine ei tohi kuidagi mõjutada mudeli kasutamist juhiloana.

E OSA. LIIDU JA RIIKLIKUD KOODID

Koodid 01–99 on Euroopa Liidu ühtlustatud koodid

JUHT (meditsiinilised näidustused)

01		Nägemist korrigeerivad ja/või kaitsvad vahendid
	01.01	Prillid
	01.02	Kontaktläätsed
	01.05	Silmaklapp
	01.06	Prillid või kontaktläätsed
	01.07	Spetsiifiline optiline abivahend
02		Kuuldeaparaat / suhtlemise abivahend
03		Jäseme protees/ortoos
	03.01	Käeprotees/-ortoos
	03.02	Jalaprotees/-ortoos

SÕIDUKI KOHANDUSED

10		Muudetud käigukast
	10.02	Automaatne käiguvahetus
	10.04	Kohandatud käiguvalits
15		Muudetud sidur
	15.01	Kohandatud siduripedaal

	15.02.	Käsisidur
	15.03.	Automaatsidur
	15.04.	Siduripedaali takerdumist või rakendumist vältiv vahend
20		Muudetud pidurisüsteem
	20.01.	Kohandatud piduripedaal
	20.03.	Vasakule jalale kohandatud piduripedaal
	20.04.	Liugmehhanismiga piduripedaal
	20.05.	Kallutatav piduripedaal
	20.06.	Käsi-sõidupidur
	20.07.	Sõidupiduri maksimaalne käitamisjõud ... N ¹² (nt „20.07(300N)“)
	20.09.	Kohandatud seisupidur
	20.12.	Piduripedaali takerdumist või rakendumist vältiv vahend
	20.13.	Põlvega juhitud pidur
	20.14.	Abikäituriga pidurisüsteem
25		Muudetud kiirendussüsteem
	25.01.	Kohandatud gaasipedaal
	25.03.	Kallutatav gaasipedaal
	25.04.	Käsigaas

¹² See näitab juhi suutlikkust süsteemi käitada.

	25.05.	Põlvega juhitud gaasihoob
	25.06.	Abikäituriga kiirendamine
	25.08.	Vasakul asuv gaasipedaal
	25.09.	Gaasipedaali takerdumist või rakendumist vältiv vahend
31		Kohandatud pedaalid ja pedaalikaitseadmed
	31.01.	Lisapedaalikomplekt
	31.02.	Pedaalid samal (või peaaegu samal) tasapinnal
	31.03.	Gaasi- ja piduripedaali takerdumist või rakendumist vältiv vahend juhiks, kui pedaale ei juhita jalaga
	31.04.	Tõstetud põrand
32		Ühendatud sõidupiduri- ja kiirendussüsteem
	32.01.	Ühe käega juhitud ühendatud sõidupiduri- ja kiirendussüsteem

	32.02.	Sama abikäituriga ühendatud sõidupiduri- ja kiirendussüsteem
33		Ühendatud sõidupiduri-, kiirendus- ja roolimissüsteem
	33.01.	Ühe käega juhitava abikäituriga ühendatud sõidupiduri-, kiirendus- ja roolimissüsteem
	33.02.	Kahe käega juhitava abikäituriga ühendatud sõidupiduri-, kiirendus- ja roolimissüsteem
35		Muudetud paigutusega juhtimisseadised (tulelülid, klaasipuhasti, helisignaal, suunatud jms)
	35.02.	Juhtimisseadised, mida käitatakse käsi roolimisseadiselt eemaldamata
	35.03.	Juhtimisseadised, mida käitatakse vasaku käega, käsi roolimisseadiselt eemaldamata
	35.04.	Juhtimisseadised, mida käitatakse parema käega, käsi roolimisseadiselt eemaldamata
	35.05.	Juhtimisseadised, mida käitatakse käsi roolimisseadiselt ning kiirendus- ja pidurimehhanismilt eemaldamata
40		Muudetud roolimissüsteem
	40.01.	Roolimissüsteemi maksimaalne käitamisjõud ... N ¹³ (nt: 40,01 (140 N))
	40.05.	Kohandatud rooliratas (suurendatud/jämedama segmendiga rooliratas, väiksema läbimõõduga rooliratas vms)
	40.06.	Kohandatud asendis rooliratas

¹³ See näitab juhi suutlikkust süsteemi käitada.

	40.09.	Jalgadega roolimine
	40.11.	Rooliratta külge kinnitav abivahend
	40.14.	Ühe käega/käsivarrega juhitud kohandatud asendis alternatiivne roolimissüsteem
	40.15.	Kahe käega/käsivarrega juhitud kohandatud asendis alternatiivne roolimissüsteem
42		Muudetud külge-/tahavaateseadised
	42.01.	Kohandatud tahavaateseadis
	42.03.	Salongis asuv lisakülgevaateseadis
	42.05.	Pimeala nägemise seadis
43		Juhi istumisasend
	43.01.	Juhiistme kõrgus normaalnähtavuse tagamiseks normaalkaugusel roolirattast ja pedaalidest
	43.02.	Kehakujule kohandatud juhiiste
	43.03.	Küljetoega juhiiste stabiilse asendi tagamiseks
	43.04.	Käetoega juhiiste
	43.06.	Kohandatud turvavöö
	43.07.	Turvavöö stabiilse asendi tagamiseks
44		Mootorratta muudatused (alamkoodi kasutamine kohustuslik)
	44.01.	Eraldi käitatav pidur
	44.02.	Kohandatud esirattapidur
	44.03.	Kohandatud tagarattapidur

	44.04.	Kohandatud kiirendusseadis
	44.08.	Istmekõrgus, mis võimaldab juhil istuvas asendis kaks jalga korraga maha panna ning hoida mootorratast peatudes ja seistes tasakaalus.
	44.09.	Esirattapiduri maksimaalne käitamisjõud ... N ¹⁴ (nt: 44,09 (140 N))
	44.10.	Tagarattapiduri maksimaalne käitamisjõud ... N ¹⁵ (nt: 44,10 (240 N))
	44.11.	Kohandatud jalatugi
	44.12.	Kohandatud käepide
45		Üksnes külghaagisega mootorratas
46		Üksnes kolmrattad
47		Üksnes enama kui kahe rattaga sõidukid, mida juht ei pea hoidma käivitamise, seiskamise ega seisu ajal tasakaalus

¹⁴ See näitab juhi suutlikkust süsteemi käitada.

¹⁵ See näitab juhi suutlikkust süsteemi käitada.

50		Üksnes konkreetne sõiduk/VIN-kood (valmistajatehase tähis)
<p>Koodidega 01–44 koos kasutatavad täpsustavad tähed:</p> <p>a vasakul</p> <p>b paremal</p> <p>c käelaba</p> <p>d jalg</p> <p>e keskosa</p> <p>f käsi</p> <p>g põial</p>		

PIIRATUD KASUTUSEGA KOODID

60		Vabatahtlikud vastavused (alamkoodi kasutamine kohustuslik)
	60.01.	Vähemalt 21-aastane B-kategooria juhiloa omanik võib juhtida kolmrattaid), mille võimsus on üle 15 kW
	60.02.	B-kategooria juhiloa omanik võib juhtida A1-kategooria mootorrattaid
	60.03.	B1-kategooria juhiloa omanik võib juhtida ainult sõidukeid, mille täismass on kuni 2 500 kg ja suurim kiirus tehniliselt kuni 45 km/h
61		Sõit üksnes päevaajal (nt üks tund pärast päikesetõusu ja üks tund enne päikeseloojangut)
62		Sõit üksnes ... km raadiuses juhiloa omaniku elukohast või

		üksnes linna/piirkonna piires
63		Sõit ilma kaassõitjata
64		Sõit üksnes kiirusel kuni ... km/h
65		Juhtimine lubatud üksnes vähemalt sama kategooria juhiluba omava saatjaga, välja arvatud juhul, kui tingimus kuulub koodi 98.02 alla
66		Ilma haagiseta
67		Kiirteel sõitmine keelatud
68		Alkoholi tarbimine keelatud
69		Lubatud juhtida üksnes standardile EN 50436 vastava alkoholukuga varustatud sõidukit. Kehtivuse lõppkuupäeva märkimine vabatahtlik (nt „69“ või „69(01.01.2016)“)

HALDUSKÜSIMUSED

70		Vahetatud juhiluba nr ..., väljastaja ... (kolmanda riigi puhul ELi/ÜRO tähis; nt „70.0123456789.NL“)
71		Juhiloa nr ... duplikaat (kolmanda riigi puhul ELi/ÜRO tähis; nt „71.987654321.HR“)
72		Vahetatud juhiluba nr ..., väljastaja ... (artikli 12 lõike 7 kohase rakendusotsuse kohaldamisalasse kuuluva kolmanda riigi puhul ÜRO tähis; nt „72.0123456789.USA“)
73		Üksnes B-kategooriasse kuuluvad neljarattalised mootorsõidukid (B1)
78		Üksnes automaatkäigukastiga sõidukid

79		Üksnes käesoleva direktiivi artiklis 18 määratletud sõidukid (alamkoodi kasutamine kohustuslik)
	79.01.	Üksnes kahe rattalised sõidukid (külghaagisega või ilma)
	79.02.	Üksnes AM-kategooriasse kuuluvad kolme rattalised või kerged neljarattalised sõidukid
	79.03.	Üksnes kolm rattad
	79.04.	Üksnes kolm rattad koos haagisega, mille lubatud täismass ei ületa 750 kg
	79.05.	A1-kategooria mootorrattad, mille võimsuse ja massi suhe ei ületa 0,1 kW/kg
	79.06.	BE-kategooria sõidukid, mille haagise lubatud täismass ületab 3 500 kg
80		Üksnes A-kategooria kolme rattalise mootorsõiduki juhiloa omanikud, kes on alla 24-aastased
81		Üksnes A-kategooria kahe rattalise mootorsõiduki juhiloa omanikud, kes on alla 21-aastased
95		Kutseoskuse tunnistust omav juht, kes vastab direktiivis (EL) 2022/2561 sätestatud kutseoskuste nõuetele kuni ... (nt 95(01.01.2028))
96		B-kategooria sõidukid koos haagisega, mille lubatud täismass ületab 750 kg, kui sellise autorongi lubatud täismass kokku ületab 3 500 kg, aga mitte 4 250 kg

97		Ei ole lubatud juhtida C1-kategooria sõidukeid, mis kuuluvad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 165/2014 ¹⁶ kohaldamisalasse.
98		Artiklite 14 ja 15 kohaldamisel kasutatavad koodid (alamkoodi kasutamine kohustuslik)
	98.01	Juhti peetakse algajaks ja tema suhtes kehtivad katseaja tingimused. Juhiloa vahetamise, uuendamise või asendamise korral lisatakse koodile algselt märgitud katseaja lõppkuupäev (nt 98.01.13.04.2028).
	98.02	Juhiloa omanik peab täitma saatjaga sõitmise tingimusi kuni 18-aastaseks saamiseni.
99		Kood, mida kasutatakse autoelamu või raske kiirabiauto juhtimiseks B-kategooria juhiloaga, kui lubatud täismass ületab 3 500 kg, kuid ei ületa 4 250 kg

Kood 100 ja sellele järgnevad koodid kehtivad ainult juhiloa väljastanud liikmesriigi territooriumil.

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. veebruari 2014. aasta määrus (EL) nr 165/2014 autovedudel kasutatavate sõidumeerikute kohta, millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 3821/85 autovedudel kasutatavate sõidumeerikute kohta ning muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 561/2006, mis käsitleb teatavate autovedusid käsitlevate sotsiaalõigusnormide ühtlustamist (ELT L 60, 28.2.2014, lk 1).

II LISA

MOOTORI JÕUL LIIKUVA SÕIDUKI JUHTIMISEGA SEOTUD EKSAAMITE NING TEADMISTE, OSKUSTE JA KÄITUMISEGA SEOTUD MIINIMUMNÕUDED

I. SÕIDUEKSAMITE MIINIMUMNÕUDED

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, mis tagavad, et juhiloa taotlejatel oleks mootori jõul liikuva sõiduki juhtimiseks vajalikud teadmised, oskused ja käitumine. Selleks kehtestatud eksamid peavad koosnema

- teooriaeksamist
- ning pärast teooriaeksami edukat läbimist oskuste ja käitumise eksamist.

Allpool on esitatud nende eksamite tegemise tingimused.

A. TEOORIAEKSAAM

1. Vorm

Valitud vormi abil tehakse kindlaks, et taotlejal on nõutavad teadmised punktides 2, 3 ja 4 loetletud teemadel.

Juhiloa taotleja, kes on sooritanud mõne teise kategooria teooriaeksami, võidakse vabastada eksami sooritamise punktide 2, 3 ja 4 ühiste sätete osas.

2. Teooriaeksami sisu kõigi sõidukikategooriate puhul

Küsimused esitatakse iga teema kohta, mis on loetletud järgmistes punktides, kusjuures küsimuste sisu ja vorm jäetakse iga liikmesriigi otsustada:

- a) liicluseeskirjad:
 - eelkõige liiklusmärgid, teemärgised, märguanded, sõidueesõigus ja lubatud sõidukiirus;
- b) juht:
 - kohustus olla tähelepanelik ja arvestada teiste liiklejatega (sh mikromobiilsusvahendite kasutajatega);
 - üldine taju (sh ohutaju), hindamine ja otsustamine, eelkõige reageerimisaeg, ning alkoholi, narkootikumide, ravimite, vaimse seisundi ja väsimuse mõjust tulenevad muutused juhi käitumises;

- c) tee:
- tähtsaimad ohutu pikivahe hoidmise, pidurdustekonna ja teelpüsimise põhimõtted erinevate ilmastiku- ja teeolude puhul;
 - liikluse ohutegurid, mis on seotud erinevate teeoludega (sh ohtude tajumine ja eeldamine), eelkõige nende muutumisega ilmastiku muutudes ning päeva ja öö vaheldudes;
 - erinevate teeliikide omadused ning seonduvad seadusjärgsed nõuded;
 - sõiduki ohutu juhtimine maanteetunnelites;
- d) teised liiklejad:
- spetsiifilised ohutegurid, mis on seotud teiste liiklejate kogenematusesega, eelkõige liikluses mootorsõiduki- (nt auto-, bussi- või veoauto-)kasutajatest kaitsetumate vähekaitstud liiklejate puhul, kes on vahetus kokkupuutes kokkupõrkejõuga. Sellesse kategooriasse kuuluvad jalakäijad, jalgratturid, kahe rattaliste mootorsõidukite kasutajad, isiklike liikumisvahendite kasutajad ning puudega või piiratud liikumisvõime või suunatajuga isikud;
 - ohud, mis on seotud eri tüüpi sõidukite liikumise ja juhtimisega ning juhtide erineva vaateväljaga (sh täiustatud sõiduabi- ja muude automaatsüsteemidega sõidukid);
- e) üldeeskirjad ja muud küsimused:
- eeskirjad sõiduki kasutamiseks nõutavate dokumentide kohta,
 - üldeeskirjad, mis määravad kindlaks, kuidas juht peab käituma liiklusõnnetuse korral (hoiatusseadiste paigaldamine ja õnnetusest teatamine), ning meetmed, mida ta võib võtta, et vajaduse korral liiklusõnnetuses kannatanuid abistada;
 - sõiduki, veose ja sõitjatega seotud ohutustegurid;
 - alternatiivkütusel töötavate sõidukite alased ohutusteadmised;
- f) sõidukist väljumisel vajalikud ettevaatusabinõud;
- g) liiklusohutusega seotud mehhaanilised aspektid; taotlejad peavad suutma kindlaks teha kõige levinumad rikked, eelkõige rooliseadme, vedrustus- ja pidurisüsteemi, rehvide, tulede ja suunatulede, helkurite, tahavaatepeeglite, tuuleklaasi ja klaasipuhastite, heitgaasisüsteemi, turvavööde ja helisignaalseadme rikked;

- h) sõiduki turvavarustus, eelkõige turvavööde, peatugede, laste turvavarustuse kasutamine;
- ha) elektrisõidukite laadimine;
- i) sõidukite kasutamisega seotud keskkonnanormid ja -aspektid (sh elektrisõidukite puhul): helisignaalseadmete sobiv kasutamine, mõõdukas kütuse-/energiakulu, heite piiramine (kasvuhoonegaaside heide, õhusaasteained, müra ning rehvide ja teekatte kulumisel eralduv mikroplast jne);
- j) sõiduabisüsteemide ja automaatsõidusüsteemide eelised, piirangud ja riskid. Kui oluline on nende erinevus ja ohutu kasutamine, samuti suheldavus juhiga, juhi kohustused ja asjaolu, et süsteemid võivad mõjutada juhi teadlikkust ja käitumist. See hõlmab muu hulgas süsteemide kasutusvaldkondi, süsteemide esitatud üleandmistaotluse olemasolu ja juhi ülejäänud kohustusi süsteemi aktiveerimise ajal.

Uus põhjendus 18a

„18a) Arvestades sõiduabisüsteemide ja automaatsõidusüsteemide järjest suuremat kättesaadavust ja kasutamist, on vaja lisada nende süsteemidega seotud nõuded teooriaeksamisse, et tagada juhi üldised teadmised automaatsüsteemide eeliste, piirangute ja riskide kohta. See teadmisenõue hõlmab eelkõige automaatsõidusüsteemide kasutusvaldkondi, üleandmistaotluse olemasolu automaatsõidusüsteemis ja juhi ülejäänud kohustusi automaatsõidusüsteemi aktiveerimise ajal“.

3. Erisätted A1-, A2- ja A-kategooria kohta

Järgmiste üldteadmiste kohustuslik kontroll:

- a) kaitsevarustuse, näiteks kinnaste, saabaste, rõivaste ja kiivri kasutamine;
- b) mootorratturite nähtavus teistele liiklejatele;
- c) eespool esitatud erinevate teeoludega seotud riskitegurid eritählepanuga libedatele teeosadele, nagu kanalisatsioonikaevude kaaned, teemärgised (nt jooned ja nooled) ja trammirööpad;
- d) liiklusohutusega seotud mehhaanilised aspektid, pöörates eritählepanu hädaseiskamislülile, õlitaselele ja ketile.

4. Erisätted C-, CE-, C1-, C1E-, D-, DE-, D1- ja D1E-kategooria kohta

1) Järgmiste üldteadmiste kohustuslik kontroll:

- a) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 561/2006 kindlaks määratud eeskirjad sõidu- ja puhkeaja kohta;¹⁷ määruses (EL) nr 165/2014 määratletud sõidumeeriku kasutamine;
- b) asjaomast transpordiliiki – kauba- või sõitjatevedu, käsitlevad normid;
- c) riigisiseseks ja rahvusvaheliseks kauba- ja reisijateveoks nõutavad sõiduki- ja veodokumendid;
- d) kuidas käituda liiklusõnnetuse korral; teadmised pärast liiklusõnnetust või samalaadset juhtumit võetavate meetmete, sealhulgas erakorraliste meetmete kohta, nagu sõitjate evakueerimine, ning põhiteadmised esmaabi kohta;
- e) rattavahetuse käigus võetavad ettevaatusabinõud;
- f) eeskirjad veoki massi ja mõõtmete kohta; eeskirjad kiiruspiirikute kohta;
- g) sõidukite omadustest põhjustatud takistused vaateväljas;
- h) teekaardi lugemine, marsruudi kavandamine, sealhulgas elektrooniliste navigatsioonisüsteemide kasutamine (vabatahtlik);
- i) sõidukile veose pealelaadimise ohutus: veose kontrollimine (paigutamine ja kinnitamine), eri liiki veostega (nt vedelikud, väljaulatuvad veosed jms) seotud probleemid, kauba peale- ja mahalaadimine ning laadimisseadmete kasutamine (üksnes C-, CE-, C1-, C1E-kategooria);
- j) juhi vastutus reisijateveol; reisijate mugavus ja turvalisus; laste vedu; enne teeasumist vajalik kontroll; teooriaeksamisse peaksid kuuluma kõik bussiliigid (avalikus teenistuses olevad linnaliini- ja kaugsõidubussid, erimõõtmega bussid jms) (üksnes D-, DE-, D1-, D1E-kategooria);
- k) Liikmesriigid võivad vabastada määruse (EL) nr 165/2014 kohaldamisalast välja jääva C1- või C1E-kategooria sõiduki juhiloa taotlejad kohustusest tõendada oma teadmisi punkti 4 alapunkti 1 alapunktides a–c loetletud valdkondades.

¹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2006. aasta määrus (EÜ) nr 561/2006, mis käsitleb teatavate autovedusid käsitlevate sotsiaaldigussnormide ühtlustamist ja millega muudetakse nõukogu määrusi (EMÜ) nr 3821/85 ja (EÜ) nr 2135/98 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 3820/85 (ELT L 102, 11.4.2006, lk 1).

- 2) Kohustuslik üldteadmiste kontroll C-, CE-, D- ja DE-kategooriat käsitlevate lisasätete kohta:
- a) järgmiste seadmete ja süsteemide ehitus- ja tööpõhimõtted: sise põlemismootorid, vedelikud (nt mootoriõli, jahutusvedelik, pesuvedelik), toitesüsteem, elektrisüsteem, süüteseade, käiguvahetussüsteem (sidur, käigukast jne);
 - b) määrdeained ja antifriisid;
 - c) rehvide konstruktsiooni põhimõtted, paigaldamine, õige kasutus ja hooldus;
 - d) piduriseadmete ja kiirusregulaatorite tüübid, tööpõhimõtted, põhiosad, ühendamine, kasutus ja igapäevane hooldus ning mitteblokeeruvate pidurite kasutamine;
 - e) haakeseadmete tüübid, tööpõhimõtted, põhiosad, ühendamine, kasutus ja igapäevane hooldus (üksnes CE- ja DE-kategooria puhul);
 - f) rikete põhjuste kindlakstegemise meetodid;
 - g) sõidukite ennetav hooldus ja vajalik jooksev remont;
 - h) juhi vastutus kaupade vastuvõtmise, veo ja üleandmise eest vastavalt kokkulepitud tingimustele (üksnes C- ja CE-kategooria puhul).

B. OSKUSTE JA KÄITUMISE EKSAAM

5. Sõiduk ja selle varustus

1) Sõiduki käigukast

- a) Käsikäigukastiga sõiduki juhtimiseks sooritatakse oskuste ja käitumise eksam käsikäigukastiga sõidukil.

Käsikäigukastiga sõiduk on sõiduk, millel on siduripedaal (või A-, A2- ja A1-kategooria korral sidurilink), mida juht kasutab sõiduki käivitamiseks või seiskamiseks ning käikude vahetamiseks;

- b) Punkti 5 alapunkti 1 alapunktis a sätestatud kriteeriumidele mittevastavaid sõidukeid käsitatakse automaatkäigukastiga sõidukina.

Kui juhiloa taotleja teeb oskuste ja käitumise eksami automaatkäigukastiga sõidukil, märgitakse see ära igal sellise eksami põhjal väljastatud juhiloal asjaomase liidu koodiga, mis on esitatud I lisa E osas, ilma et see piiraks punkti 5 alapunkti 1 alapunkti c kohaldamist. Sellise märkega lubasid võib kasutada üksnes automaatkäigukastiga sõiduki juhtimiseks.

Esimeses lõigus kirjeldatud liidu koodi ei kanta A1-, A2-, A-, B1- või B-kategooria juhiloale või eemaldatakse sellelt, kui juhiloa taotleja või omanik sooritab oskuste ja käitumise erieksami või läbib erikoolituse, mis võib toimuda enne või pärast automaatkäigukastiga sõidukil tehtavat oskuste ja käitumise eksamit.

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et:

- i) kiita selline erikoolitus heaks ja teha selle üle järelevalvet või
- ii) korraldada oskuste ja käitumise erieksam.

Käesoleva punktiga hõlmatud koolituseks või eksamiks kasutatavatel sõidukitel peab olema käsikäigukast ja need peavad kuuluma kategooriasse, mille jaoks luba taotletakse.

Oskuste ja käitumise eksami kestus ning selle käigus läbitud vahemaa peavad olema piisavad, et hinnata käesoleva lisa punktis 6 või 7 sätestatud oskusi ja käitumist, pöörates erilist tähelepanu käigukasti kasutamisele.

Koolitus peab hõlmama kõiki käesoleva lisa punktis 6 või 7 loetletud aspekte, pöörates erilist tähelepanu käigukasti kasutamisele. Iga loataotleja läbib koolituse praktilised osad ning tõendab oma oskusi ja käitumist avalikel teedel. Koolitus peab kestma vähemalt seitse tundi;

- c) Erisätted BE-, C-, CE-, C1-, C1E-, D-, DE-, D1- ja D1E-kategooria sõidukite kohta
Liikmesriigid võivad otsustada, et punkti 5 alapunkt 1 alapunktis b osutatud automaatkäigukastiga sõidukite piiranguid ei kanta BE-, C-, CE-, C1-, C1E-, D-, DE-, D1- või D1E-kategooria sõiduki juhiloale, kui taotlejal on juba punktis b osutatud piiranguta juhiluba vähemalt ühes järgmises kategoorias: B-, BE-, C-, CE-, C1-, C1E-, D-, DE-, D1- või D1E-kategooria, ning ta on oskuste ja käitumise eksamil sooritanud punkti 8 alapunktis 4 kirjeldatud toimingud.

(2) Oskuste ja käitumise eksamil kasutatavad sõidukid peavad vastama allpool esitatud miinimumnõuetele. Liikmesriigid võivad ette näha rangemad nõuded või lisada muid nõudeid. Liikmesriigid võivad oskuste ja käitumise eksamil kasutatavate A1-, A2- ja A-kategooria sõidukite suhtes kohaldada nõutavast miinimumtöömahust 5 cm³ võrra väiksemat töömahtu.

a) A1-kategooria

Ilma külghaagiseta A1-kategooria mootorratas võimsusega kuni 11 kW, mille võimsuse ja massi suhe ei ületa 0,1 kW/kg ning mille suurim kiirus on vähemalt 80 km/h.

Mootorratta sisepõlemismootori suurim töömaht on vähemalt 120 cm³.

Elektrimootoriga mootorratta võimsuse ja massi suhe on vähemalt 0,08 kW/kg;

b) A2-kategooria

Ilma külghaagiseta mootorratas, mille võimsus on 20–35 kW ning võimsuse ja massi suhe kuni 0,2 kW/kg.

Mootorratta sisepõlemismootori suurim töömaht on vähemalt 250 cm³.

Elektrimootoriga mootorratta võimsuse ja massi suhe on vähemalt 0,15 kW/kg;

c) A-kategooria

Ilma külghaagiseta mootorratas, mille tühimag on üle 180 kg ja võimsus vähemalt 50 kW. Liikmesriik võib lubada nõutavast miinimummassist 5 kg võrra väiksemat massi.

Mootorratta sisepõlemismootori suurim töömaht on vähemalt 600 cm³.

Elektrimootoriga mootorratta võimsuse ja massi suhe on vähemalt 0,25 kW/kg;

d) B-kategooria

Neljarattaline B-kategooria sõiduk, mille suurim kiirus on vähemalt 100 km/h;

e) BE-kategooria

B-kategooria eksamisõiduk koos vähemalt 1 000 kg lubatud täismassiga haagisega, mille suurim kiirus on vähemalt 100 km/h ja mis ei kuulu B-kategooriasse. Haagise veoseruum on kinnine furgoon, mis on vähemalt sama lai ja kõrge kui mootorsõiduk. Kinnine furgoon võib olla ka veokist veidi kitsam, kui vaid mootorsõiduki välimiste tahavaatepeeglite kaudu on taha piisavalt näha. Haagise tegelik kogumass peab olema vähemalt 800 kg;

f) B1-kategooria

i) neljarattaline mootorsõiduk, mille suurim kiirus on vähemalt 60 km/h või

ii) kui juhiluba annab õiguse juhtida artikli 9 lõike 4 esimese lõigu punktis c osutatud sõidukeid, peab oskuste ja käitumise eksamil kasutatav sõiduk vastama kõnealuses lõikes sätestatud tingimustele;

g) C-kategooria

C-kategooria sõiduk, mille lubatud täismass on vähemalt 12 000 kg, pikkus vähemalt 8 m, laius vähemalt 2,40 m ning suurim kiirus vähemalt 80 km/h. Sellel on mitteblokeeruvad pidurid ja määruses (EL) nr 165/2014 määratletud sõidumeerik. Veoseruum on kinnine furgoon, mis on vähemalt sama lai ja kõrge kui juhikabiin. Sõiduki tegelik kogumass peab olema vähemalt 10 000 kg;

h) CE-kategooria

Kas liigendsõiduk või C-kategooria eksamisõiduk koos vähemalt 7,5 m pikkuse haagisega. Nii liigendsõiduki kui ka autorongi lubatud täismass peab olema vähemalt 20 000 kg, pikkus vähemalt 14 m ja laius vähemalt 2,40 m, suurim kiirus vähemalt 80 km/h. Sellel on mitteblokeeruvad pidurid ja määruses (EL) nr 165/2014 määratletud sõidumeerik. Veoseruum on kinnine furgoon, mis on vähemalt sama lai ja kõrge kui juhikabiin. Nii liigendsõiduki kui ka autorongi tegelik kogumass peab olema vähemalt 15 000 kg;

i) C1-kategooria

C1-alamkategooria sõiduk, mille lubatud täismass on vähemalt 4 000 kg, pikkus vähemalt 5 m ning suurim kiirus vähemalt 80 km/h. Sel on mitteblokeeruvad pidurid ja määruses (EL) nr 165/2014 määratletud sõidumeerik. Veoseruum on kinnine furgoon, mis on vähemalt sama lai ja kõrge kui juhikabiin.

Kui isiku sõidumeeriku kasutamise oskust ei kontrollita, ei pea sõidukil sõidumeerikut olema;

j) C1E-kategooria

C1-alamkategooria eksamisõiduk koos vähemalt 1 250 kg lubatud täismassiga haagisega. Sellise autorongi kogupikkus peab olema vähemalt 8 m ja suurim kiirus vähemalt 80 km/h. Haagise veoseruum on kinnine furgoon, mis on vähemalt sama lai ja kõrge kui juhikabiin. Kinnine furgoon võib olla ka juhikabiinist veidi kitsam, kui vaid mootorsõiduki välimiste tahavaatepeeglite kaudu on taha piisavalt näha. Haagise tegelik kogumass peab olema vähemalt 800 kg;

k) D-kategooria

D-kategooria sõiduk, mille pikkus on vähemalt 10 m, laius vähemalt 2,40 m ning suurim kiirus vähemalt 80 km/h. Sel on mitteblokeeruvad pidurid ja määruses (EL) nr 165/2014 määratletud sõidumeerik;

l) DE-kategooria

D-kategooria eksamisõiduk ja vähemalt 1 250 kg lubatud täismassiga haagis laiusega vähemalt 2,40 m ja suurima kiirusega vähemalt 80 km/h. Haagise veoseruum on kinnine furgoon, mis on vähemalt 2 m lai ja 2 m kõrge. Haagise tegelik kogumass peab olema vähemalt 800 kg;

m) D1-kategooria

D1-alamkategooria sõiduk, mille lubatud täismass on vähemalt 4 000 kg, pikkus vähemalt 5 m ning suurim kiirus vähemalt 80 km/h. Sel on mitteblokeeruvad pidurid ja määruses (EL) nr 165/2014 määratletud sõidumeerik;

n) D1E-kategooria

D1-alamkategooria eksamisõiduk koos vähemalt 1 250 kg lubatud täismassiga haagise ja suurima kiirusega vähemalt 80 km/h. Haagise veoseruum on kinnine furgoon, mis on vähemalt 2 m lai ja 2 m kõrge. Haagise tegelik kogumass peab olema vähemalt 800 kg;

6. A1-, A2- ja A-kategooria puhul kontrollitavad oskused ja käitumine

1) Sõiduki ettevalmistamine ja kontrollimine liiklusohutuse seisukohast

Taotleja peab näitama, et ta suudab valmistuda ohutuks sõiduks, täites järgmised nõuded:

- a) kaitsevarustuse, nagu kinnaste, saabaste, rõivaste ja kiivri kohandamine;
- b) rehvide, piduri, juhtraua, hädaseiskamislüliti (olemasolu korral), keti, õlitaseme, tulede, helkurite, suunatulede ja helisignaalseadme pisteline kontrollimine.

2) Liiklusohutusega seotud erimanöövrite kontrollimine:

- a) mootorratta tugihargile asetamine ja tugihargilt võtmine ning selle liigutamine mootori abita sõiduki kõrval kõndides;
- b) mootorratta parkimine tugihargil;

- c) vähemalt kaks manöövrit väikesel kiirusel, sealhulgas slaalomisõit. See peab võimaldama hinnata gaasihoova ja piduri käsitlemist ning tasakaalu, vaatesuunda ning asendit mootorrattal ja jalgade asendit jalatugedel. Kui eksam sooritatakse käsikäigukastiga mootorrattaga, tuleb hinnata ka siduri käsitlemist;
- d) vähemalt kaks manöövrit suuremal kiirusel, millest üks manööver toimub vähemalt kiirusel 30 km/h ja üks manööver takistusest möödasõidul kiirusel vähemalt 50 km/h; see peab võimaldama hinnata asendit mootorrattal, vaatesuunda, tasakaalu ja juhtimistehnikat. Kui eksam sooritatakse käsikäigukastiga mootorrattaga, peab üks manööver toimuma teise või kolmanda käiguga. See võimaldab hinnata käiguvahetustehnikat;
- e) pidurdamine: sooritatakse vähemalt kaks pidurdusharjutust, sealhulgas hädapidurdus kiirusel vähemalt 50 km/h. See peaks võimaldama hinnata esi- ja tagapiduri käsitlemise oskust, vaatesuunda ja asendit mootorrattal.

3) Käitumine liikluses

Taotlejad peavad sooritama tavaliikluses täiesti ohutult ja kõiki vajalikke ettevaatusabinõusid rakendades kõik järgmised toimingud:

- a) sõidu alustamine: pärast parkimist, pärast peatumist liikluses; juurdepääsuteelt väljasõit;
- b) sõit sirgel teel; vastassuunas sõitvatest sõidukitest möödumine, sealhulgas piiratud alal;
- c) kurvis sõitmine;
- d) ristmik: ristmikele lähenemine ja nende ületamine;
- e) suunamuutmine: vasak- ja parempöörded; sõiduraja vahetamine;
- f) kiirteele või samalaadsele teele (kui võimalik) sõit ja sealt mahaõit: kiirendusrajalt kiirteele sõitmine; aeglustusrajale lahkumine;
- g) möödasõit: möödasõit teistest liikuvatest sõidukitest (kui võimalik); takistuste kõrval sõitmine, näiteks pargitud autod; teistel liiklejatel mööda sõita laskmine (kui see on asjakohane);
- h) erilised teesad (kui võimalik): ringristmikud; raudteeületuskohad; trammi- ja bussipeatused; ülekäigurajad; pikkadel tõusudel üles-/allamäge sõitmine; tunnelid;

- i) ohuolukordadele reageerimine ja nende ennetamine. Erandina kohustusest teha toiminguid tavapäraistes liiklusolukordades tehakse toiminguid üksnes juhul, kui ohuolukord tekib juhuslikult. Teise võimalusena võib nende oskuste kontrollimiseks kasutada simulaatoreid;
- j) vajalike ettevaatusabinõude rakendamine sõidukilt maha tulemisel.

7. **B-, B1- ja BE-kategooria puhul kontrollitavad oskused ja käitumine**

1) Sõiduki ettevalmistamine ja kontrollimine liiklusohutuse seisukohast

Taotleja peab näitama, et ta suudab valmistuda ohutuks sõiduks, täites järgmised nõuded:

- a) juhiistme kohandamine õige istumisasendi saavutamiseks;
- b) tahavaatepeeglite, turvavööde ning olemasolu korral peatugede kohandamine;
- c) kontrollimine, et uksed oleksid suletud;
- d) rehvide, rooliseadme, piduri, vedelike (nt mootoriõli, jahutusvedeliku, pesuvedeliku), tulede, helkurite, suunatulede ja helisignaalseadme pisteline kontrollimine;
- e) sõidukile veose pealelaadimisega seotud ohutustegurite kontrollimine: sõidukikere, katted, laadimisluugid, kabiinilukustus, pealelaadimisviis, veose kinnitamine (üksnes BE-kategooria puhul);
- f) haakeseadme ning piduri ja elektriühenduste kontrollimine (üksnes BE-kategooria puhul).

2) B- ja B1-kategooria: liiklusohutusega seotud erimanöövrite kontroll

Kontrollitavad manöövrid valitakse järgmiste hulgast (vähemalt kaks manöövrit järgmisest neljast punktist, sealhulgas üks tagasikäigul):

- a) tagurdamine otse või pöördega paremale või vasakule ümber nurga, jäädes õigele sõidurajale;
- b) tagasipööramine edasi- ja tagasikäiku kasutades;
- c) sõiduki parkimine ja parkimiskohalt lahkumine (parkimine rööpselt, kaldu või esi- või tagaotsaga risti kaldeta teel, tõusul või langusel);
- d) täpne pidurdamine kuni seiskumiseni; hädaseiskamise sooritamine ei ole kohustuslik.

- 3) BE-kategooria: liiklusohutusega seotud erimanöövrite kontroll:
- a) haagise külge- ja lahtihaakimine või lahtihaakimine ja uuesti sõiduki külge haakimine; manöövri puhul peab vedav sõiduk olema pargitud haagise kõrvale (s.o mitte sellega ühele joonele);
 - b) tagurdamine kurvi mööda, mille trajektoor jääb liikmesriigi otsustada;
 - c) ohutu parkimine veose peale-/mahalaadimiseks.

4) Käitumine liikluses

Taotlejad peavad sooritama tavaliikluses täiesti ohutult ja kõiki vajalikke ettevaatusabinõusid rakendades kõik järgmised toimingud:

- a) sõidu alustamine: pärast parkimist, pärast peatumist liikluses; juurdepääsuteelt väljasõit;
- b) sõit sirgel teel; vastassuunas sõitvatest sõidukitest möödumine, sealhulgas piiratud alal;
- c) kurvis sõitmine;
- d) ristmik: ristmikele lähenemine ja nende ületamine;
- e) suunamuutmine: vasak- ja parempöörded; sõiduraja vahetamine;
- f) kiirteele või samalaadsele teele (kui võimalik) sõit ja sealt mahasõit: kiirendusrajalt kiirteele sõitmine; aeglustusrajale lahkumine;
- g) möödasõit: möödasõit teistest liikuvatest sõidukitest (kui võimalik); takistuste kõrval sõitmine, näiteks pargitud autod; teistel liiklejatel mööda sõita laskmine (kui see on asjakohane);
- h) erilised teesad (kui võimalik): ringristmikud; raudteeületuskohad; trammi- ja bussipeatused; ülekäigurajad; pikkadel tõusudel üles-/allamäge sõitmine; tunnelid;
- i) vajalike ettevaatusabinõude rakendamine sõidukist väljumisel.
- j) ohuolukordadele reageerimine ja nende ennetamine. Erandina kohustusest teha toiminguid tavapärastes liiklusolukordades tehakse toiminguid üksnes juhul, kui ohuolukord tekib juhuslikult. Teise võimalusena võib nende oskuste kontrollimiseks kasutada simulaatoreid.

8. **C-, CE-, C1-, C1E-, D-, DE-, D1- ja D1E-kategooria puhul kontrollitavad oskused ja käitumine**

1) Sõiduki ettevalmistamine ja kontrollimine liiklusohutuse seisukohast

Taotleja peab näitama, et ta suudab valmistuda ohutuks sõiduks, täites järgmised nõuded:

- a) juhiistme kohandamine õige istumisasendi saavutamiseks;
 - b) tahavaatepeeglite, turvavööde ning olemasolu korral peatugede kohandamine;
 - c) rehvide, rooliseadme, piduri, tulede, helkurite, suunatulede ja helisignaalseadme pisteline kontroll;
 - d) võimendiga piduri- ja roolisüsteemi kontroll; rataste, rattamutrite, poritiibade, tuuleklaasi, akende ja klaasipuhastite, vedelike (nt mootoriõli, jahutusvedelik, pesuvedelik) seisukorra kontrollimine; näidikupaneeli, sealhulgas määruses (EL) nr 165/2014 määratletud sõidumeeriku kontroll ja kasutamine. Viimast nõuet ei kohaldata käesoleva määruse kohaldamisalasse mittekuuluvate C1- või C1E-kategooria sõiduki juhiloa taotlejate suhtes;
 - e) õhusurve, õhupaakide ja vedrustuse kontroll;
 - f) sõidukile veose pealelaadimisega seotud ohutustegurid: sõidukikere, katted, laadimislugid, laadimismehhanism (kui on), kabiinilukustus (kui on), pealelaadimisviis, veose kinnitamine (üksnes C-, CE-, C1-, C1E-kategooria puhul);
 - g) haakeseadme ning pidurite ja elektriühenduste kontroll (üksnes CE-, C1E-, DE- ja D1E-kategooria puhul);
 - h) oskus rakendada spetsiaalseid sõidukiohutuse abinõusid; kere, teenindususte, avariiväljapääsude, esmaabivahendite, tulekustutite ja muu turvavarustuse kontroll (üksnes D-, DE-, D1-, D1E-kategooria puhul);
 - i) teekaardi lugemine, marsruudi kavandamine, sealhulgas elektrooniliste navigatsioonisüsteemide kasutamine (vabatahtlik).
- 1a) haagiseta veduki juhtimine (ainult C1E, CE, D1E ja DE)

Kui juhil ei ole veel õigust juhtida C1-, C-, D1- ja D-kategooria sõidukeid, peab enne ühendatud haagisega liiklemist olema tagatud veduki juhtimise pädevus.

- 2) Liiklusohutusega seotud erimanöövrite kontrollimine:
- a) haagise külge- ja lahtihaakimine või lahtihaakimine ja uuesti sõiduki külge haakimine; manöövri puhul peab veduk olema pargitud haagise kõrvale (s.o mitte ühele joonele) (üksnes CE-, C1E-, DE-, D1E-kategooria puhul);
 - b) tagurdamine kurvi mööda, mille trajektoor jääb liikmesriigi otsustada;
 - c) ohutu parkimine laadimisrambi/-platvormi või samalaadse rajatise ääres veose maha-/pealelaadimiseks (üksnes C-, CE-, C1-, C1E-kategooria puhul);
 - d) bussi parkimine sõitjate ohutuks peale- või mahaminekuks (üksnes D-, DE-, D1-, D1E-puhul).

3) Käitumine liikluses

Taotlejad peavad sooritama tavaliikluses täiesti ohutult ja kõiki vajalikke ettevaatusabinõusid rakendades kõik järgmised toimingud:

- a) sõidu alustamine: pärast parkimist, pärast peatumist liikluses; juurdepääsuteelt väljasõit;
- b) sõit sirgel teel; vastassuunas sõitvatest sõidukitest möödumine, sealhulgas piiratud alal;
- c) kurvis sõitmine;
- d) ristmik: ristmikele lähenemine ja nende ületamine;
- e) suunamuutmine: vasak- ja parempöörded; sõiduraja vahetamine;
- f) kiirteele või samalaadsele teele (kui võimalik) sõit ja sealt mahaõit: kiirendusrajalt kiirteele sõitmine; aeglustusrajale lahkumine;
- g) möödasõit: möödasõit teistest liikuvatest sõidukitest (kui võimalik); takistuste kõrval sõitmine, näiteks pargitud autod; teistel liiklejatel mööda sõita laskmine (kui see on asjakohane);
- h) erilised teeosad (kui võimalik): ringristmikud; raudteeületuskohad; trammi- ja bussipeatused; ülekäigurajad; pikkadel tõusudel üles-/allamäge sõitmine; tunnelid;
- i) vajalike ettevaatusabinõude rakendamine sõidukist väljumisel.
- j) ohuolukordadele reageerimine ja nende ennetamine. Erandina kohustusest teha toiminguid tavapärastes liiklusolukordades tehakse toiminguid üksnes juhul, kui ohuolukord tekib juhuslikult. Teise võimalusena võib nende oskuste kontrollimiseks kasutada simulaatoreid.

4) Ohutu ja energiasäästlik sõidustiil:

sõitmine viisil, mis tagab ohutuse ning vähendab kiirendamise, aeglustamise, üles- ja allamäge sõitmise ajal kütuse-/energiakulu; [...]

9. Oskuste ja käitumise eksami hindamine

- 1) Iga punktides 6, 7 ja 8 nimetatud juhtimisolukorra puhul peab hinnangus kajastuma see, kui lihtne oli taotleja jaoks sõiduki juhtseadmete käsitlemine ning kui hästi ta oskas sõita liikluses täiesti ohutult. Eksamineerija peab end kogu eksami vältel tundma turvaliselt. Selliste vigade või ohtlike käitumisviiside puhul, mis ohustavad vahetult eksamisõidukit, selles sõitjaid või teisi liiklejaid, karistatakse eksami mittesooritamisega, olenemata sellest, kas eksamineerija või saatja peab sekkuma või mitte. Siiski on eksamineerijal õigus otsustada, kas oskuste ja käitumise eksam lõpuni teha või mitte.

Eksamineerijatel peab olema väljaõpe, mis võimaldab neil õigesti hinnata taotlejate oskust sõidukit ohutult juhtida. Eksamineerijate töö järele valvab ja seda kontrollib liikmesriigi volitatud asutus, et tagada vigade õige ja järjekindel hindamine vastavalt käesolevas lisas esitatud standarditele.

- 2) Hindamise käigus pööravad eksamineerijad erilist tähelepanu sellele, kas taotleja käitub juhtimisel kaalutletult ja teisi arvestavalt. Selles peaks kajastuma üldine juhtimisstiil ja eksamineerija peab seda taotlejast üldettekujutuse saamisel arvesse võtma. Siia kuulub kohanduv ja kindel (ohutu) juhtimisstiil, tee- ja ilmastikuolude arvestamine, muu liikluse arvestamine, teiste (eriti vähekaitsstud) liiklejate huvidega arvestamine ning ettenägelikkus.
- 3) Lisaks hindab eksamineerija, kas taotleja:
 - a) omab kontrolli sõiduki üle, võttes arvesse järgmist: turvavöö, tahavaatepeeglite, peatugede, istmete õige kasutus; iste; tulede ja muude seadmete õige kasutus; siduri, käigukasti, kiirendus- ja pidurdussüsteemide (sealhulgas võimaliku kolmanda pidurisüsteemi), rooliseadme õige kasutus; sõiduki valitsemine mitmesugustes olukordades, eri kiirustel; kindel teelpüsimine; sõiduki mass ja mõõtmed ning omadused; veose mass ja liik (üksnes BE-, C, CE-, C1-, C1E-, DE- ja D1E-kategooria puhul); reisijate mugavus (üksnes D-, DE-, D1-, D1E-kategooria puhul) (järsust kiirendamisest hoidumine, sujuv sõit, järsust pidurdamisest hoidumine);
 - b) harrastab kokkuhoidlikku, ohutut ja energiasäästlikku sõidustiili, võttes arvesse pöördeid minutis, käikude vahetamist, pidurdamist ja kiirendamist (üksnes B-, BE-, C-, CE-, C1-, C1E-, D-, DE-, D1-, D1E-kategooria puhul);
 - c) vastab vaatluseeskirjadele: kõigi suundade jälgimine; peeglite õige kasutamine; kaugel, keskmisel kaugusel ja lähedal asuva märkamise;
 - d) austab sõidueesõigust / annab teed: sõidueesõigus ristmikel; teemandmine muudel puhkudel (nt suunamuutmisel, sõiduraja vahetamisel, erimanöövritel);

- e) omab õiget asendit teel: sõiduki liigi ja omadustega sobiv õige asend teel, sõidurajal, ringristmikel, kurvis; ennetav ümberpaigutamine;
- f) hoiab vahet: hoiab piisavat piki- ja külgvahet; piisavat vahet teiste, eelkõige vähekaitstud liiklejatega;
- g) järgib kiirusepiiranguid ja -soovitusi: ei ületa lubatud sõidukiirust; kohandab kiirust vastavalt ilmastiku- ja liiklusoludele ning sobival juhul kuni riigisisese piirkiiruseni; sõidab sellise kiirusega, mis võimaldab peatuda nähtaval vabal teelõigul; kohandab kiirust vastavalt samalaadsete liiklejate kiirusele;
- h) järgib valgusfoore, liiklus- ja muid märke: õige käitumine valgusfoori ees; reguleerijate antud märguannete järgimine; liiklusmärkide (keelu- ja kohustusmärkide) õige järgimine; teemärgiste järgimine;
- i) järgib märguandmisreegleid: õige ja õigeaegne märguandmine vajaduse korral; õige suunanäitamine; sobiv tegutsemine kõigi teiste liiklejate märguannete puhul;
- j) oskab pidurdada ja peatuda: õigeaegne aeglustamine, pidurdamine või peatumine vastavalt asjaoludele; ettenägelikkus; mitmesuguste pidurisüsteemide kasutamine (üksnes C-, CE, D-, DE-kategooria puhul); teiste kiiruse vähendamise süsteemide kasutamine peale pidurite (üksnes C-, CE-, D- ja DE-kategooria puhul).

10. Eksami kestus

Eksami kestus ja läbitav vahemaa peavad olema piisavad, et hinnata käesoleva lisa B osas sätestatud oskusi ja käitumist. Teelsõitmiseks kulunud aeg ei tohi A-, A1-, A2-, B-, B1- ja BE-kategooria puhul olla mingil juhul alla 25 minuti ning muude kategooriate puhul alla 45 minuti. Siia hulka ei kuulu taotleja vastuvõtmine, sõiduki ettevalmistamine ja tehniline kontrollimine liiklusohutuse seisukohalt, erimanöövrid, punkti 8 alapunktis 1a osutatud pädevuse tagamine ega praktilise eksami tulemuse teatavakstegemine.

11. Eksami toimumise koht

See osa eksamist, mille käigus hinnatakse erimanöövleid, võib toimuda spetsiaalsel eksamiplatsil. Võimaluse korral peaks see osa eksamist, mille käigus hinnatakse liikluskäitumist, toimuma asulavälistel teedel, kiirteedel (või samalaadsetel teedel) ja mitmesugustel linnatänavatel (elamurajoonides, 30 ja 50 km/h kiirusepiiranguga aladel, linnasisestel kiirteedel), kus esineb eri tüüpi probleeme, millega juhid tõenäoliselt kokku puutuvad. Samuti on soovitatav, et eksam toimuks mitmesuguse liiklustiheduse tingimustes. Teelsõidu aega tuleks kasutada optimaalselt, et hinnata taotlejat kõikidel liiklusaladel, kuhu võidakse sattuda, pöörates erilist tähelepanu ühelt alalt teisele üleminekule.

II. MOOTORI JÕUL LIIKUVA SÕIDUKI JUHTIMISEKS VAJALIKUD TEADMISED, OSKUSED JA KÄITUMINE

Kõikide mootori jõul liikuvate sõidukite juhtidel peavad alati olema punktides 1–9 kirjeldatud teadmised, oskused ja käitumisviis, et nad suudaksid:

- ära tunda liiklusohtlikud olukorrad ja hinnata nende tõsidust;
- valitseda piisavalt oma sõidukit, et mitte tekitada ohtlikke olukordi ja reageerida selliste olukordade tekkimisel sobivalt;
- järgida liikluseeskirju, eelkõige neid, mis on mõeldud liiklusõnnetuste ärahoidmiseks ja sujuva liiklusvoo tagamiseks,
- avastada oma sõidukil olulisemad tehnilised rikked, eelkõige need, mis seavad ohtu turvalisuse, ning lasta need sobivalt parandada;
- võtta arvesse kõiki sõiduki juhtimist mõjutavaid tegureid (nt alkohol, väsimus, halb nägemine jms), et kasutada täiel määral ohutuks sõiduks vajalikke võimeid;
- aidata tagada kõigi liiklejate, eelkõige vähekaitstud liiklejate ohutust, osutades neile kohast tähelepanu;
- omada piisavaid teadmisi mikromobiilsusega seotud riskiteguritest;
- omada piisavaid teadmisi alternatiivkütusel töötavate sõidukite kasutamise ohutusest;
- omada piisavaid teadmisi sõiduabi- ja muude automaatsüsteemide kasutamise kohta.

Liikmesriigid võivad rakendada sobivaid meetmeid, millega tagada, et juhid, kes on minetanud mootori jõul liikuva sõiduki juhtimiseks vajalikud punktides 1–9 kirjeldatud teadmised, oskused ja käitumise, võivad need uuesti omandada ja neid säilitada.

III LISA

MOOTORI JÕUL LIIKUVA SÕIDUKI JUHTIMISEKS VAJALIKU FÜÜSILISE JA VAIMSE SOBIVUSE MIINIMUMNÕUDED

MÕISTED

1. Käesoleva lisa kohaldamisel liigitatakse juhid kahte rühma:

(1) 1. rühm: A-, A1-, A2-, AM-, B-, B1- ja BE-kategooria sõiduki juhid;

(2) 2. rühm: C-, CE-, C1-, C1E-, D-, DE-, D1- ja D1E-kategooria sõiduki juhid.

Riiklike õigusaktidega võib ette näha, et käesoleva lisa sätteid 2. rühma juhtide kohta võib kohaldada B-kategooria sõidukite juhtide suhtes, kes kasutavad oma juhiluba kutsetöös (takso- ja kiirabiautojuhid jt).

2. Esmast juhiluba või juhiloa uuendamist taotlevad isikud liigitatakse sellesse rühma, millesse nad hakkavad kuuluma, kui juhiluba on väljastatud või uuendatud.

[...]

3. [...]

4. [...]

5. [...]

NÄGEMISVÕIME

6. Kõik juhiloa taotlejad läbivad asjakohase kontrolli, millega tehakse kindlaks, kas neil on mootori jõul liikuvate sõidukite juhtimiseks vajalik piisav nägemisteravus, ning ligikaudse kontrolli, millega hinnatakse vajadust teha täiendav vaatevälja kontroll. Kui on põhjust kahelda, et juhiloa taotleja nägemine ei ole piisav, kontrollitakse seda pädevas meditsiiniuasutuses. Sellel läbivaatusel pööratakse eelkõige tähelepanu järgmisele: nägemisteravus, vaateväli, nägemine hämaras, pimestamisega kohanemine ja kontrastitundlikkus, diploopia ja muud nägemisfunktsioonid, mis võivad turvalist sõidukijuhtimist mõjutada.

1. rühma juhtide puhul võib juhiloa andmist kaaluda erandjuhtudel ka siis, kui vaatevälja või nägemisteravuse normi ei ole võimalik täita, kuid on põhjust arvata, et juhiloa väljastamine taotlejale ei kahjustaks liiklusohutust; sellisel juhul peaks juht läbima pädevas meditsiini-asutuses kontrolli, kus tõendatakse, et ei esine muud nägemisfunktsiooni häiret, sealhulgas pimestamise, kontrastitundlikkuse ja hämaras nägemise probleeme. Juht või juhiloa taotleja peaks edukalt läbima ka pädeva asutuse korraldatava praktilise katse.

1. rühm

- 1) Juhiloa väljastamise või uuendamise taotlejate binokulaarne nägemisteravus (kasutades mõlemat silma korraga ja vajaduse korral korrektiivklaaside/läätsedega) peab olema vähemalt 0,5.

Lisaks peaks horisontaalvaateväli olema vähemalt 120°, vaatevälja laiendus peaks olema vähemalt 50° paremale ja vasakule ning 20° üles ja alla. Vaatevälja keskse osa 20° raadiuses ei tohiks esineda ühtki silmadefekti.

Kui diagnoositakse progresseeruv silmahaigus, võib juhiloa väljastada või seda uuendada, kui taotleja käib pädevas meditsiini-asutuses korrapäraselt kontrollis.

- 2) Ühest silmast täielikult nägemise kaotanud või ainult üht silma kasutavate, (nt diploopia korral) juhiloa väljastamise või uuendamise taotlejate nägemisteravus peab vajaduse korral korrektiivklaase kasutades olema vähemalt 0,5. Pädev meditsiini-asutus peab kinnitama, et selline monokulaarne nägemine on kestnud küllalt kaua, mistõttu asjaomane isik on sellega kohanenud, ja ühe silma vaateväli vastab punkti 6 alapunktis 1 sätestatud nõuetele.
- 3) Hiljutisele diploopia väljakujunemisele või ühest silmast nägemise kaotusele peaks järgnema sobiv kohanemisperiood (nt kuus kuud), mille vältel sõiduki juhtimine on keelatud. Pärast seda ajavahemikku on sõiduki juhtimine lubatud ainult pärast nägemis- ja sõiduekspertide heakskiitvat arvamust.

2. rühm

- 4) Juhiloa või selle uuendamise taotlejate nägemisteravus (vajaduse korral korrigeerivate klaaside/läätsedega) peab olema paremini nägeva silmaga vähemalt 0,8 ja halvemini nägeva silmaga vähemalt 0,1. Kui väärtuste 0,8 ja 0,1 saavutamiseks kasutatakse korrigeerivaid klaase/läätsi, tuleb minimaalne nägemisteravus (0,8 ja 0,1) saavutada kas prillide abil, mille optiline tugevus ei ületa pluss või miinus kaheksat dioptrit, või kontaktläätsede abil. Asjaomane isik peab nägemisteravuse korrigeerimist hästi taluma.

Lisaks peaks horisontaalvaateväli olema mõlemat silma kasutades vähemalt 160°, vaatevälja laiendus vähemalt 70° paremale ja vasakule ning 30° üles ja alla.

Vaatevälja keskse osa 30° raadiuses ei tohiks esineda ühtki silmadefekti.

Juhiluba ei väljastata ega uuendata juhiloa taotlejatele ega juhtidele, kellel on diagnoositud kahjustatud kontrastitundlikkus või diploopia.

Nägemise olulisele kaotusele ühes silmas peaks järgnema sobiv kohanemisperiood (nt kuus kuud), mille vältel on isikul sõiduki juhtimine keelatud. Pärast seda ajavahemikku on sõiduki juhtimine lubatud ainult pärast nägemis- ja sõiduekspertide heakskiitvat arvamust.

KUULMINE

7. Juhiloa taotlejate või juhtide puhul, kes kuuluvad 2. rühma, võib juhiloa väljastada või seda uuendada ainult pädeva meditsiinasutuse arvamuse alusel. Tervisekontrollis võetakse eelkõige arvesse nõrgenenud kuulmise kompenseerimise võimalust.

FÜÜSILISE PUUDEGA ISIKUD

8. Juhiluba ei väljastata ega uuendata selliste juhiloa taotlejate ega juhtide puhul, kellel on liikumissüsteemi vaevused või kahjustused, mis muudavad mootori jõul liikuva sõiduki juhtimise ohtlikuks.

1. rühm

- 1) Teatavate piirangutega juhiloa võib väljastada liikumispuudega loataotlejatele või juhtidele pädeva meditsiinasutuse arvamuse alusel. See peab põhinema kõnealuse vaevuse või kahjustuse meditsiinilisel hindamisel ja vajaduse korral praktilisel katsel. Selles arvamuses tuleb ka märkida, missuguseid muudatusi tuleb sõidukile teha ja kas juht vajab ortopeedilist seadist, kui oskuste ja käitumise eksam näitab, et sõidukijuhtimine sellise seadme abil ei oleks ohtlik.

- 2) Juhiloa võib väljastada või seda uuendada, kui juhiloa taotlejal on progresseeruv vaevus, tingimusel et seda isikut kontrollitakse korrapäraselt, et veenduda tema võimes juhtida sõidukit täiesti turvaliselt.

Kui füüsiline puue on püsiv, võib juhiloa väljastada ja seda uuendada ilma kohustusliku korrapärase tervisekontrollita.

2. rühm

- 3) Pädev meditsiiniastutus peab nõuetekohaselt arvestama kõnealuse rühma määratlusega hõlmatud sõidukite juhtimisega seotud lisariske ja -ohte.

SÜDAME-VERESOOKONNA HAIGUSED

9. Südame ja veresoonkonna seisundid ja haigused võivad kaasa tuua ajutegevuse äkilise nõrgenemise, mis kujutab ohtu liiklusohutusele. Selline tervislik seisund annab aluse sõidukijuhtimise ajutiseks või alaliseks piiramiseks.
- 1) Järgmiste südame-veresoonkonnahaiguste puhul võib nimetatud rühmade taotlejatele või juhtidele juhiloa väljastada või seda uuendada alles pärast seda, kui haigust on tulemuslikult ravitud ja inimesele on antud pädeva arsti luba, ning asjakohasel juhul tuleb läbida korrapärane meditsiiniline hindamine:
 - a) bradüarütmiaid (siinussõlme nõrkus ja ülejuhtehäired) ning tahhüarütmiaid (supraventrikulaarsed ja ventrikulaarsed arütmiaid) koos arütmiaist tingitud hiljutiste süngoobi või süngoobihoogudega (1. ja 2. rühm);
 - b) bradüarütmiaid: siinussõlme nõrkus ja ülejuhtehäired koos teise astme Mobitz 2 tüüpi atrioventrikulaarblokaadiga, kolmanda astme atrioventrikulaarblokaad või vahelduv Hisi kimbu sääre blokaad (ainult 2. rühm);
 - c) tahhüarütmiaid (supraventrikulaarsed ja ventrikulaarsed arütmiaid), millega kaasnevad
 - südamerikked ja eeskätt püsiv ventrikulaarne tahhükardia (1. ja 2. rühm) või
 - polümorfne ebapüsiv ventrikulaarne tahhükardia või koos kardioverter-defibrillaatori näidustusega (ainult 2. rühm);
 - d) sümptomaatiline stenokardia (1. ja 2. rühm);
 - e) alalise südamerütmuri paigaldamine või asendamine (ainult 2. rühm);

- f) kardioverter-defibrillaatori paigaldamine või asendamine või asjakohane või mitte asjakohane defibrillaatorišokk (ainult 1. rühm);
- g) süngoop (mööduv teadvuse ja kehahoiaku kaotus, mis tekib kiiresti, kestab lühikest aega ja möödub iseenesest; põhjustatud aju üldisest hüpoperfusioonist, on eeldatavasti refleksiivne ja tekib teadmata põhjusel; puuduvad tõendid, et seda põhjustaks südamehaigus (1. ja 2. rühm);
- h) äge koronaarsündroom (1. ja 2. rühm);
- i) stabiilne stenokardia, kui kerge füüsilise koormuse korral sümptomeid ei teki (1. ja 2. rühm);
- j) perkutaanne koronaarinterventsioon (PKI) (1. ja 2. rühm);
- k) aortokoronaarne šunteerimine (1. ja 2. rühm);
- l) insult / transitoorne isheemiline atakk (TIA) (1. ja 2. rühm);
- m) unearteri suur stenoos (2. rühm);
- n) aordi suurim läbimõõt üle 5,5 cm (ainult 2. rühm);
- o) südamepuudulikkus:
 - New York Heart Association (NYHA) I, II, III (ainult 1. rühm),
 - NYHA I ja II, tingimusel, et vasaku vatsakese väljutusfraktsioon on vähemalt 35 % (ainult 2. rühm);
- p) südame siirdamine (1. ja 2. rühm);
- q) südame abiseade (ainult 1. rühm);
- r) südameklapi kirurgiline ravi (1. ja 2. rühm);
- s) pahaloomuline hüpertensioon (süstoolse vererõhu tõus ≥ 180 mmHg või diastoolse vererõhu tõus ≥ 110 mmHg koos eeldatava või progresseeruva organukahjustusega) (1. ja 2. rühm);
- t) III astme hüpertensioon (diastoolne vererõhk ≥ 110 mmHg ja/või süstoolne vererõhk ≥ 180 mmHg) (ainult 2. rühm);
- u) kaasasündinud südamerike (1. ja 2. rühm);
- v) hüpertroofiline kardiomiopaatia, kui esineb ilma süngoobita (ainult 1. rühm);
- w) pika QT sündroom süngoobiga, torsade des pointes või QTc > 500 ms) (ainult 1. rühm).

- 2) Märgitud rühmade taotlejatele või juhtidele juhiluba ei väljastata ega uuendata järgmiste südame ja veresoonekonna seisundite korral:
- a) implanteeritud kardioverter-defibrillaator (ainult 2. rühm);
 - b) perifeersete veresoonte haigus – rindkere ja kõhuõõne aordianeurüsm, kui aordi suurim läbimõõt on selline, et tekib aordiruptuuri eelsoodumus ja seega ootamatu võimetus tegeva juhtumi oht (1. või 2. rühm);
 - c) südamepuudulikkus:
 - NYHA IV (ainult 1. rühm);
 - NYHA III and IV (ainult 2. rühm);
 - d) südame abiseadmed (ainult 2. rühm);
 - e) klapirikked kas aordiklapi regurgitatsiooni, aordi stenoosi, mitraalklapi regurgitatsiooni või mitraalklapi stenoosiga, kui funktsionaalne võimekus on hinnanguliselt NYHA IV või kui on esinenud süngoobi episoodide (1. rühm);
 - f) klapirikked NYHA III või IV või väljutusfraktsioon (EF) alla 35 %, mitraalklapi stenoos ja raske pulmonaalhüpertensioon või ehokardiograafiaga diagnoositud raske aordistenoosi või süngoopi põhjustava aordistenoosiga; välja arvatud täielikult asümptomaatilise raske aordistenoosi korral, kui koormustesti tulemused vastavad nõuetele (ainult 2. rühm);
 - g) struktuursed ja elektrilised kardiomüopaatiad – hüpertroofiline kardiomüopaatia koos eelneva süngoobiga või kui koos esinevad kaks või enam järgmistest seisunditest: vasaku vatsakese seinapaksus > 3 cm, ebapüsiv ventrikulaarne tahhükardia, äkksurma perekondlik eelsoodumus (on esinenud esimese astme sugulasel), füüsilise koormuse korral vererõhk ei tõuse (ainult 2. rühm);
 - h) pika QT sündroom süngoobiga, torsade des pointes ja QTc > 500 ms) (ainult 2. rühm);
 - i) Brugada sündroom süngoobiga või kardialse äkksurmaga (1. ja 2. rühm).

Juhiluba võib väljastada või uuendada erandjuhtudel, kui see on pädeva meditsiinilise arvamusega nõuetekohaselt õigustatud ja isik läbib korrapärase meditsiinilise hindamise, mis tagab, et arvestades isiku tervislikku seisundit, on ta siiski võimeline sõidukit ohutult juhtima.

3) Muud kardiomüopaatiaid

Juhiloa taotlejate või sõidukijuhtide puhul tuleb hinnata ootamatute võimetus tegevate juhtumite riski tuntud kardiomüopaatiate korral (nt arütmogeenne parema vatsakese kardiomüopaatia, dilatatiivne kardiomüopaatia, katehoolaminergiline polümorfne ventrikulaarne tahhükardia ja lühikese QT sündroom) või võimalike uute kardiomüopaatiate korral. Nõutav on põhjalik eriarsti hinnang. Võetakse arvesse konkreetse kardiomüopaatia prognostilisi tunnuseid.

(4) Liikmesriigid võivad piirata juhilubade väljastamist või uuendamist ka muude südame-veresoonkonnahaigustega taotlejatele või juhtidele.

MELLIITDIABEET

10. Järgmistes punktides kasutatakse järgmisi mõisteid:

„raske hüpoglükeemia“ – olukord, kus on vaja teise isiku abi;

„korduv hüpoglükeemia“ – teine raske hüpoglükeemia 12 kuu jooksul.

1. rühm

1) Juhiloa taotlejatele või sõidukijuhtidele, kellel on melliitdiabeet, võib juhiluba väljastada ja uuendada. Kui saadakse medikamentooset ravi, millega kaasneb kerge hüpoglükeemia oht, läbitakse vastavalt vajadusele korrapäraseid arstlikke kontrole. Kui saadakse medikamentooset ravi, millega kaasneb sõidukijuhtimise sobivust mõjutada võiv suur hüpoglükeemia oht, tuleb selliste juhiloa taotlejate või juhtide kohta anda pädev meditsiiniline arvamus ja nad peavad vastavalt vajadusele läbima korrapäraseid arstlikke kontrole, mille intervall ei tohiks ületada kümmet aastat.

2) Taotlejad või juhid, kes saavad diabeedi medikamentooset ravi, millega kaasneb hüpoglükeemia oht, peavad tõendama, et nad on teadlikud hüpoglükeemiast põhjustatud riskist ja et nad kontrollivad oma tervislikku seisundit piisavalt.

Juhiluba ei tohi väljastada ega uuendada juhiloa taotlejatel(e) ega sõidukijuhtidel(e), kelle teadmised hüpoglükeemiast ei ole piisavad.

Juhiluba ei tohi väljastada ega uuendada juhiloa taotlejatel(e) ega sõidukijuhtidel(e), kellel esineb korduv raske hüpoglükeemia, välja arvatud juhul, kui nad esitavad pädeva meditsiinilise arvamuse ja läbivad korrapäraselt meditsiinilise hindamise. Ärkveloleku ajal korduva raske hüpoglükeemia esinemise korral ei väljastata ega uuendata juhiluba kuni kolme kuu jooksul pärast viimast haigusjuhtu.

Juhiluba võib väljastada või uuendada erandjuhtudel, kui see on pädeva meditsiinilise arvamusega nõuetekohaselt õigustatud ja isik läbib korrapärase meditsiinilise hindamise, mis tagab, et arvestades isiku tervislikku seisundit, on ta siiski võimeline juhtima sõidukit ohutult.

2. rühm

- 3) Melliitdiabeediga juhtidele võib 2. rühma juhilubade väljaandmist/uuendamist kaaluda. Kui nad saavad medikamentooset ravi, millega kaasneb hüpoglükeemia oht (st insuliinravi ja mõned tabletid), tuleks kohaldada järgmisi kriteeriume:
 - a) eelnenud 12 kuu jooksul ei ole esinenud ühtki raske hüpoglükeemia juhtu;
 - b) juht on hüpoglükeemiast täiesti teadlik;
 - c) juht peab suutma oma veresuhkru taset piisava kontrolli all hoida, seda korrapäraselt kontrollides ja kasutades vähemalt kaks korda päevas ja sõidu seisukohast olulistel aegadel vastavaid tehnilisi abivahendeid;
 - d) juht peab olema teadlik hüpoglükeemiast põhjustatud ohtudest;
 - e) puuduvad teised diabeediga seotud takistavad komplikatsioonid.Lisaks tuleb kõnealustel juhtudel juhiloa väljastada pädeva meditsiinasutuse arvamuse alusel ja tingimusel, et isik käib korrapäraselt arstlikel läbivaatustel, mille intervall on maksimaalselt kolm aastat.
- 4) Ärkveloleku ajal aset leidnud raskest hüpoglükeemiajuhust (isegi kui see ei ole seotud juhtimisega) tuleks teada anda ning selle tulemusel tuleks juhiloa andmine ümber hinnata.

NEUROLOOGILISED HAIGUSED JA OBSTRUKTIIVSE UNEAPNOE SÜNDROOM

11. Neuroloogiliste haiguste ja obstruktiivse uneapnoe sündroomiga taotlejate suhtes kohaldatakse järgmisi eeskirju.

NEUROLOOGILISED HAIGUSED

- 1) Juhiluba ei väljastata ega uuendata tõsist neuroloogilist haigust põdevatel(e) juhiloa taotlejatel(e) ega juhtidel(e), kui lisaks taotlusele ei esitata pädevat meditsiinilist arvamust.

Kesk- või perifeerset närvisüsteemi mõjutava kirurgilise sekkumise või haigustega seotud neuroloogilisi häireid, mis põhjustavad kognitiivseid, meeelundite, liikumise, tasakaalu või koordineerimise probleeme, tuleb arvestada vastavalt sellele, milline on nende funktsionaalne toime juhtimisele ja progresseerumise oht. Sellistel juhtudel võib juhiloa väljastamine või uuendamine oleneda seisundi halvenemise ohu korral korrapärasest hindamisest.

OBSTRUKTIIVSE UNEAPNOE SÜNDROOM

- 2) Järgmistes punktides kasutatakse järgmisi mõisteid:

„mõõduka obstruktiivse uneapnoe sündroom“ – apnoe ja hüpopnoe arv tunnis (apnoe-hüpopnoe indeks) on vahemikus 15–29;

„raske obstruktiivse uneapnoe sündroom“ – apnoe-hüpopnoe indeks on 30 või enam. Mõlemaid seostatakse ülemäärase päevase unisusega.

- 3) Keskmise või raske obstruktiivse uneapnoe sündroomi kahtlusega juhiloa taotlejad või juhid saadetakse enne juhiloa väljastamist või uuendamist meditsiinilise nõuande saamiseks pädeva arsti juurde. Neil võidakse soovitada kuni diagnoosi kinnitamiseni sõidukit mitte juhtida.
- 4) Juhiloa võib väljastada neile keskmise või raske obstruktiivse uneapnoe sündroomiga juhiloa taotlejatele või sõidukijuhtidele, kes suudavad oma terviseprobleemi piisava kontrolli all hoida, soostuvad sobiva raviga ja kelle unisus võib olla vähenenud (mida kinnitab pädev meditsiiniline arvamus).
- 5) Ravitavad keskmise või raske obstruktiivse uneapnoe sündroomiga juhiloa taotlejad või sõidukijuhid peavad läbima korrapärased arstlikud läbivaatused 1. rühma puhul maksimaalselt kuni iga kolme aasta tagant ja 2. rühma puhul kuni ühe aasta tagant, et teha kindlaks ravile allumise määr, ravi jätkamise vajadus ja pidev valvsus.

Uus põhjendus:

„xx) Arvestades mitmesuguseid liigse unisuse ja uimasuse ohtu käsitlevaid uuringuid, peaks komisjon alustama III lisa obstruktiivset uneapnoe sündroomi käsitleva peatüki läbivaatamist, kui piisav arv uuringuid on lõpule viidud ja teadusringkondadele kättesaadavad.“

EPILEPSIA

12. Mootori jõul liikuva sõiduki juhi epilepsiahood või muud äkilised teadvusehäired kujutavad suurt ohtu liiklusohutusele.

Järgmistes punktides kasutatakse järgmisi mõisteid:

„epilepsia“ – tervises seisund, mille korral asjaomasel isikul on olnud kaks või enam epilepsiahoogu, mille vahe on alla viie aasta;

„provotseeritud epilepsiahoog“ – epilepsiahoog, millel on äratuntav põhjuslik tegur, mida saab vältida.

Isikul, kellel esineb esmane või ühekordne haigushoog või teadvusekaotus, soovitatakse sõidukijuhtimisest hoiduda. Vaja on eriarsti aruannet, kus on kirjas juhtimiskeelu ja nõutava järelkontrolli aeg.

Äärmiselt tähtis on tuvastada isikuomane epilepsiasündroom ja haigushoo tüüp, et saaks täpselt hinnata isiku sõiduohutust (sh uute haigushoogude ohtu) ja määrata talle sobiv ravi. Seda teeb neuroloog.

1. rühm

- 1) Epilepsiat põdevate 1. rühma juhtide juhtimisvõimet tuleb jälgida kuni ajani, mil juhil ei ole vähemalt viie aasta jooksul olnud ühtki haigushoogu.

Kui isikul on epilepsia ja kuni tal ei ole vähemalt viie aasta jooksul olnud ühtki haigushoogu, ei loeta tingimusteta loa andmise kriteeriume täidetuks. [...]

- 2) Esilekutsutud epilepsiahoog: taotlejat, kellel on olnud epilepsiahoog tuvastatava esilekutsuva teguri tõttu ja mis tõenäoliselt ei kordu roolis olles, võib juhtumipõhiselt ja neuroloogi individuaalse arvamuse alusel pidada juhtimisvõimeliseks (kui see on asjakohane, peaks hindama kooskõlas teiste asjakohaste III lisa jagudega (nt alkoholi joobe või muu komorbiidse seisundi puhul)).
- 3) Esmane või ühekordne haigushoog: juhiloa taotleja, kellel oli esmane esilekutsumata haigushoog, võib juhtimisvõimeliseks tunnistada pärast kuuekuulist haigushoogudeta ajavahemikku asjakohase arstliku läbivaatuse alusel. Riiklikud ametiasutused võivad juhtidele, kellel on tõendatud head prognostilised näitajad, anda juhtimisõiguse varem.
- 4) Muu teadvusekaotus: teadvusekaotust hinnatakse vastavalt sellele, kas see võib korduda sõidukit juhtides.
- 5) Epilepsia: sõidukijuhid või juhiloa taotlejad võib tunnistada juhtimiseks sobivateks, kui neil ei ole üheaastase ajavahemiku jooksul esinenud uusi haigushooge.
- 6) Ainult magades esinevad haigushoogud: juhiloa taotleja või sõidukijuhid, kellel on haigushoogud esinenud ainult magades, võib tunnistada juhtimiseks sobivaks, kui haigustüüp tuvastati sellise ajavahemiku jooksul, mis ei ole lühem kui epilepsia puhul nõutav haigushoogudeta ajavahemik. Kui atakk/haigushoog esineb ärkveloleku ajal, on enne juhiloa väljastamist nõutav üheaastane ajavahemik, mille jooksul uusi haigushooge ei esine (vt punkti 12 alapunkt 5 „Epilepsia“).
- 7) Haigushoog, mis ei põhjusta teadvusetust ega mõjuta tegutsemisvõimet: juhiloa taotleja või sõidukijuhid, kellel on esinenud ainult selliseid haigushooge, mis ei põhjusta teadvusetust ega mingeid funktsioonihäireid, võib tunnistada juhtimiseks sobivaks, kui haigustüüp tuvastati sellise ajavahemiku jooksul, mis ei ole lühem kui epilepsia puhul nõutav haigushoogudeta ajavahemik. Kui esineb mingit muud liiki atakke/haigushooge, on enne juhiloa väljastamist nõutav üheaastane ajavahemik, mille jooksul uusi haigushooge ei esine (vt punkti 12 alapunkt 5 „Epilepsia“).
- 8) Haigushoog, mis on põhjustatud epilepsiavastase ravi muutmisest või vähendamisest, mis on arsti ette kirjutatud: patsiendil võidakse soovitada mitte juhtida sõidukit alates ravi vähendamise algusest kuni ajani, kui on möödunud kuus kuud ravi lõpetamisest. Kui ravimite arsti poolt ette kirjutatud vahetamise või ärajätmise korral esinevate haigushoogude tõttu taastatakse eelnevalt tulemuslik ravi, tuleb juhtimisest loobuda kolmeks kuuks.
- 9) Pärast kuratiivset epilepsia kirurgilist ravi: vt punkti 12 alapunkt 5 „Epilepsia“.

2. rühm

- 10) Juhiloa taotleja ei tohi nõutava haigushoogudeta ajavahemiku jooksul saada epilepsiavastast ravi. Teha tuleb sobiv meditsiiniline järelkontroll. Ekstensiivse kirurgilise uuringu käigus ei tohi olla tuvastatud epilepsiaga seotud ajupatoloogiat ja elektroentsefalogrammil (EEG) puuduvad epilepsiataolised ilmingud. EEG ja sobiv neuroloogiline hindamine tuleb teha pärast akuutset episoodi.
- 11) Tuvastatava põhjusliku teguri poolt esile kutsutud epilepsiahoo korral tuleb esitada kinnitav neuroloogiline epikriis, mis tõendab vähemalt üheaastast epilepsiahoovaba perioodi ja sisaldab elektroentsefalograafilist hinnangut. Arvesse võetakse käesoleva lisa teisi jagusid. Struktuuralse ajukahjustuste korral, mille puhul on epileptiliste haigushoogude tekkimise risk suurem, hinnatakse kahjustuste ulatust neuroloogilise epikriisi põhjal.
- 12) Esmane või ühekordne haigushoog: juhiloa taotleja, kellel esines esmane esilekutsumata haigushoog, võib pärast asjakohast neuroloogilist analüüsi tunnistada juhtimiseks sobivaks, kui tal ei ole viis aastat esinenud haigushooge ilma epilepsiavastaseid ravimeid kasutamata. Riiklikud ametiasutused võivad juhtidele, kellel on tõendatud head prognostilised näitajad, anda juhtimisõiguse varem.
- 13) Muu teadvusekaotus: teadvusekaotust hinnatakse vastavalt sellele, kas see võib korduda sõidukit juhtides. [...]
- 14) Epilepsia: kümme aastat ilma uute haigushoogudeta peab olema saavutatud ilma epilepsiavastaste ravimite abita. Riiklikud ametiasutused võivad juhtidele, kellel on tõendatud head prognostilised näitajad, anda juhtimisõiguse varem. Sama kehtib ka juveniilse epilepsia korral.

Teatavad tervisehäired (nt arteriovenoosne väärarend või ajusisene hemorraagia) põhjustavad haigushoogude ohtu, isegi kui haigushooge ei ole veel esinenud. Sellisel juhul viib hindamise läbi pädev meditsiinasutus. [...]

VAIMSE TERVISE HÄIRED

13. Vaimse või intellektipuudega juhiloa taotlejate või sõidukijuhtide suhtes kohaldatakse järgmisi norme.

1. rühm

- 1) Juhiluba ei väljastata ega uuendada juhiloa taotlejatele või sõidukijuhtidele, kes kannatavad järgmiste terviseprobleemide all:
 - a) tõsine vaimse tervise häire, olenemata sellest, kas see on kaasa sündinud või põhjustatud haigusest, traumast või neurokirurgilistest operatsioonidest,

- b) tõsine intellektipuue;
- c) rasked käitumishäired, vanadusest tingitud käitumishäired või isiksusehäired, mis põhjustavad tõsiseid hindamisvõime, käitumise või kohanemisvõime kõrvalekaldeid,

juhiluba väljastatakse või uuendatakse ainult taotlusele lisatud kinnitatud meditsiinilise arvamuse ja vajaduse korral korrapäraste arstlike läbivaatuste alusel. Tuleks arvestada terviseprobleemi eelnevat vaibeperioodi.

2. rühm

- 2) Pädev meditsiinasutus peab nõuetekohaselt arvestama kõnealuse rühma määratlusega hõlmatud sõidukite juhtimisega seotud lisariske ja -ohte.

ALKOHOL

- 14. Alkoholi tarbimine kujutab suurt ohtu liiklusohutusele. Selle probleemi ulatuse tõttu peavad meditsiinasutused olema eriti valvsad.

1. rühm

- 1) Juhiluba ei väljastata ega uuendata juhiloa taotlejatele või sõidukijuhtidele, kes on alkoholisõitlased või ei suuda joobeseisundis juhtimisest loobuda.

Juhiluba võib väljastada või uuendada kinnitatud meditsiinilise arvamuse ja korrapäraste arstlike läbivaatuste alusel, kui on tõendatud nende juhiloa taotlejate või sõidukijuhtide karskus teatava ajavahemiku jooksul.

- 1a) Juhiluba võib väljastada või uuendada juhiloa taotlejatele või sõidukijuhtidele, kes on alkoholisõitlased või ei suuda joobeseisundis juhtimisest loobuda, kui kohaldatakse sobivaid tehnoloogilisi piiranguid (näiteks kohustuslik alkoholiku kasutamine), ning sõidukijuhi vajadust sõltuvuse või joobeseisundis juhtimisest loobumise suutmatuse edasise lahendamise järele kontrollitakse korrapäraselt. Tõendatud karskuse korral teatava ajavahemiku jooksul võib juhiluba väljastada või uuendada ilma nimetatud tehnoloogiliste piiranguteta, kuid kinnitatud meditsiinilise arvamuse ja korrapäraste arstlike läbivaatuste alusel. Korrapäraseid tervisekontrole võib teha sellise tehnoloogia kasutamise ajal või pärast seda või nii kasutamise ajal kui ka pärast seda.

2. rühm

- 2) Pädev meditsiinasutus peab nõuetekohaselt arvestama kõnealuse rühma määratlusega hõlmatud sõidukite juhtimisega seotud lisariske ja -ohte.

NARKOOTIKUMID JA RAVIMID

15. Narkootikumide ja ravimite suhtes kohaldatakse järgmisi eeskirju.

Ainete kuritarvitamine

- 1) Ühegi kategooria juhiluba ei väljastata ega uuendata neile juhiloa taotlejatele või sõidukijuhtidele, kes on sõltuvad psühhotropsetest ainetest või kes ei ole neist ainetest küll sõltuvad, aga kes ei soovi või ei suuda joobeseisundis juhtimisest loobuda.

Korrapärane kasutus

1. rühm

- 2) Juhiluba ei väljastata ega uuendata neile juhiloa taotlejatele ja sõidukijuhtidele, kes kasutavad korrapäraselt psühhotropseid aineid, mis võivad kahjustada nende võimet sõita ohutult, kui kasutatud kogus on selline, et see mõjub halvasti sõiduki juhtimisele. See kehtib kõikide vaimset või füüsilist sõidukijuhtimisvõimet mõjutavate ravimite või ravimikombinatsioonide suhtes.

2. rühm

- 3) Pädev meditsiinasutus peab nõuetekohaselt arvestama kõnealuse rühma määratlusega hõlmatud sõidukite juhtimisega seotud lisariske ja -ohte.

NEERUHAIGUSED

16. Neeruhaigustega taotlejate suhtes kohaldatakse järgmisi eeskirju.

1. rühm

- 1) Juhiluba võib väljastada või seda uuendada oluliselt füüsilisi võimeid piirava tõsise neerupuudulikkusega juhiloa taotlejatele või sõidukijuhtidele pädeva meditsiinilise arvamuse alusel, kui isik käib korrapäraselt arstlikus kontrollis.

2. rühm

- 2) Juhiluba ei väljastata ega uuendata tõsise ja pöördumatu neerupuudulikkusega juhiloa taotlejatele ja sõidukijuhtidele, välja arvatud nõuetekohaselt põhjendatud erandjuhtudel pädeva meditsiinilise arvamuse alusel, kui isik käib korrapäraselt arstlikus kontrollis.

MUUD SÄTTED

17. Järgmised lisasätted ei liigitu ühegi eeltoodud punkti alla.

1. rühm

- 1) Pädeva meditsiinilise arvamuse alusel ja vajaduse korral korrapäraselt arstlikus kontrollis käimise korral võib juhiloa väljastada või seda uuendada nende juhiloa taotlejate või sõidukijuhtide puhul, kellele on tehtud organi siirdamine või kellel on sõiduki juhtimise võimet mõjutav tehisimplantaat.

2. rühm

- 2) Pädev meditsiiniastutus peab nõuetekohaselt arvestama kõnealuse rühma määratlusega hõlmatud sõidukite juhtimisega seotud lisariske ja -ohte.

Üldreeglina ei väljastata ega uuendata juhiluba neil(e) juhiloa taotlejatel(e) ega sõidukijuhtidel(e), kes kannatavad mingi muu eespool nimetatud häire all, mis võib olla liiklusohutust mõjutav talitluslik häire või seda põhjustada, välja arvatud juhul, kui taotlusele on lisatud pädev meditsiiniline arvamus ja vajaduse korral käib isik korrapäraselt arstlikus kontrollis.

IV LISA

MIINIMUMNÕUDED ISIKUTELE, KES VÕTAVAD VASTU SÕIDUEKSAMEID

1. Eksamineerija pädevusnõuded

- 1) Isikutel, kellel on õigus viia läbi taotleja juhtimisoskuste praktilist hindamist mootori jõul liikuvast sõidukist, on punkti 1 alapunktides 2–6 loetletud valdkondadega seotud teadmised, oskused ja mõistmine.
- 2) Eksamineerijal on olemas pädevus hinnata selle kategooria sõidukite juhiloa taotleja oskusi, mille saamiseks sõidueksam läbi viiakse.
- 3) Eksamineerija peab seoses sõidukijuhtimisega teadma ja mõistma:
 - a) sõidukijuhi käitumise alast teooriat;
 - b) kuidas tunda ära ohte ja vältida õnnetusi;
 - c) õppekava, millel põhinevad sõidueksami nõuded;
 - d) sõidueksami nõudeid;
 - e) asjakohaseid teede- ja liiklusalased õigusakte, kaasa arvatud asjakohaseid ELi ja riigisiseseid õigusakte ning tõlgendusjuhiseid;
 - f) hindamisteooriat ja -meetodeid;
 - g) kaitslikku sõidustiili.
- 4) Hindamisega seotud oskused:
 - a) võime taotleja oskusi kogu eksami sooritamise ajal täpselt vaadelda, kontrollida ja hinnata, eelkõige
 - b) ohtlike olukordade täielik ja täpne äratundmine;
 - c) kõnealuste olukordade põhjuse ja eeldatava mõju õige määratlemine;
 - d) pädevuse saavutamise ja vigade äratundmine;
 - e) hindamise ühtlus ja kooskõla;
 - f) võtta kiiresti vastu teavet ja keskenduda olulisematele punktidele;
 - g) ettenägelikkus, võimalike probleemide äratundmine ja nende lahendamise strateegiate väljatöötamine;
 - h) kiire ja konstruktiivse tagasiside andmine.

- 5) Isiklikud sõiduuskused
- Asjaomase kategooria sõidukiga tehtava sõidueksami vastuvõtjaks lubatud isik peab olema võimeline juhtima mootorsõidukit püsivalt heal tasemel.
- 6) Teenusekvaliteet:
- a) määrata kindlaks ja teha teatavaks, mis juhiloa taotlejat eksamil ootab;
 - b) suhelda arusaadavalt, valides adressaadile ja kontekstile vastava sisu, stiili ja keele, ning tegeleda juhiloa taotlejate järelepärimistega;
 - c) anda arusaadavat tagasisidet eksami tulemuste kohta;
 - d) kohelda kõiki juhiloa taotlejaid lugupidavalt ja mittediskrimineerivalt.
- 7) Tehnilised ja füüsilised teadmised sõiduki kohta:
- a) tehnilised teadmised sõiduki kohta, näiteks roolimise, rehvide, pidurite ja tulede kohta, eriti mootorrattaste ja raskeveokite puhul;
 - b) veose pealelaadimise ohutus;
 - c) teadmised sõiduki füüsiliste näitajate, näiteks kiiruse, hõõrdumise, dünaamika ja energia kohta.
- 8) Sõitmine kütuse-/energiatõhusal ja keskkonnahoidlikul viisil.

2. Üldtingimused

- 1) B-kategooria eksamineerijad:
- a) peavad olema olnud B-kategooria juhiloa omanikud vähemalt kolm aastat;
 - b) peavad olema vähemalt 23 aastat vanad;
 - c) peavad olema edukalt läbinud käesoleva lisa punktis 3 ettenähtud alusõppe ning seejärel osalema kvaliteedi tagamise ja jätkuõppes vastavalt käesoleva lisa punktile 4;
 - d) peavad olema läbinud kutsekoolituse, mille tulemusel on lõpetatud vähemalt rahvusvahelise ühtse hariduse liigituse (ISCED) kohane 3. tase¹⁸;
 - e) ei tohi samal ajal pidada sõiduõpetaja ametit autokoolis.

¹⁸ [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=International_Standard_Classification_of_Education_\(ISCED\)#Implementation_of_ISCED_2011_.28levels_of_education.29](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=International_Standard_Classification_of_Education_(ISCED)#Implementation_of_ISCED_2011_.28levels_of_education.29)

2) Teiste kategooriate eksamineerijad:

- a) peavad omama vastava kategooria sõiduki juhiluba või sellele vastavaid teadmisi piisava kutsekvalifikatsiooni näol;
- b) peavad olema edukalt läbinud käesoleva lisa punktis 3 ettenähtud alusõppe ning seejärel osalema kvaliteedi tagamise ja jätkuõppes vastavalt käesoleva lisa punktile 4;
- c) peavad olema olnud vähemalt kolm aastat B-kategooria eksamineerijad; eelmainitud nõuet võib mitte kohaldada, kui asjaomane eksamineerija tõendab järgmist:
 - i) vähemalt viieaastast vastava kategooria sõidukogemust või
 - ii) juhiloa saamiseks vajalikust tasemest kõrgema taseme teoreetilist ja praktilist sõiduuskust, mistõttu muutub see nõue tarbetuks;
- d) peavad olema läbinud kutsekoolituse, mille tulemusel on lõpetatud vähemalt rahvusvahelise ühtse hariduse liigituse (ISCED) kohane 3. tase;
- e) ei tohi samal ajal pidada sõiduõpetaja ametit autokoolis.

3) Vastavused

- a) Liikmesriigid võivad lubada eksamineerijal võtta vastu AM-, A1-, A2- ja A-kategooria sõidueksameid, kui ta on läbinud punktis 3 ettenähtud alusõppe ühes neist kategooriatest.
- b) Liikmesriigid võivad lubada eksamineerijal võtta vastu C1-, C-, D1- ja D-kategooria sõidueksameid, kui ta on läbinud punktis 3 ettenähtud alusõppe ühes neist kategooriatest.
- c) Liikmesriigid võivad lubada eksamineerijal võtta vastu BE-, C1E-, CE-, D1E- ja DE-kategooria sõidueksameid, kui ta on läbinud punktis 3 ettenähtud alusõppe ühes neist kategooriatest.

3. **Alusõpe**

1) Aluskoolitus

- a) Enne kui isikul lubatakse sõidueksameid vastu võtta, peab ta olema edukalt läbinud koolitusprogrammi, mille liikmesriik võib punktis 1 nimetatud pädevuste omandamiseks kindlaks määrata.
- b) Liikmesriigid peavad kindlaks määrama, kas konkreetse koolitusprogrammi sisu on seotud ühe või mitme kategooria sõidueksamite vastuvõtmisega.

2) Eksamid

- a) Enne kui isikul lubatakse sõidueksameid vastu võtta, peab ta tõendama, et tal on punktis 1 loetletud valdkondades piisavad teadmised, arusaamine, oskused ja sobivus.
- b) Liikmesriigid kehtestavad eksamineerimise korra, mille alusel saab pedagoogiliselt korrektselt hinnata isiku neid pädevusi, mis on kindlaks määratud punktis 1, eriti selle alapunktis 4. Eksamiprotsess peab olema ligipääsetav¹⁹ ning sisaldama nii teoreetilist kui ka praktilist osa. Asjakohasel juhul võib kasutada arvutipõhist hindamist. Eksami jooksul toimuvate testide ja hindamise olemuse ning kestuse üle otsustavad liikmesriigid.
- c) Liikmesriigid peavad kindlaks määrama, kas konkreetse eksami sisu on seotud ühe või mitme kategooria sõidueksamite vastuvõtmisega.

4. **Kvaliteedi tagamine ja jätkuõpe**

1) Kvaliteedi tagamine

- a) Liikmesriigid kehtestavad kvaliteedi tagamise korra, et eksamineerijatele esitatavad nõuded oleksid täidetud.
- b) Kvaliteedi tagamise kord peaks hõlmama eksamineerijate töö järelevalvet, nende jätkuõpet ja uut akrediteerimist, nende pidevat kutsealast arengut ning nende poolt vastu võetud sõidueksamite tulemuste korrapärasest kontrolli.

¹⁹ Koosõlas ligipääsetavusnõuetega, mis on sätestatud Euroopa ligipääsetavuse aktis (Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/882 toodete ja teenuste ligipääsetavusnõuete kohta).

- c) Liikmesriigid tagavad punkti 4 alapunkti 1 alapunktis b loetletud kvaliteedi tagamise korra abil, et igale eksamineerijale tehakse järelevalvet kord aastas. Peale selle peavad liikmesriigid ette nägema, et iga eksamineerija tegevust eksami vastuvõtmisel jälgitakse iga viie aasta tagant vähemalt poole päeva jooksul, et oleks võimalik jälgida mitut erinevat eksamit. Kui avastatakse probleeme, tuleb võtta parandusmeetmeid. Järelevalve teostajal peavad olema liikmesriigilt saadud vastavad volitused.
- d) Liikmesriigid võivad sätestada, et juhul kui eksamineerijal on luba võtta vastu mitme kategooria sõidueksameid, on nõue teostada järelevalvet mitme kategooria eksami üle täidetud, kui seda on tehtud vaid ühe kategooria üle.
- e) Sõidueksamite jälgimise ja järelevalvega peab tegelema liikmesriigi volitatud organ, et tagada korrektne ja järjekindel hindamine.

2) Jätkuõpe

- a) Liikmesriigid sätestavad, et sõltumata sõidueksami eksamineerijate volitustega hõlmatud kategooriate arvust peavad nad oma volituste säilitamiseks:
 - i) läbima iga kahe aasta jooksul vähemalt neljapäevase korrapärase koolituse, et:
 - säilitada ja värskendada vajalikke teadmisi ja eksamineerimise oskusi;
 - saada uusi pädevusi, mis on nende kutsealase tegevuse seisukohalt oluliseks muutunud;
 - tagada, et nad võtavad eksameid ka edaspidi vastu õiglaste ja ühtsete nõuete alusel;
 - ii) läbima iga viie aasta jooksul vähemalt viiepäevase korrapärase koolituse, et arendada ja säilitada vajalikke praktilisi sõiduoskusi.
- b) Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et need eksamineerijad, kelle tegevuses tuvastati vastavalt kehtivale kvaliteedi tagamise süsteemile tõsiseid puudusi, läbivad kohe spetsiaalse koolituse.
- c) Jätkuõpe võib toimuda teabetundide või õppetundide vormis kas tavapäraselt või arvutipõhiselt ning võib olla suunatud kas üksikisikutele või rühmadele. Jätkuõpe võib sisaldada uut nõuetega seotud akrediteerimist, nii nagu liikmesriigid seda sobivaks peavad.

- d) Kui eksamineerijal on lubatud vastu võtta sõidueksameid mitmes kategoorias, võivad liikmesriigid sätestada, et eksamineerijatele esitatav nõue jätkuõppe läbimise kohta mitmes kategoorias on täidetud, kui jätkuõpe on läbitud ühes kategoorias, tingimusel et täidetud punkti 4 alapunkti 2 alapunktis e esitatud tingimus.
- e) Kui eksamineerija ei ole viimase 24 kuu jooksul vastava kategooria eksamit vastu võtnud, peab ta läbima uue sobiva hindamise enne, kui tal lubatakse selles kategoorias sõidueksameid vastu võtta. Uus hindamine võib toimuda punkti 4 alapunkti 2 alapunktis a esitatud nõude kohaselt.

5. Omandatud õigused

- 1) Liikmesriigid võivad isikutel, kes on saanud sõidueksamite vastuvõtmise loa vahetult enne 19. jaanuari 2013, lubada võtta sõidueksameid vastu ka edaspidi, hoolimata sellest, et nad ei ole antud luba saanud vastavalt punktis 2 nimetatud üldtingimustele ega ka punktis 3 sätestatud alusõppe menetluse kohaselt.
- 2) Selliste eksamineerijate suhtes kohaldatakse siiski punktis 4 sätestatud korrapärase järelevalve ja kvaliteedi tagamise korda.

V LISA

ARTIKLI 6 LÕIKE 1 PUNKTI C TEISE TAANDE TEISES LÕIGUS MÄÄRATLETUD AUTORONGIDE, AUTOELAMUTE VÕI RASKETE KIIRABIAUTODE JUHIKOOLITUSE JA EKSAMINEERIMISE MIINIMUMNÕUDED

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et:
 - a) kiita heaks artikli 10 lõike 1 punktis d ettenähtud koolitus ja teha selle üle järelevalvet või
 - b) korraldada artikli 10 lõike 1 punktis d ettenähtud oskuste ja käitumise eksam.

A. Autorongid

1. Juhikoolitus peab kestma vähemalt 7 tundi.
2. Juhikoolituse sisu

Juhikoolitus hõlmab II lisa punktides 2 ja 7 kirjeldatud teadmisi, oskusi ja käitumist. Eritähelepanu pööratakse sõiduki liikumise dünaamikale, ohutuskriteeriumidele, vedukile ja haagisele (haakeseade), nõuetekohasele veose pealeaadimisele ja ohutusseadmetele.

Eksami praktiline osa sisaldab järgmisi aspekte: kiirendamine, aeglustamine, tagurdamine, pidurdamine, peatumisteed, sõidurea vahetamine, pidurdus-/vältimismanööver, haagise lengerdamine, haagise külge- ja lahtihaakimine, parkimine.

Iga koolitusel osaleja peab läbima praktilise osa ning tõendama oma oskusi ja käitumist avalikel teedel.

Koolitusel kasutatavad autorongid kuuluvad kategooriasse, mille jaoks koolitusel osalejad juhiluba taotlevad.

3. Oskuste ja käitumise eksami kestus ja sisu

Eksami kestus ja läbitav vahemaa peavad olema piisavad, et hinnata punktis 2 sätestatud oskusi ja käitumist.

B. Autoelamud ja rasked kiirabiautod

1. Juhikoolitus peab kestma vähemalt 7 tundi ja seda võib korraldada avalikel teedel või õppesõiduväljakul.

2. Juhikoolituse sisu

Juhikoolitus hõlmab II lisa punktis 2, ning C1-kategooria puhul II lisa punktis 8, kirjeldatud teadmisi, oskusi ja käitumist. Eritähelepanu pööratakse sõiduki liikumise dünaamikale, ohutuskriteeriumidele, nõuetekohasele veose pealelaadimisele ja ohutusseadmetele.

Eksami praktiline osa sisaldab järgmisi aspekte: kiirendamine, aeglustamine, tagurdamine, pidurdamine, peatumisteed, sõidurea vahetamine, pidurdus-/vältimismanööver, parkimine.

Koolitusel kasutatavad sõidukid kuuluvad kategooriasse, mille jaoks koolitusel osalejad juhiluba taotleavad.

3. Oskuste ja käitumise eksami kestus ja sisu

Eksami kestus ja läbitav vahemaa peavad olema piisavad, et hinnata punktis 2 sätestatud oskusi ja käitumist.

VI LISA

JUHIKOOLITUSE JA -EKSAMI MIINIMUMNÕUDED A-KATEGOORIA MOOTORRATASTE PUHUL (JUHTIMISÕIGUSE JÄRKJÄRGULINE OMANDAMINE)

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et:
 - a) kiita heaks artikli 10 lõike 1 punktis c ettenähtud koolitus ja teha selle üle järelevalvet või
 - b) korraldada artikli 10 lõike 1 punktis c ettenähtud oskuste ja käitumise eksam.

2. Juhikoolitus peab kestma vähemalt 7 tundi.

3. Juhikoolituse sisu

Juhikoolitus sisaldab kõiki II lisa punktis 6 kirjeldatud aspekte.

Iga loataotleja läbib koolituse praktilised osad ning tõendab oma oskusi ja käitumist avalikel teedel.

Koolitusel kasutatavad mootorrattad kuuluvad kategooriasse, mille jaoks koolitusel osalejad juhiluba taotlevad.

4. Oskuste ja käitumise eksami kestus ja sisu

Eksami kestus ja läbitav vahemaa peavad olema piisavad, et hinnata käesoleva lisa punktis 3 sätestatud oskusi ja käitumist.